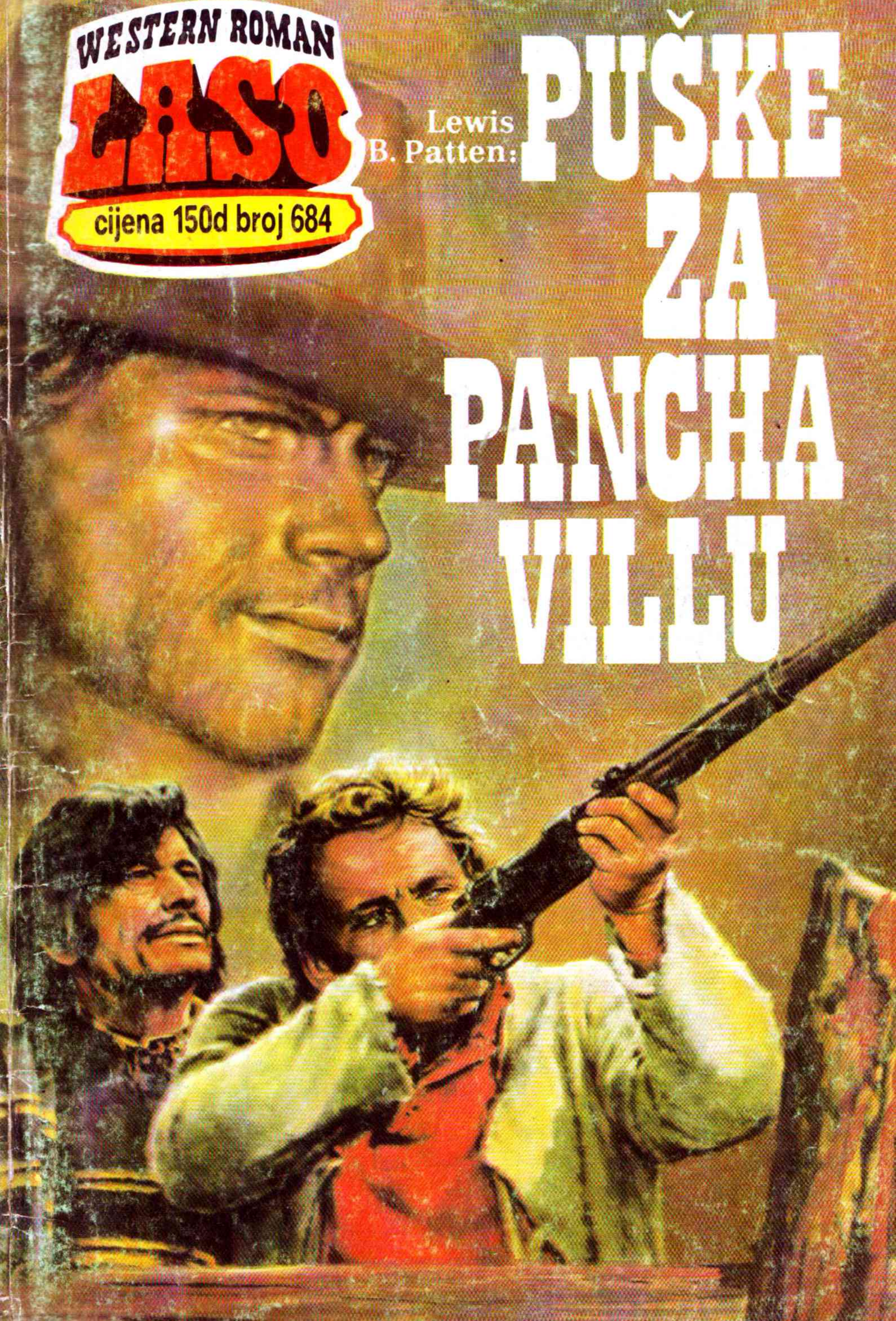

Lewis
B. Patten:

PUŠKE ZA PANCHAVILLU

I

Čim je pred sobom u dolini ugledao kućicu od nepečene cigle, Ezra Pew je zaustavio konja i pozorno je promatrao nekoliko trenutaka. Premda se već hvatao prvi suton, srebrenkast odsjaj sunčeva svjetla uz rubove oblaka dovoljno je osvijetljavao okoliš.

Pew je bio visok čovjek, širokih ramena i prsiju. Imao je gotovo dva metra i stotinu i deset kilograma, ali nije izgledao debeo i salast premda je bio trbušast. Brada i kosa bijahu mu prošarane sjedinama, nos plosnat i crven, protkan plavim žilicama, a oči škiljave i sivo-plave.

Kako je izraz njegovâ lica bio uvijek pokriven gustom bradom, samo su oči odavale njegovu pravu narav, čud naprasnog ubojice, vičnog da ubija bez grižnje savjesti. Stoga je po svojim zlodjelima bio poznat nadaleko i naširoko. U nekoliko saveznih država za njim su bile raspisane potjernice zbog umorstva, silovanja i pljačke.

Uz njega su jahali njegovi vjerni pratioci.

Karl Hines, njegov zamjenik, bio je nešto mlađi od Pewa, mišićav, podjednako prljav i neobrijan. Oči su mu plamsale zelenkastim iskricama jer je znao da je dolje u kući mlada i lijepa žena.

Les Chisum, kojeg je Pew najviše cijenio od svih svojih ortaka, bio je pak poznat revolveraš, dugih ruku

i nogu, ali niska rasta. Pew je jednom rekao da Chisum nalikuje na otrovna pauka, što nije bilo daleko od istine.

Al Brunner sjedio je na sedlu poput vreće nabite ilovačom. I on je bio bradat, ali njegova brada nije mogla sakriti njegov debeo podbradak i kobasičasto salo oko vrata. Bio je čak prljaviji od drugih, ako je to bilo moguće, i zaudarao je kao tvor. Uz njega je uvijek jahao njegov mladi brat Joe, nešto mršaviji, ali također zdepast.

Del Quigley, koji je uvijek jahao na začelju, bio je vitak momak smeđih očiju, nasmijašen, a pod tankim potkresanim brkom bjelasali su mu se oštri zubi poput niza sitnih biserâ. Quigley je bio miljenik žena, pa se i on nadao da će se osladiti u zagrljaju mlade i lijepe žene što je živjela dolje na ranču. Znao je da će se za njezinu naklonost morati nadmetati s Hinesom. Premda je bio vitak i mršav, nije se bojao debelog Hinesa, ni bilo kojega drugog suparnika. Družina ga je cijnila zbog te njegove neustrašivosti. Nitko ga se nije usudio zadirkivati.

Dan je polagano gasnuo. Pew je pričekao da zanoći, a zatim je podbo konja i potjerao ga odmjerenim kasom nizbrdice.

Svjetiljka je žmirkala kroz kuhinjski prozor. Neki odeblji Meksikanac izašao je iz staje. U ruci je

nosio vedro puno svježe pomuženog mlijeka. Ušao je u kuću i zatvorio vrata za sobom.

Pas je zalajao kad je Pewova družina ujahala u dvorište osamljena ranča.

* * *

U kući je Lily MacDanald pogledala u Herolda Garciju kad je ušao s vedrom mlijeka u kuhinju. Herold Garcia i Pedro Raminez služili su na ranču i pomagali Lily od smrti njezina muža, koji je slomio vrat kad je pao s konja prije deset mjeseci.

– Zašto pas laje? – upitala ga je Lily.

Garcia je slegnuo nehajno ramenima i stavio vedro na stol. Lily je uzela mlijeko da ga procijedi i zakuha. Garcia je pošao natrag na dvorište da opere vedro na bunaru.

Vrata su se naglo otvorila još prije nego što im je Garcia prišao. U istom trenutku pas je zacvilio od boli. Čovjek na pragu kuće bio je visok i snažan. Zagledao se u Lily hladnim očima.

– Zar vi nikada ne kucate na vrata? – upitala ga je srdito Lily.

Došljak se pravio da je nije čuo. Za njim je u kuću nahrupila njegova družina. Užežen smrpad ustajala znoja i alkohola zapljusnuo je kuhinju. Jimmy, Lilyn petogodišnji sin, potrčao je mimo njih na dvorište da vidi zašto njegov pas cvili.

Lily je požurila za njim. Cereći se pakosno, Karl Hines se ispriječio na vratima. Pokušala ga je zaobići, ali on ju je obuhvatio oko struka i privukao k sebi.

– Ne brini za malog. Ostat ćeš ovdje, gospoja. Bogami, baš si lijepa!

Lily se počela otimati. Garcia je u tom trenutku posegnuo za puškom što je visjela na zidu. Nije je dospio ni dotaknuti. Pew ga je ubio na mje-

stu bez opomene. Garcia se skljkao na pod ne jauknuvši.

– Joe, skloni tu pušku! – naredio je Pew.

Joe Brunner je slomio pušku udarivši njome nekoliko puta o zid.

Lily se zaprepašteno zablenu u mrtvoga Garciju. Hines je iskoristio njezinu zaprepaštenost. Zgrabio ju je za stražnjicu. Lily se počela mahnito otimati iz njegovih ruku čim se sabrala.

– Ostavi je na miru, Hinese! Nismo ovamo došli zbog te žene! – povikao je Pew.

– Pa ako i nismo, šteta je da se malčice s njom ne razonodimo.

– Poslije, kad završimo posao, radi što hoćeš.

Hines ga ipak nije poslušao. Tad se oglasio i Del Quigley.

– Zar nisi čuo što ti Ezra kaže, Karlo? Ostavi je!

– Jednog ću te dana zaklati zubima – zasiktao je Hines na Quigleyja.

– I ja jedva čekam taj dan – nacerio mu se u brk Del Quigley.

– Zavežite već jednom obojica! istresao se na njih Ezra Pew.

Lily MacDonald, blijeda od straha, razrogačenim je očima buljila u mrtvog Garciju na podu kuhinje. Kad ju je Hines pustio, potrčala je prema mrtvom Garciju i pala na koljena uz njega. Raminez je pošao za njom.

– Ti da se nisi micao, inače ćeš i ti dobiti metak! – zaprijetio mu je Pew.

Raminez se skamenio. Lily je podigla glavu i pogledala ga.

– Mrtav je – prošaptala je kroz suze.

Čula je kako Jimmy jeca u dvorištu. Posve ošamućena, ustala je i pošla prema vratima. Hines ju je potapšao po stražnjici dok je prola-

zila pokraj njega, ali je brzo i spustio ruku kad mu je Pew doviknuo:

– Do vraga, zar si gluh? Rekao sam ti da je ne diraš! Hines se skrušeno pokunjio. Lily je istrčala na dvorište.

* * *

Dotrčala je izbezumljeno do Jimmyja koji je čučao uz psa izvaljena na bok. Cijelo joj je tijelo drhtalo i bojala se da će kloniti. Zastala je, tiskajući šake, ponavljajući sama sebi da ne smije malaksati, prepustiti se očaju, jer bi to samo pogoršalo njihov ionako težak položaj.

Što hoće ti ljudi od njih? Zašto su došli u taj pust i samotni kraj? Nije imala novaca, samo nekoliko dolara. Nije imala konja, samo jednog za vuču kola i onih na kojima su jahali Garcia i Raminez. Stoka joj je na ispaši, rastrkana po preriji.

Samo jedan odgovor pao joj je na um. Ti ljudi zacijelo bježe od zakona. Otići će već sutra ujutro i ostaviti za sobom mrtvog Garciju. Sagнула se i pograbila svoga petogodišnjeg sina.

– Ozdravit će on brzo, Jimmy – tješila ga je.

– Zašto onda cvili?

– Udarili su ga nogom i to ga boli.

Tamnu su noć obasjavale samo zvijezde i svjetlo iz kuhinje. Obuzela ju je zloguka slutnja da će ih razbojnici sve poubijati na odlasku.

– Sjećaš li se one spilje uz rijeku? – upitala je šapatom Jimmyja.

– Da, sjećam se.

– Bi li se htio tamo sakriti?

Prije nego što joj je Jimmy dospio odgovoriti, Pew se ustobočio na vratima kuće.

– Dovedi tog dječaka ovamo! – zagrmio je.

Jimmy im više nije mogao pobjeći. Uхватила ga je za ruku, podigla na noge i potegnula prema kući.

Pas je htio ustati i poći za njima, ali je bolno zacvilio i srušio se.

Jimmy se otimao i htio se vratiti k psu, ali Lily ga je snažno trgnula i uvela u kuhinju. Bojala se da ne izazove Pewovu srdžbu.

Čim je ušla u kuću, Pet je za njom zatvorio vrata.

– Što tražite ovdje? Što hoćete od nas? – upitala ga je odriješito kad su ušli u kuhinju.

– Ne tari sebi time glavu, gospojo.

– Kad ćete...

– Otići ćemo sutra ili prekosutra.

Lily se zagledala u hladne i okrutne oči Ezre Pewa i ponovo se uplašila da će ih razbojnici sve pobiti prije nego što odu.

– Krči nam u crijevima. Spremi večeru – naredio joj je Pew.

Kimnula je pokorno glavom bez riječi prosvjeda. Jimmy se zapiljio u mrtvoga Garciju. Kad je to spazio, Pew je naredio Brunneru:

– Oduzi ga u staju i pokrij nečim. Nek' ti Joe pomogne!

Braća Brunner podigli su Garciju i iznijeli ga iz kuhinje.

– Je li Garcia mrtav? – upitao je Jimmy tihim glasom.

– Da, Jimmy, mrtav je – odgovorila mu je majka.

Del Quigley se zagledao Lily u lice.

– Živate li ovdje sami, gospodo? Čini mi se da sam vas već negdje vidio. Davno je to bilo, doduše. Prije nekih šest godina.

Lily je potresla glavom. Nije joj bilo ni na kraj pameti da mu odgovori na to pitanje. Uzela je dva tignja s police i stavila u njih mast. Zatim je počela guliti krumpire.

Razbojnici su udobno posjedali oko stola. Neki su čak zapalili lule. Quigley nije skidao pogleda s Lily-na lica. A ni Hines. Quigleyjev ju je

pogled uznemiravao, a Hiensov plašio.

Pomislila je na Sama Chancea, šerifa okružja Cruces, koji joj je jednom tjedno dolazio u posjet i udvarao joj se. Nadala se da neće navratiti do nje baš te noći ili sutradan. Ubili bi ga kao Garciju. Sam ne bi mogao gledati kako je razbojnici zlostavljaju.

Quigley ju je prepoznao i obuzeo ju je osjećaj krivnje kad je pomislila na Sama. Njemu nije sve priznala kao svom mužu. Držala je da to nije potrebno. Za šest godina čovjek može zaboraviti i pokopati svoju prošlost.

Ali ako ju je Quigley prepoznao, svi je mogu prepoznati. Idući put kad bude nasamo sa Samom, reći će mu istinu o sebi. Možda će ga stoga izgubiti, a možda će joj Sam i oprostiti.

II

U pet sati poslijepodne Sam je zaključao vrata svog ureda. Zatvor je zjapio prazan pa je mogao slobodno otići k Lily. Put do njezina ranča bio je dug, ali Sam nije žalio nاپora samo da je vidi i s njom provede nekoliko sati.

Sam Chance je navršio trideset i pet godina. Pet je godina već bio šerif okružja Cruces i nadao se da će iduće godine ponovo biti izabran. Ali da li će ostati i dalje šerif ovisilo je i o Lily. Oženi li se njome, neće moći živjeti s njom na njezinu ranču i šerifovati. Ona će stoga morati prodati imanje i doći k njemu u grad, ili će on morati podnijeti ostavku i preseliti se k njoj na ranč.

Otišao je po svoga konja u konjušnicu. Upravo ga je osedlavao kad je naišao Dave Sorensen.

– Ideš k udovici?

Sam je kimnuo potvrdno glavom.

– Kad ćeš je već jednom zaprositi?

– Zaprosio sam je, ali ona hoće da prođe barem godinu dana od smrti njezina prvog muža prije nego što se ponovo uda.

– Pa to ti je uskoro. Za mjesec ili dva.

Sam je ponovo kimnuo glavom. Nije imao ništa protiv toga da o tome razgovara s Daveom Sorensenom. Dave mu je bio prijatelj.

– Imao si i sreće. Vrlo je lijepa. Mogla te je zapasti i ružnija.

Sam ga je pogledao i veselo se nasmijao.

– Ako me netko bude tražio, vraćam se noćas – rekao je Sam kad je osedlao konja.

Morao se požuriti. Do ranča Lily MacDonald bila su dva sata jahanja. Sam je odjahao niz ulicu i preko drvena mostića izjahao iz grada. Veselio se što će uskoro opet vidjeti Lily i nadao se da će Lily pristati da se uda za nj i prije nego što prođe godina dana od smrti njezina muža. Dojadilo mu je čekati. Svaki put se teška srca od nje odvajao u noći, upravo u trenutku kad ju je najviše želio. Na povratku u grad uvijek bi razmišljao o sreći koju bi okusio da je uz nju mogao ostati cijelu noć.

Tjerao je konja odmjerenim kasom. Sunce je zašlo i obojilo nebeski svod i oblake najprije jarko ružičastom bojom, pa zatim narančastom, a zemlju ostavilo u zagasitu sivilu. U tom ga je svijetu bez boja odjednom obuzeo neki čudan osjećaj nelagodnosti i nemira. Podbo je konja u galop. Nije podnosio neizvjesnosti.

Bio je visok, krupan i žilav čovjek, sazdan od jakih kostiju i snažnih mišića. Pušku je nosio u toku na sedlu, a za pasom vojnički kolt. Gradanski je rat završio prije nego što se Sam rodio, ali se on zato borio u španjolsko-američkom ratu kao konjanik u boju za San Juan

Hill. Bio je ranjen u bedro. Rana mu se zatvorila i jedva su mu spasili nogu. Stoga je malčice šepao.

Nikad se nije ženio. Udvarao je nekim djevojkama u posljednjih desetak godina, ali ohladio bi se začas i nikada nijednu nije zaprosio.

Lily je pak bila drukčija od ostalih žena. Nježna i osjećajna, uvijek ga je gledala zadivljenim očima. Bila je skrbna i brižna mati, dobra kućanica, vrsna kuharica i štedljiva gazdarica, odlučna žena, ali i vrlo ženstvena. I za koji mjesec bit će njegova žena.

Što je tama bivala gušća, i što je duže mislio na Lily, to ga je obuzimao sve jači nespokoj. Koji mi je vrag, upitao se. Lily je na svom ranču i ništa joj se ružno ne može dogoditi.

Svejedno, tjerao je konja sve brže i brže, jer se bojao da ne stigne k Lily prekasno da joj pomogne u nevolji. Najzad je podbo konja u galop, stisnuo zube i šibao očima krajinu pred sobom.

* * *

Šest se kola drmusalo u dugoj povorci. Arch Dillman je jahao na čelu povorke zajedno sa Saulom Ernstom. Teško natovarena kola, prekrivena nepromoćivom i dobro svezanom ćeradom, vodili su Jake Gwin, Frank Helden, Phil Hibbert, Chuck Hite, Juan de la Torre i Rogelio Leon.

U prvih pet kola vozilo se tisuću pušaka ukradenih prije šest mjeseci iz oružarnice vojske Sjedinjenih Država, a u šestim sto i pedeset tisuća metaka.

Svi su ljudi u pratnji kola bili naoružani puškama i revolverima. Dillman je osim puške u toku sedla držao preko krila lovačku pušku dvocijevku. Džepovi su mu bili krcati patronama sa sačmom.

Dillman je bio čovjek srednjeg

rasta, nabit i otvrdnuo od teška rada po rančevima. Saul Ernst, naprotiv, bijaše mlohav i osjetljiv, pa se neprestance meškoljio na sedlu što ga je žuljalo.

Kako su krijumčarili ukradeno oružje, pothvat je bio vrlo opasan. Puške su bile ukradene iz vojnog skladišta prije nekih šest mjeseci i njihov je nestanak prošao neopazice. Saul Ernst ih je kupio od nekog skladištara i platio tri dolara za pušku s municijom.

Najpogodnije u tom poslu bijaše to što puške nisu trebale biti isporučene u Meksiku ili negdje na granici između Meksika i Sjedinjenih Država. Villa je pristao da puške preuzme na osamljenom ranču tri milje zračne linije sjevernije od granice, ali više od dvadeset milja cestom.

Dillman je već trgovao s Villom, ali nikad još za tako krupne novce. Trgovao je on i s izaslanicima Venustijana Carranze. Svaki put je bio isplaćen u meksičkim zlatnicima ili američkim dolarima. I ovaj put ga je Villa trebao isplatiti u dolarima.

Dillman je zaustavio konja, stao u stranu i propustio kola da proštroću mimo njega. Ernst se neprestance namještao na sedlu. Dillman nije volio Ernsta, a morao ga je povesti sa sobom jer nije mogao skupiti deset tisuća dolara koliko je Ernst tražio za puške. Ernst se pak zainatio da pode s njim, jer se bojao da inače nikad neće dobiti svoje novce. A tražio je i pet tisuća povrh stoga što mora poći na taj opasan put.

Iza Ernsta su se valjala prva kola koja je vozio Jake Gwin. Gwin je bio stari isluženi ratnik. Sudjelovao je u građanskom i u španjolsko-američkom ratu. Lice su mu brazdale duboke bore, a kosa mu je bila

potpuno sijeda. Preko glave, gdje ga je okrznuo metak, protezao mu se ružan ožiljak na kojem više nije rasla kosa. Gwin je bio žilav i čio čovjek u poodmaklim godinama. Nije bio razbojnik u pravom smislu te riječi, ali nije ni vidio ništa loše u krijumčarenju oružja za razne zavadene stranke koje su se borile za vlast u Meksiku, premda je znao da je to protuzakonito i da ga čeka robija ako ga uhvate na djelu.

Frank Helder, visok čovjek podlih očiju, kočijašio je na drugim kolima. Dillman je znao da je Helder podmukle naravi i sposoban da ih sve namagarči i pobjegne s novcem, pa se bojao da Helder ne nagovori još nekoga iz družine da se s njim uortači. Stoga je Dillman pomno pazio s kim sve Helder razgovara.

Na kozliču trećih kola sjedio je Phil Hibbert.

— Je li sve u redu? — upitao je vedrim glasom Hibbert dok su se treća kola drmusala pokraj Dillmana.

— Ahaa.

— Još samo jedan dan i bit ćemo bogati.

— Najprije skoči, pa onda reci hop! — upozorio ga je Dillman, koji se sjetio da se Hibbert napio one noći kad su preuzeli puške od Ernsta desetak kilometara istočno od San Angela.

Dillman je Hibberta iznio iz krčme, ali nije znao što je sve Hibbert prije toga tamo izbrbljao. Opazio je samo da ga ljudi čudno promatraju. Možda ih je netko od njih slijedio i sve vidio.

Iduća, četvrta kola, tjerao je Chuck Hite. Nizak i zdepast, Hite je imao glavu veliku poput bika. Bio je kirijaš i kočijaš cijeli svoj život. Vozio je kola s topovskom tanadi za vrijeme građanskog rata, a poslije

je bio kočijaš na poštanskim kočijama. Neko je vrijeme imao čak i svoju kočiju, ali je propao. Nadao se da će novcem koji će dobiti od krijumčarenja pušaka ponovo kupiti kočiju i ponovo biti svoj gazda. Imao je ženu i dvoje djece. Njegova žena, dakako, nije znala čime se bavi njezin muž.

Juan de la Torre vozio je predzadnja kola, a za njim na zadnjim kolima, na kočijaševu sjedalu, sjedio je Rogelio Leon. Ni jedan ni drugi nisu znali dobro engleski i Dillman je stoga upravo u tu dvojicu najviše sumnjao. Bojao se da nemaju vezu s pobunjenicima u Meksiku. Ako su bili povezani sa sljedbenicima Carranze, onda su bili vrlo opasni, ali ako su bili pristaše Ville, onda se nije imao čega plašiti.

Dillman nije znao kako Villa namjerava prebaciti puške preko granice u Meksiko, ali to i nije bila njegova briga. Dobro je poznavao kraj gdje se mora sastati s Villom i izručiti mu tovar pušaka i municije, pa ipak ga je mučila neka zla slutnja da sve neće dobro svršiti. Odlučio je stoga da dobro otvori oči i bude oprezniji nego ikada dok ne primi novac od Ville u svoje ruke.

III

Pancho Villa bijaše stasit muškarac, visok sto osamdeset i tri centimetra i težak devedesetak kilograma. U sedlu bijaše vrstan i gibak jahač, u hodu, naprotiv, nespretno se gegao. Oči mu bijahu široke i tamnosmede, a lice mu je krasio dugačak i gust brk. Znao je biti mio dok bi snubio neku ženu, i sposoban da naredi masovne pokolje bez sudenja.

Dotad ga je služila ratna sreća i izvojevao je mnogo pobjeda, koje su ga proslavile. Njegova odrpana vojska skupljena zbrda-zdola, sastavljena od razbojnika, seljaka i svako-

jakih dobrovoljaca, već je bila zauzela Torean, Chihuahua City i Juárez. U Juárezu, koji je zauzeo bez otpora, zarobio je znatnu količinu zlata, američkih dolara i meksičkih pesosa kad su njegovi vojnici opljačkali banke i kartašnice.

Ali Villa je znao da ima još mnogo neprijatelja koje mora poraziti. Krvnički su ga mrzili zapovjednici ostalih pobunjeničkih vojska. Znao je također da sjeverni Meksiko nije mjesto gdje može izvojevati konačnu pobjedu. Stoga je naumio svoju vojsku povesti u ratni pohod na jug, na gradove Guadalajaru, Mexico City, Pueblo i Vera Cruz.

A da bi potukao vojske Huerte i Carranze, trebao je vojnika, koje se nadao unovčiti za vrijeme svog pohoda. Najviše, međutim, nedostajalo mu je pušaka, ne starih nabijača nego novih, brzometnih opetusa, kakvima je bila naoružana vojska Sjedinjenih Država za vrijeme španjolsko-američkog rata.

Tuđu je stoku počeo krasti još dok je bio mlad momak i mesar. Ukradenu je stoku klao, a meso prodavao u svojoj mesnici u Juárezu. Nije imao poroka, barem ne malih. Nije pušio, a nije ni pio, ali je zato obožavao žene. Bio je ženskar bez premca, premda se radije ženio nego da zavodi i siluje žene. Tako je od žena dobivao sve što su mu mogle pružiti, makar to bilo samo u jednoj, prvoj bračnoj noći. Koliko se puta oženio to nitko nije znao, pa ni on sam. Prestao je brojiti poslije sedamdeset i pete ženidbe.

Ime mu je bilo Doroteo Arango. Zašto je poslije svoje ime promijenio u Francisco Villa ostalo je nepoznato. I dok se sve više isticao među pobunjeničkim vođama, to mu je bivalo jasnije što zapravo želi. Tih dana je sebi utuvio u glavu da zauzme Mexico City i porobi sve

važnije gradove. Tada i samo tada moći će svom ljubljenom »malenom predsjedniku« reći da je zamlju istrijebio od Maderinih neprijatelja.

Pošto je Madera umoren, Villa je postao još nepokolebljiviji u svojoj nakani. Još se nadao da će zauzeti cijeli Meksiko u Maderino ime i obraniti načela za koja se borio Madera. Hulja se divila idealima za koje su se borili čestiti ljudi.

Nekoliko je puta Villa već kupovao puške od Dillmana, najviše pedesetak, koje mu je Dillman dovezio u El Paso ili preko granice u Juárez. Pouzdavao se u Dillmana koliko se mogao pouzdati u bilo kojega gringa. I znao je da ni Dillman njemu odveć ne vjeruje.

Villa je skupio tek trećinu od iznosa koji mu je trebao za kupnju pet tisuća pušaka od Dillmana. Nije imao blijeda pojma gdje da nađe ostale dvije trećine.

Ali ipak se dosjetio jadu. Utemeljio je svoju banku i počeo izdavati svoj novac. Strojevi su radili dvadeset i četiri sata na dan i tiskali nove pesose. Valjalo je na brzinu natiscati dva milijuna pesosa kojima je vrijednost jamčio samo potpis Pancha Ville.

Nije njega mučila briga hoće li narod Chihuahue prihvatiti nove novce. Izdao je ukaz kojim je samo taj novac proglasio jedinim valjanim platnim sredstvom u cijeloj državi. Naredio da se sav novac u zlatu ili novčanicama mora zamijeniti za novi. Kazna za neposlušnost bijaše smrt. Pa ipak sav novac u zlatu nije bio zamijenjen.

Novim novcem Villa je mogao svojim vojnicima isplatiti zaostale plaće. Mogao je za nj kupovati hranu, opremu i oružje u Meksiku, a za zlato i dolare oružje i municiju u Sjedinjenim Državama.

I tako je odlučio da novim novcem isplati i Dillmana i od njega

kupi pet tisuća brzometnih pušaka. Naredio je da novčanice njegovih pesosa budu iste veličine i boje kao i američki dolari. Namjeravao je da na vrh i dno svakog snopa stavi nekoliko američkih novčanica. Nadao se da Dillman i njegovi ljudi neće odmah otkriti prevaru. A ako je i otkriju, to gore po njih! On će sa sobom povesti stotinjak svojih najvjernijih vojnika, postrijeljat će Dillmanove ljude, uzeti puške i novce, pa se vratiti u Meksiko.

One iste večeri kad je Ezra Pew upao u kuću Lily MacDonald na njezinu samotnom ranču, Pancho Villa i njegovi vojnici izjahali su iz Juáreza. Granicu su prešli oko ponoći nedaleko od El Pasa i Juáreza, u vrijeme kad graničari spavaju ili se griju oko vatri i piju vruću kavu. Villa je nastojao izbjeći sukob s vojskom Sjedinjenih Država. Odnosi između njega i vojske Sjedinjenih Država bijahu već i bez toga prenapeti.

Tiho i oprezno je povorka s Villom na čelu prešla Rio Grande nekih desetak milja južnije od oba grada. Nitko ih nije ni čuo, ni vidio, a ni pokušao zaustaviti. Brežuljci i strme obala doimali su se napuštene. Samo bi ponekad zazvečao oglav kad bi koji konj potresao glavom i zarzao ili bi zaškripalo sedlo pod jahačem.

Villa je stao razmišljati kako će prebaciti pet tisuća pušaka i municiju u Meksiko. Imao je premalo ljudi i konja, pa je odlučio zaplijeniti Dillmanova kola sa zapregama. Ali, bude li kolima prevozio puške i municiju natrag u Meksiko, preporoćenapredovati i Dillman će otkriti prevaru prije nego što kola prijeđu granicu, pa će ga prijaviti vojsci Sjedinjenih Država, koja će ga dočekati na granici.

Za Villu, koji je počesto strijeljao svoje zarobljenike tako da bi ih četvoricu postrojio u red jednog iza drugog kako bi ih mogao ustreljiti jednim metkom, rješenje bi bilo vrlo jednostavno. Čim preuzme puške i municiju, naredit će svojim vojnicima da ubiju Dillmana i njegove pratioce. Tek tada bit će siguran da će spora kola s puškama i municijom dotjerati u Meksiko.

Villu zbog toga nije ni najmanje pekla savjest. On se borio za Meksiko i sva su sredstva opravdavala cilj. Borio se za ideale u koje je vjerovao Madera, za načelo da zemlja pripada onom tko je obrađuje a ne bogatu plemstvu koje živi u rasipničkoj raskoši dok siromašni seljaci grcaju u odvratnu ropstvu i nei-maštini. On je već bio oduzeo zemlju veleposjedničkoj obitelji Terrazos i podijelio je seljacima.

Kad su prešli granicu nešto južnije od El Pasa, Villa je u širokom krugu zaobišao grad da ih nitko ne opazi. Kraj sjeverno od El Pasa vrlo je kamenit i vrletan, pun bodljikavih kaktusa. Počesto je zastakivao da odmori konje. Villa, koji je znao da konjica vrijedi onoliko koliko vrijeđe njezini konji, pri svakom je odmoru naredio da se konji rasedlaju i da im se izvade žvale iz gubice kako bi mogli pasti oskudnu travu koja je rasla u pukotinama među kamenjem i ispod kaktusa.

* * *

Sam Chance je usporio korak konja čim se primakao kući Lily MacDonald. Vidio je treperavu svjetlost petrolejke u kuhinjskom prozoru, ali u njezinu je mutnom odsjaju vidio i nekoliko konja u dvorištu pred kućom. Odmah je zastao.

Nespokoj koji ga je tjerao da što prije stigne k Lily ipak nije bio bezrazložan. Nekoliko nepoznatih lju-

di bilo je u kuhinji zajedno s Lily.

Namrštivši čelo, zagledao se u kuću. Tko su ti ljudi i što traže? Kako je bio čuvar zakona i reda, došao je samo do jednog zaključka: razbojnici su zarobili Lily. Odabrali su njezin ranč jer je na osami. Došli su da se odmore i najedu, jer nisu znali da Sam Chance, šerif okružja Cruces, dolazi u posjet Lily barem jednom na tjedan dana.

No ako su ti ljudi doista razbojnici, onda su Lily, njezin sin Jimmy i njezine sluge Meksikanci u smrtnoj opasnosti.

U tom trenutku su se otvorila vrata. Na pragu se pojavio visok i krupan čovjek. Svjetlo iz kuće uznemirilo je konje na dvorištu. Čovjek ih je poveo u staju, što je značilo da razbojnici namjeravaju ostati cijelu noć na ranču.

Sam je sjahao stotinjak metara od kuće i zavezao konja za grm. Pošao je tihim koracima prema kući. Kad je čuo kako škripe vrata staje, zastao je i pričekao dok se nepoznati čovjek nije vratio u kuću.

Kad je došao nadomak kući, čuo je kako cvili pas. Prišao mu je. Pas je ležao na boku. Nije se ga usudio pogledati, jer zaštekce li pas, svi će istrčati iz kuće.

Sakrio se iza ugla kuće i stisnuo zube. Znao je da takvi ljudi rado zlostavljaju žene. Znao je da će mu mrak pasti na oči počne li neki od njih napastvovati Lily, a tada će se prenagliti i učiniti nešto napromišljeno, što će ga stajati glave a njoj uopće neće pomoći.

IV

Ne znajući još ni sâm što da učini kako bi izbavio Lily i Jimmyja iz šaka razbojnika, Sam Chance se privukao pod kuhinjski prozor.

Oprezno se podigao i provirio kroz prozor u kuhinju. Odmah je opazio da u kuhinji nema Garcije.

Vidio je Ramineza. Stajao je leđima uza zid. Vidio je i Jimmyja, koji je razrogačenim očima buljio u prljave i bradate uljeze. Opazio je i slomljenu pušku na podu. Odmah mu je sinulo da je Garcia sigurno htio zaštititi Lily i da je to platio glavom.

Promatrao je Lily kako priprema večeru. Nije se usudio istupiti jer se bojao da će razbojnici uzeti Lily i Jimmyja kao taoce i zaprijetiti mu da će ih mučiti i ubiti ako im se ne preda.

Pričekao je dok razbojnici nisu počeli večerati, a onda je pretrčao preko dvorišta u staju.

U staji je gorjela petrolejka obješena o klin na zidu. Ogledao se pomno oko sebe. Ništa neobično nije mu zapelo za oko, osim šest konja na kojima su dojahali razbojnici i hrpa sijena u kutu. Prišao joj je i razgrnuo je nogom.

Čizma mu je udarila o nešto tvrdo. Sagnuo se. Pod hrpom sijena ležalo je mrtvo tijelo Garcije. Na prsima je imao veliku ranu. Krv na košulji počela se već sušiti i tamnjeti.

Sam se zajapurio od nemoćna bijesa. Garcia mu je bio drag od prvog dana kad je došao služiti na ranč. Stisnuo je zube i brže-bolje ponovo pokrio mrtvoga Garciju sijenom. Puhnuo je u petrolejku i ugasio je.

Izašao je iz staje na mračno dvorište i zaputio se prema kući. Prišao joj je sa stražnje strane da bi izbjegao neugodan susret bane li neki razbojnik iz kuće na dvorište.

Kad je ponovo provirio kroz prozor u kuhinju, Lily je pospremala stol poslije večere. Ponijela je tanjure prema sudoperu pokraj štednjaka. Dok je pokraj njega prolazila, jedan ju je razbojnik dohvatio za stražnjicu. Lily je podigla tanjure i udarila ga po glavi.

Ošamućen od udarca razbojnik je pao sa stolice. Ostali su prasnuli u grohotan smijeh. Razbojnik se digao i jarosnim se očima upiljio u Lily. Zakoraknuo je prema njoj. Lily je dohvatila lonac pun vrele vode sa štednjaka, spremna da mu je prolije po licu.

– Hinese! – povikao je Pew.

– Pokazat ću ja toj kučki. Ja ću joj...

– Nećeš ti njoj ništa. Što si tražio, to si i dobio. Ona nam je potrebna. Što će Dillman i njegovi ljudi pomisliti nađu li kuću napuštenu?

– Zar nisi vidio što mi je učinila?

– Radije pazi da ti još ne opari oči – opomenuo ga je Pew i neveselo se nacerio.

– Nećeš me valjda još i ti...

Revolver se u tren oka stvori u Pewovoj ruci.

– Ja ću te ubiti, pa ćemo plijen dijeliti samo na pet dijelova.

Hines se najprije zagledao u Pewa, a zatim je podigao ruke kao da se predaje.

– Dobro, dobro. Nećemo se valjda zbog nje posvađati.

– A nema ni smisla da zbog nje oslijepiš – dobacio mu je Pew.

Svi su se ponovo glasno nasmijali. Pew je zatim naredio Hinesu da sjedne natrag na svoje mjesto. Lily je pomela krhotine i bacila ih u košaru za smeće. Zatim je počela pratiti sude, koje je Jimmy brisao. Sam je opazio da Lily i Jimmy nisu uopće večerali.

Sam se još nikad u životu nije osjećao toliko nemoćan. Nitko mu nije mogao priteći u pomoć. Više nije bilo vremena da se vrati u grad i skupi potjeru, jer kad bi se vratio, Lily bi najvjerojatnije našao mrtvu i silovanu. I Jimmy i Raminez bili bi mrtvi.

Skutrio se pod kuhinjskim prozorom i trsio se da sredi misli i tre-

zveno razmislio svemu što je čuo. Razabrao je da razbojnici čekaju neku družinu koju vodi čovjek po imenu Dillman i da ni po čemu ne smiju opaziti da će upasti u zasjedu. Da bi bili sigurni u Lily, razbojnici će zacijelo sa sobom povesti njezinoga sina Jimmyja kao taoca.

A tko je taj Dillman i zašto će doći na ranč? Sam je iz njihova razgovora zaključio da Dillman mora stići još te noći i da će plijen biti bogat.

– Što misliš kad će stići? – čuo je glas iz kuhinje.

– Ne znam, Lese. Kola su natovarena puškama i municijom, a vuku ih mazge u četveropregu. Nadam se da će stići negdje poslije ponoći – odgovorio je Pew, gledajući u Lesa s puno poštovanja.

Kad je to čuo, Sam je odmah pomislio na Pancha Villu. Samo je on trebao toliko pušaka. I sve mu začas postane jasno. Villa je zacijelo trgovao s Dillmanom, koji se bavio krijumčarenjem oružja. Predaja tovara obaviti će se na ranču Lily MacDonald, jer je ranč bio na osami i samo dvadesetak milja udaljen od granice.

No netko se negdje morao izbrbljati i tako se tajna doznala. Chance je predmnijevao da se nekom pijancu iz Dillmanove družine razvezao jezik u nekom salunu. Pew i petorica njegovih razbojnika slijedili su Dillmanova kola i ustanovili njihovo odredište, pa su ih preduhitrili.

Nisu čekali baš u pravoj zasjedi. Razbojnici će pričekati dok Dillman ne primi novce i nastupit tek onda kad Villa otiđe s puškama i municijom. Pew će tada poubijati Dillmanove ljude, Lily, Jimmyja i Ramineza, a zločin će biti pripisan Villi i njegovim vojnicima.

Sam je napokon dokučio o čemu je zapravo riječ. Znao je da će Villa

dobro platiti brzometne puške, što je bilo više nego dovoljan razlog da razbojnici opljačkaju Dillmana i njegovu družinu i sve ih nemilosrdno poubijaju kako za sobom ne bi ostavili živih svjedoka.

V

Kad je Sam ponovo pogledao u kuhinju, opazio je da Jimmy plače i nešto šapuće majci. Lily je pogledala u Pewa.

– Moj bi sin želio odnijeti ranjenog psa u staju na sijeno.

Pew je niječno potresao glavom.

– Ako nam ne dopustite da prenesemo psa u staju, neću vam više kuhati – dodala je Lily.

– Nemoj se inatiti, ženo, jer ću te dati Hinesu da te nauči pameti – zaprijetio joj je Pew.

– Nećete, jer kad stignu oni ljudi s kolima, moraju me ovdje naći živu i zdravu.

Pew ju je pogledao sa zanimanjem kao da je prvi put vidio. Podigao je obrve i nasmiješio se.

– Dobro. Odnosite toga prokletog psa u staju. Hines će vas pratiti, ali ubit ću ga ako na vama opazim i najmanju modricu.

Hines se namrštio. Pošao je za Lily. Uzeo je svjetiljku sa stola i zapalio je čim su prešli preko kućnog praga.

Sam se tek tada našao u tešku iskušenju. Pružala mu se izvanredna prilika da ubije Hinesa i omogućiti Lily da se iz svega izvuče netaknuta. Ali odmah je i odbacio tu pomisao. Pucanj bi privukao ostale razbojнике koji bi se okomili na njih, pa bi Lily i Jimmy mogli nastradati.

Pas je otužno zacvilio kad ga je Lily uzela u naručje i ponijela prema staji. Hines joj je otvorio vrata i odmah ih zatvorio pošto su ušli, kako konji ne bi izašli na dvorište.

Sam se prišuljao do staje. Provi-

rio je u staju kroz pukotinu između vrata i stožara.

Lily je nježno položila psa na hrpu sijena u dnu staje.

– Moramo mu donijeti hrane – rekao je zaplakani Jimmy.

– Sutra, Jimmy. Sad ga boli pa neće htjeti jesti – tiho mu je odgovorila majka.

– A sad se ti, mali, vrati u kuću – naredio je Hines Jimmyju.

Jimmy je podigao glavu i uplašeno se zaplakanim očima zagledao u majku. Lily je trenutak oklijevala.

– Ako želite, mali može i gledati. Nek se uči. Meni ne smeta – dodao je Hines i pakosno se nacerio, pokazavši joj pri tom svoje škrbave i crne zube.

Lily je probljedila od straha i za-prepaštenja.

– Jimmy, vrati se odmah u kuću. Doći ću za koju minutu za tobom – rekla je Lily drhtavim glasom.

– Trajat će to malo duže – dobacio je Hines.

Jimmy je nerado pošao prema vratima staje.

– I zatvori vrata za sobom! – povikao je Hines za dječakom.

Jimmy se sporim koracima zaputio preko dvorišta prema kući, ali nije zatvorio vrata. Hines prokune, pode i zalupi vratima.

Sam je znao da se Hines sprema da siluje Lily, pa je izvukao revolver iz korica i prišao vratima. Polagano ih je odškrinuo, bojeći se da ne zaškripe. Ali ako se Hines okrene i potegne revolver, morat će ga ustrijeliti i zatim im rastjerati konje.

Hines je objesio svjetiljku o klin i zakoraknuo prema Lily. Ispružio je ruke za njom. Lily je ustuknula korak i izmakla se. Hines je potrčao za njom, a ona je bježala. Hines se glasno nacerio i stao. I Lily je stala, zadihana. Pogledala je Hinesa u oči.

– Ubit će vas. Rekao je da će vas ubiti ako me taknete – podsjetila ga je Lily na Pewove riječi.

– Neću ti ni dirnuti lica, pa neće ništa opaziti – odvratio joj je Hines i pošao prema njoj.

Lily se povukla u dno staje gdje je stajala hrpa sijena pod kojom je ležao mrtvi Garcia.

Sam je u međuvremenu dovoljno odškrinuo vrata staje da može ući i sakriti se iza jednog pregradka.

Hines je priklješčio Lily uza zid. Trebalo je još samo da ispruži ruke i da je pograbi.

Sam je podigao revolver i naci-ljao. U tom se trenutku Lily spotaknula o dršku vile. Sagnula se brže-bolje i pograbila vile, te uperila tri oštra, dugačka i rdava zuba ravno Hinesu u trbuh.

– Hajde, dodite, gospodine Hines, ako mislite da to vrijedi tri rupe u vašem trbuhu – izazovno je procijedila Lily kroza zube.

Hines se trenutak krzmao. Stajao je napomično, a u njemu su se kovitali požuda i strah. Onda je, najvjerojatnije uvjeren da će mu uspjeti da joj otme vile iz ruke, ponovo zakoraknuo prema Lily, savinut, uvučena trbuha.

Sam je položio ruku s revolvera na pregradak, ciljajući ravno u Hinesovu glavu. Upravo u trenutku kad je htio pozvati Hinesa da se okrene i potegne revolver, konji su se uznemirili i uskomešali. Netko je ušao u staju. Hines ga je opazio istodobno kad i Sam Chance.

Del Quigley se ustobočio na pragu.

– Tornjaj se odavde dok te nisam raskomadao! – izderao se na Hinesa strogim glasom.

– Što ćeš ti ovdje? – zagundao je mrzovoljno Hines.

– Kad se mali sam vratio u kuću, Pew me je poslao po tebe. Zar si za-

boravio da će te ubiti vidi li na njoj i najmanji trag tvojih medvedih šapa.

– Ne bih ja na njoj ostavio svojih tragova, barem ne tamo gdje se mogu vidjeti.

Sam se šćućurio uza zid i pritajio u sjeni što se pružala podno pregradka uz jasje. Nije se usudio ni pomaknuti.

– Ostavi je na miru ili potegni revolver. Dajem ti pola minute vremena da odlučiš što želiš – rekao mu je Del Quigley nabusitim glasom.

– Ma, što ti je? Što si se odmah nakostrušio zbog jedne obične ženetine? – odvratio mu je pomirljivim glasom Hines.

Quigley nije izustio ni glasa. Zagledao se u Hinesa stisnutim očima. Hines se okrenuo od Lily. Pošao je prema vratima polako, s noge na nogu. Quigley se sklonio u stranu i propustio ga da prođe.

– Kujin sine, ovo ćeš mi skupo platiti! – zasiktao je Hines kad je došao pred Quigleyja.

– Jedva čekam – odvratio mu je on mirno i uz ohol smiješak.

Kad je Hines izašao, zalupivši vratima što je jače mogao, Del Quigley se obratio Lily.

– Idemo u kuću, gospodo MacDonald.

Lily je bacila vile na hrpu sijena. Nesigurnim koracima pošla je prema Quigleyju. Sam se iz svog kuta zagledao u njezino lice zgrčeno od straha. Kad su Lily i Quigley izašli iz staje i zatvorili vrata, Sam je čuo Quigleyjev glas.

– Siguran sam da sam vas već negdje vidio. Vaše mi je lice vrlo poznato.

– Sigurno ste me zamijenili s nekom drugom djevojkom koja mi nalikuje. Ja živim ovdje na ranču već pet godina – rekla mu je Lily.

– A gdje ste živjeli prije nego što ste se doselili ovamo?

Sam više nije čuo njezina odgovora. Brže-bolje izvukao se iz staje i prišuljao za njima.

– Jeste li ikada živjeli u San Antoniju?

– Ne, nisam – odgovorila mu je drhtavim glasom.

Quigley je ipak mislio da ju je vidio u San Antoniju, gdje se bio zagledao u jednu lijepu zabavljačicu u nekom salunu. A ta je djevojka izgledala upravo onako kako je Lily morala izgledati prije šest godina. Nasmiješio se sâm sebi u brk jer je znao da Lily laže.

Hines je ostavio otvorena vrata kuće. Quigley je pasao očima po Lily dok je ulazila u kuću. Sjećanje na onu djevojku i saluna u San Antoniju raspalilo mu je strast i pohotno je poželio Lily više nego ijednu ženu dotad. Želim je i imat ću je prije nego što odemo odavde, zaključio je Quigley. Samo ja neću biti grub i napastan kao Hines.

Del Quigley nije volio Hinesa i s užitkom bi ga ustrijelio, a slutio je da bi mu i Pew bio zahvalan kad bi ga oslobodio Hinesa. Bio bi jedan manje pri razdiobi plijena. Za Quigleyja je obračun s Hinesom bio, osim toga, odlučujući. Jer ne ubije li on Hinesa, Hines će njega prije ili poslije.

Quigley je za sobom zatvorio vrata. Jimmy se skutrio u kutu kuhinje i plakao.

– Vrijeme je da ga stavim spavati, ako nemate ništa protiv – rekla je Lily.

– Odvedi ga u krevet, ali nemoj ga svlačiti. Uskoro ćemo krenuti i povesti ga sobom – odgovori joj Pew.

Lily je odnijela rasplakanog Jimmyja u spavaću sobu, koja je bila odmah uz kuhinju.

– Niste ga valjda pustili da pobjegne kroz prozor? – upitao ju je Pew kad se vratila u kuhinju nakon desetak minuta, pa je ustao i otišao u spavaću sobu da se sâm uvjeri svojim očima da dječak nije pobjegao.

Lily je požalila što se sama nije tome prije dosjetila, ali se tješila da bi to bilo uzaludno, jer bi ga razbojnici začas uhvatili. Teško da bi dječak umakao potjeri šestorice odraslih ljudi. Bez imalo nade sjela je na stolicu i utonula u crne misli, bojeći se onoga što je čeka.

VI

Sam je pričekao dok Lily, Jimmy, Quigley i Hines nisu ušli u kuću, a zatim je ponovo zauzeo svoje mjesto iz živice pod prozorom.

Pew je govorio. Poslao je dvojicu svojih ljudi na stražu. Joe, mišićava momčina tridesetih godina, morao je otići prečacem do glavne ceste vratiti se trčećim korakom čim čuje da dolaze kola kako bi svi dospjeli pobjeći iz kuće prije nego što Dillman s družinom dođe u dvorište. Les je morao stražariti na obližnjem brežuljku i paziti da se nitko ne privuče kući sa stražnje strane i presiječe im odstupnicu.

Čim su Joe i Les otišli iz kuće i njihovi koraci utihnuli u tami, Sam se privukao pod sâm prozor da bolje čuje što pričaju razbojnici koji su ostali u kući. Iz njihova je razgovora napokon doznao što su naučili učiniti i kako su doznali za Dillmanovu prodaju pušaka Pancha Viulli.

Les Chisum je u salunu čuo Hiberna kako se hvali da će se uskoro na lak način obogatiti, pa je slijedio njega i Dillmana do njihova logora. Skriven u grmlju, vidio je šest kola i mazge. Odmah je pomislio da kola prevoze krijumčarenu robu.

Znatizeljan Les se privukao bliže

logorskoj vatri, pošto je konja ostavio zavezana u žbunju. Iz razgovora je razabrao što Dillmanova družina prevozi, za koga i gdje i kad će puške i municija biti isporučene Villi, koji će platiti dvadesetak dolara za svaku pušku i pet centi za svaki metak.

Kad se Les vratio u grad, kazao je Pewu što je čuo. Kako nisu znali put do osamljenog ranča, slijedili su Dillmanova kola na razumnoj udaljenosti. Dva dana prije ugovorena roka za isporuku oružja pohitali su prečacem prema ranču. Po opisu koji je Les čuo one noći i kako u blizini nije bilo drugih rančeva, bez pola muke prepoznali su ugovoreno mjesto, ranč Lily MacDonald. Trebao je još samo pričekati i strpjeti se dok kola ne stignu.

Pewovi su razbojnici namjeravali napasti Dillmanovu družinu tek pošto Villa preuzme puške i municiju, isplati Dillmana i ode, jer su znali da će Villa doći u jakoj pratnji svojih vojnika i nemilosrdno ubiti svakoga nepoželjenog svjedoka koji bi ga mogao prokazati vojsci Sjedinjenih Država prije nego što on stigne u Meksiko.

Zatim je trebalo uslijediti hladnokrvno i proračunato umorstvo. Razbojnici su namjeravali poubijati cijelu Dillmanovu družinu, i premda to nisu rekli otvoreno u nazočnosti Lily, Jimmyja i Ramineza. Vlasti će poslije taj strašan zločin pripisati Villi i njegovim vojnicima, koji su bili poznati po svojoj krvočnošću. Tako će se Pew i njegovi razbojnici dočepati novca, a neće biti ni osumnjičeni za grozan zločin.

Samu nije preostalo ništa drugo nego da čeka i vidi što će se dogoditi. Njemu je zapravo bilo svjedno hoće li Villa dobiti ukradene puške i municiju ili neće. Njegova je jedi-

na briga bila da spasi Lily, Jimmyja i Ramineza od strašne smrti.

* * *

Lily je sjedila uz svoga vjernog slugu Pedra Ramineza i premirala od straha da će je silovati ne samo Hines nego da će je i svi ostali redom iskoristiti ako se kola ne pojave u dvorišti i određeno vrijeme. A još se više zabrinula što će se dogoditi pošto Dillman s kolima stigne u dvorište. Ona i Raminez će morati glumiti došljacima da bi spasili Jimmyja, kog će razbojnici povesti sa sobom kao taoca. A da ih i ne oda, nju, Jimmyja, Pedra i krijumčare čekala je ionako sigurna smrt.

Činilo joj se da iz tog škripca nema izlaza. Svi su bili osuđeni na smrt bez obzira na to što će ona učiniti ili kazati.

Podigla je pogled i opazila da je Quigley pomno promatra. Prepoznao me, pomislila je. Prepoznao me poslije šest godina. Ona se nje ga nije sjećala, ali on nju nije zaboravio.

Prestala je raditi kao zabavljačica gostiju u salunu Langhorn u San Antoniju čim je uštedjela nešto novaca, pet mjeseci prije nego što je upoznala Mikea MacDonalda. Ispočetka on nije imao pojma da je ona ikada radila kao zabavljačica gostiju u salunu. Ali kad ju je zaprosio, ona mu je sve priznala.

Tog je dana otišao od nje bez riječi, pokunjen kao pokisla kokoš. Pomislila je da ga više nikada neće vidjeti. Međutim, već sutradan je opet zakucao na njezina vrata.

— Ti si neobična žena, Lily. Ne zanima me tvoja prošlost. Ni ja nisam bezgriješan. Oprosti mi što sam sinoć otišao od tebe bez riječi. Molim te, udaj se za mene.

I pošla je za nj, jer ga je voljela. S njim je bila sretna, a ove su je

noći ponovo sustigli grijesi njezine mladosti. Hoće li i Sam Chance biti velikodušan prema njoj kao što je bio i Mike MacDonald? Nadala se da hoće, premda u to nije bila odveć sigurna.

A možda to Sam nikad neće ni doznati. Sam Chance je bio u gradu i kad joj idući put dođe u posjet, ona i Jimmy bit će već mrtvi.

Zašto se nije sjetila i pustila Jimmyja da pobjegne kroz prozor spavaće sobe? Bile su je zaokupile druge misli. Naglo je ustala. – Kamo ćeš ženo? – upitao ju je grubo Pew

– Jimmu plače.

– Ne čujem ga.

– Ja sam ga čula – odvratila mu je odlučno Lily i otišla u spavaću sobu.

Jimmy je budan ležao u tami. Lily je kleknula uz njegov krevetić.

– Jimmy, slušaj me dobro. Spustit ću te kroz prozor, a ti bježi u spilju dolje uz obalu. Sakrij se tamo i šuti. Obećaj mi da ćeš me poslušati.

– Ahaa.

– Hajde. Bacit ću ti gunj. Uzmi ga da ti ne bude hladno – rekla je Lily i podigla ga s kreveta.

– Mama, strah me je.

– I mene je strah, sine. Skači kroz prozor, brzo! – rekla je i podigla ga na prozorsku dasku.

U spavaću je sobu odjednom pao mlaz svjetlosti iz kuhinje. Na pragu je stajao Pew.

– Hej, što to radiš, ženo? – povikao je Pew, utrčao u sobu i oteo joj Jimmyja iz ruku.

– Natrag u krevet, mali, a ti se ženo tornjaj u kuhinju. Nemoj više na to ni pomišljati jer ću ti izbiti zube – zaprijetio joj se Pew.

Lily se istrkla iz Pewovih ruku i pokrila Jimmyja gunjem. – Ostavi vrata od sobe otvorena. Ne želim da

mi mali umakne sad kad ga najviše trebam.

Pogladila je Jimmyja po kosi i vratila se u kuhinju. Hines se nacerio kad ju je vidio. Quigley se na nju uopće nije osvrnuo.

Jimmyju najvjerojatnije ne bi ni uspjelo da se skrije u spilju. Opazio bi ga Les s vrha brežuljka, tješila se Lily kad je ponovo sjela na svoju stolicu pokraj Ramineza.

Svejedno, morala je pokušati da ga spasi. Ne bi sebi nikad oprostila da nije.

XII

Vani u tami Sam se nikako nije mogao odlučiti što da učini. Doduše, sâm čovjek ne može bogzna što učiniti protiv šestorice, pa vjerojatno ništa ne bi postigao i da ubije onu dvojicu stražara. Pucnjevi bi privukli ostale razbojнике iz kuće, a ako bi im to upropastilo njihove planove, onda bi zacijelo svoj bijes iskalili na Lily, Jimmyju i Raminezu.

Opsovao je tiho i masno. Činilo mu se da su mu ruke sputane što god pokuša učiniti.

U tom je trenutku Hines privukao stolicu bliže k Lily i nešto joj počeo šaputati u uho. Sam nije mogao čuti što joj Hines govori, ali Lily se toliko zarumenjela da mu nije bilo teško dokučiti što joj Hines predlaže. Obuzet srdžbom, Sam je odlučio da nešto učini kako bi to prekinuo. Okrenuo se prema staji i odjednom mu je na um pala spasonosna pomisao.

Šuljaljući se oprezno po tami da ga ne opazi stražar s brežuljka, Sam je kao sjena kliznuo u staju. Odlučio je da ne dira ni psa, ni tijelo Garcije, da bi sve izgledalo kao puka slučajnost. Nadao se da će Raminez na vrijeme izvući psa i tijelo Garcije iz staje.

Sve će namjestiti kao da su Quigley ili Hines istresli užaren pepeo iz lule na pod. K tome je i sebi morao ostaviti dovoljno vremena da se neopazice izvuče iz staje. Stoga je složio krpicu konjske balege i sijen. Izvadio je šibice iz džepa i potpalio ga. Vatra je zatinjala i zadimila ispod vlažne balege. Sam je hitro istrčao iz staje, ali se nije vratio iza živice pod kuhinjski prozor. Zgrbljen, velikim je koracima grabio preko dvorišta prema potoku. Skočio je niz strmu obalu u zaklon gdje ga nitko nije mogao vidjeti.

Provirio je nos preko ruba strmine i zapiljio se u staju. Prošlo je nekoliko minuta prije nego što je čuo prestrašeno njištanje konja. Čuo ih je i kako se kopitaju i udaraju bjesumorno o zidove, a zatim je ugledao i prve plamene jezike.

Liznuli su kroz prozor na sjeniku.

Sama je u nos udario zadah dima i vatre prije nego što je vatru opazio stražar na brežuljku iza kuće. Ugledao je Lesa kako trči, vičući prema kući.

– Što se dereš kao da te kolju?

– zapitao ga je grubo Pew, koji se prvi pojavio na vratima kuće i s puškom u ruci.

– Vatra! Staja gori!

Pew izusti niz najprostijih kletvi. Potrčao je prema staji, a za njim su dojurili Lily, Raminez i najzad i Jimmy. Pew je jednim trzajem otvorio vrata staje, a konji su iz nje izletjeli u paničnu galopu, udarajući bezobzirno kopitima oko sebe.

– Ostat će još i bez konja – poveselio se Sam.

I ostali bi bez ijednoga da se Quigley nije objesio zadnjemu za oglav. Konj ga je vukao za sobom po zemlji nekih pedesetak metara prije nego što je stao.

– Utjeraj ostale konje u koral, pa se vrati da nam pomogneš gasiti tu prokletu vatru – naredio je Pew

Quigleyju čim je Quigley uzjahao uhvaćenog konja.

Lily je potrčala mimo Pewa ravno u staju. Jimmy je pošao za njom, ali ga je Raminez zaustavio.

– Donesite vedra s vodom. Što čekate? Moramo ugasiti vatru prije nego što dođu kola! – povikao je Pew na svoje ljude.

Razbojnici su potrčali prema bunaru. Lily je izašla iz staje noseći psa na rukama. Jimmy joj je odmah pritrčao i uhvatio je za suknju. Lily se počela polagano povlačiti, korak po korak, u tamu. Gotovo joj je uspjelo odmaknuti dvadesetak metara od kuće kad je Hines zaurao.

– Hej, kamo ćeš! Vрати se ovamo, ti lukava kučko!

Hines je dotrčao do nje, zgrabio je za ruku i povukao za sobom pred kuću. Jimmy se rasplakao.

– Ostavi je tu pokraj mene. Ja ću je čuvati, a ti nađi vedro i gasi vatru – zagrmio je Pew na Hinesa.

Raminez, kojeg nitko nije vidio kad je utrčao u staju, izašao je iz staje vukući sa sobom mrtvoga Garciju. Odjeća mu je tinjala. Pustio je mrtvo tijelo Garcije otrčao do bunara, pa se polio vedrom vode po glavi.

Razbojnici su se uzalud trudili da ugase vatru. Staja i sjenik su huktali kao ogromna baklja. Sam je sumnjao da je išta postigao time što je potpalio staju, ali, ako ništa drugo, odvojio je na kratko vrijeme Hinesa od Lily, a ostalima je dao misliti. Uostalom, i krijumčarima će biti sumnjivo kad vide da je staja izgorjela.

– Prestanite gasiti! Prekasno je!

– naredio je Pew razbojnicima.

Neko su vrijeme svi stajali i šutke promatrali kako plamen proždire staju. Posljednji im se pridružio Hines koji je dotad tražio vedro.

– Tko je potpalio staju? – upitao

je u tom trenu Pew svoje ljude i namršteno se zagledao u Hinesa.

— Što me tako gledaš? — začudio se Hines.

— Samo ti i Quigley bili ste noćas u staji. Sigurno si ti istresao žar iz lule u sijeno.

— Zašto baš ja? Ja uopće nisam pušio u staji. Imao sam pametnijeg posla. Pitaj Quigleyja, možda je on pušio. Ja, bogami, nisam — branio se Hines.

Pew se okrene prema Quigleyju.

— Nisam ni ja. Ali Hines je tu ženu priklješčio uz hrpu sijena, a petrolejku je ostavio na podu — rekao mu je Quigley.

Pew pride Hinesu, snažno zamahne i udari ga šakom po zubima. Hines najprije posrne unatrag, spotakne se i bubne stražnjicom na zemlju da se sve prašilo. Lijevom je rukom pokrio zakrvavljena usta, a desnom posegnuo za revolverom. Ali Pew je već uperio pušku u Hinesovu glavu.

— Hajde, samo potegni, prokleti gade! Uvijek moraš sve zasrati. Jedva čekam da ti prosviram tu tvoju glupavu glavu, u kojoj nema ni trunka mozga!

Sam se zadovoljno smiješio i uživao u tom prizoru. Ipak je sve ispalo bolje nego se nadao. Hines je dobio po zubima. Posijao je sjeme razdora među razbojnicama. Hines nikad neće zaboraviti da ga je Pew ponizio pred jednom ženom i neće se smiriti dok mu ne vrati milo za drago.

Uskoro se i krov staje srušio. Plameni su jezici liznuli visoko u zrak, a iskre su vrcale na sve strane. Svi su se povukli što dalje od užarene staje, pa je i Raminez povukao Gracijino tijelo prema kući.

— Kamo ga vučeš, majmune! Odvuci ga do obale i baci u potok da ga moje oči više ne vide! — naredio

je Pew Raminezu povišenim glasom.

Raminez je stao, činilo se kao da oklijeva, a zatim poslušno odvuкао mrtvog Graciju do obale potoka i polagano ga spustio niz strminu. Pew je neprekidno držao Ramineza na oku.

Sam se skutrio nedaleko od mjesta gdje je Raminez spustio mrtvog Graciju niz obalu.

— Pedro! — pozvao ga je tiho.

Raminez je trgnuo glavom i naglo se okrenuo.

— Ja sam, Sam Chance. Nikome ni riječi da sam ovdje, ni Lily! Pokušat ću vas spasiti. Budi spreman da mi pomogneš.

Raminez mu nije odgovorio. Kimnuo je samo nijemo glavom, pa pošao prema ostalima koji su promatrali staju kako gori. Nije se ni osvrnuo.

VIII

Lily je promatrala Ramineza dok se vraćao s potoka. Nije je ni pogledao, ni nju, ni Jimmyja. Začudilo ju je njegovo vladanje i naslutila je da on zna nešto što ona ne zna.

Tad joj je palo na um da je staja planula upravo u vrijeme kad joj je Hines počeo šaputati bestidne riječi u uho i gladiti je po bedru, i sve joj postane jasno.

Sam Chance se skrivao negdje u blizini! Vidio je da ništa ne može protiv šestorice naoružanih razbojnika, pa je strpljivo čekao povoljniju priliku. Lily se odmah malčice razvedrila i dobacila značajan pogled Raminezu. No na njegovu licu nije mogla opaziti nikakve promjene.

Dok su još dogorijevali okviri vrata i prozora na staji, Pew je poslao Chisuma natrag na stražu na brežuljak iza kuće, a Quigleyja na cestu, na mjesto odakle se vatra više nije mogla vidjeti. Tamo je Qui-

gley morao čekati dok se kola ne pojave, a onda brzo dojahati natrag i upozoriti ostale.

Čim je Quigley nestao u noći, Lily je najprije pomislila da krijumčarima odmah po dolasku oda šestoricu razbojnika koji će se skrivati u tami, čekajući najpogodniju priliku da ih ubiju i opljačkaju. Možda bi ih krijumčari zajedno s Villinim vojnicima mogli opkoliti i zarobiti. Ali kad je o tome zrelije razmislila, predomislila se. Bojala se da će razbojnici ubiti Jimmyja čim vide da im je odzvonilo.

— Svi natrag u kuću! Quigley i Brunner će nas obavjestiti kad se moramo pobrati odavde — rekao im je Pew kad je staja napokon izgorijela u hrpu užarene žeravice i pepela podno pougljenjenih zidova.

Lily, Jimmy i Raminez pošli su s razbojnicima prema kući. Raminez je išao iza Lily, koja je vodila Jimmyja za ruku, a razbojnici su slijedili Ramineza. Posljednji je zalupio vratima.

Čim su svi ušli, Lily se osvrnula za mjestom gdje će biti podalje od Hinesa. Pošla je s Jimmyjem prema spavaćoj sobi.

— Ostani ovdje s djetetom. Uskoro ćemo ga povesti sa sobom — rekao je Pew.

Osjećala je kako je Hines guta očima, ali hinila je da to ne opaža. Pomislila je na Sama samog vani u noći, a zatim se prestrašila da to nije samo plod njezine bujne mašte, najobičnija tlapnja prestravljenog duha. Raminez joj nije ničim potvrdio da je vidio Sama uz potok. Svoje je slutnje temeljila samo na svojim osjećajima, ali, tješila se, njezini su je osjećaji rijetko kad prevarili.

Lily je posjela Jimmyja na stolac uz štednjak. Dječak je bio pospan, šutljiv i poslušan. Sagnula se, otvorila vratašca na štednjaku i na va-

tru bacila nekoliko komada drva.

Svi su u kuhinji zanijemili i dobro naćulili uši hoće li u toj grobnoj tišini čuti hitar topot kopita Quigleyjeva konja.

* * *

Samu se činilo da vrijeme odmiče puževim koracima. Nije se više usudio izaći iz svog zaklona, pa nije ni znao što se događa u kuhinji.

U kući su ostala tri razbojnika, jer je Les Chisum stražario na brežuljku, a Quigley i Joe Brunner uz cestu.

U tami nije mogao razabrati kazaljke na satu, pa nije znao ni koliko je sati. Kad je posljednji put pogledao na sat u odbljesku vatre sa staje, sat je pokazivao tri sata i deset minuta. Stoga je držao da će uskoro biti četiri sata. Uskoro će zora svanuti i zasvijeti istočno obzorje, a zatim zarudjeti nebeski svod. Do pet sati morao je negdje naći skrovište za konja, jer će u pola šest već svanuti.

Sam nije mogao znati što je Pew namjeravao učiniti ako kola stignu prije svanuća. Kako će Lily i Raminez objasniti krijumčarima zašto su još budni u ranu zoru? Možda nije mislio. Ili je možda bio siguran da kola neće stići prije svanuća, pa mu je to bila zadnja briga.

A možda će i Villa, iz opreza jer se nalazi na tudoj zemlji, gdje bi mogao upasti u stupicu, poslati izvidnice i čarkaše koji će otkriti Joea Brunnera, Quigleyja i Lesa Chisuma i poubijati ih.

A ni Dillman i njegovi krijumčari neće htjeti za sobom ostaviti svjedoka koji bi vlastima mogli dati njihov opis, kao što to ne žele ni razbojnici. Ipak, Sam Chance je predosjećao da će lakše izaći na kraj s krijumčarima nego s razbojnicima Peweva kova. Sam je bio siguran da Pew namjerava ubiti Lily i njezina

sina. Krijumčari će se možda žacati takva zločina.

Kad je ugledao prvo blijedo sivilo na istoku, Sam se počeo osvrutati i tražiti skrovište. Ustao je i pošao po konja.

IX

Dillman, koji je jahao na čelu kolone, znao je da su stigli blizu određenja. Nikad dotad nije bio tamo, ali Villin izaslanik, koji je s njim pregovarao i uglavio kupnju pušaka i municije, potanko ga opisao. Kuća je bila od nepečene cigle, dvosobna, s prostranim dvorištem, u kojem je bila staja s visokim sjenikom. Oko staje nanizalo se nekoliko gospodarskih zgrada: zidana ledenica, kokošinjac, svinjac i na kraju koral, kako mu reče Villin izaslanik. Uz kuću je tekao potok, na kojem su govedari napajali stoku i iz kojeg su ukućani natapali polja kad je u njemu bilo dovoljno vode.

Ranč je nekad pripadao čovjeku koji se zvao Mike MacDonald. On je poginuo prije gotovo godinu dana. Pao je s konja i slomio vrat. Ranč je poslije njegove smrti naslijedila njegova udovica, koja je tamo živjela sa svojim petogodišnjim sinom i dvojicom kauboja Meksikanaca.

I premda je u sve bio dobro upućen, čudan, sve dublji osjećaj uznemirenosti obuzimao je Dillmana.

Ernest je zaostao i jahao uz prva kola. Kad se Dillman za njim osvrnuo, Ernest i kola su se zaustavili. Ernest je sjahao, zavezao konja za kola i popeo se na kozlić uz kočijaša. Ernestu je sedlo našuljalo stražnjicu, pomislio je Dillman. Bogme, nek'se dobro odmori dok još može. Sutra će morati jahati i jahati, dugo i brzo, ukorak s ostalima.

Dillman je počeo razmišljati o stanovnicima ranča gdje će se obaviti kupoprodaja ukradenih pušaka. Žena. Dječak. Dva Meksikanca.

Meksikanci su najvjerojatnije bili simpatizeri Ville, a žena će biti odveć uplašena, pa će zaboraviti kako su krijumčari izgledali. Dakle, nije bilo potrebe za nasiljem, a Dillman ga nije ni želio. Jedno je prodavati ukradene puške pobunjenicima u Meksiku, mnogo ljudi se time bavi premda je protuzakonito i vlasti su rijetko kad koga zbog toga kaznile, a drugo je ubijati nedužne ljude. Ne, Dillman nije želio okrvaviti ruke krvlju nedužnih.

I unatoč svemu osjećaj nespokoja nije napuštao Dillmana. Dillman se na sve mile načine pokušao dovinuti zašto se tako osjeća. Očito, žena, dječak i dvojica Meksikanaca na ranču za nj i njegove dobro naoružane ljude nisu značili nikakvu opasnost zbog koje bi se trebalo uznemiravati. Ne, susret sa stanovnicima ranča nije bio uzrokom njegova nespokoja.

A Villa? Možda Villa nije ni namjeravao od njih kupiti te puške nego ih jednostavno oteti silom pošto ubije njih, ženu, dječaka i kauboje Meksikance, da bi se oslobodio svjedoka i doušnika. No, takav bi pokolj izazvao međunarodni spor i vlada Sjedinjenih Država, već ogorčena na Villu zbog njegovih zverstava, prekorila bi grubo meksičku vladu što još nije ugušila Villin ustanak, što bi moglo dovesti i do rata.

Da bi ih Villa mogao sve poubijati, činilo mu se doista nevjerojatnim. Villa je imao novaca da kupi puške, pa čak ako mora za njih platiti i sto tisuća dolara. Ta oplajčkao je banke u svim gradovima koje je zauzeo. Haračio je pobirao velike dace i poreze od zemljoposjednika prije nego što bi im oduzeo zemlju i podijelio je seljacima siromasima bezemljašima.

A što ako je Villa baš i želio izazvati međunarodni spor?

Dillman je znao iz novina da su pobunjeničke vođe u Meksiku vrlo kivne i ljubomorne jedan na drugoga. Carranza, na primjer, veliki vođa, bio bi presretan da se za sve vijeke može osloboditi Ville. A Villa, opet, ne bi bio ništa manje sretan da se može osloboditi Carranze, koji bi ga strijeljao samo da ga može uhvatiti.

Dillmanu nije trebalo dugo da odluči što će učiniti. S puškama je prevozio i tri mitraljeza s municijom za njih. Podigao je ruku i glasno pozvao kočijaše da zaustave kola. Tada se, jašući natrag, zaustavio uz troja kola.

– Izvadi mitraljez i postavi ga na sedalo uza sebe. Municiju drži na podu pod nogama da je možeš lako dohvatiti – naredio je svakom vozaču posebice.

– Što? Zar misliš da će Villa pokušati da nam uzme puške a da ih ne plati? – upitao ga je začudeno Gwin.

– Nikad se ne zna. Učini kako sam ti rekao. Meksički odmetnik neće od nas dobiti ni jednog jedinca tog metka dok ga ne plati. Dode li do pucnjave, mitraljezi će nam dobro doći, jer će Villa biti okružen jakom pratnjom.

Vozači su skočili s kola i izvukli teške mitraljeze ispod cerade. Teškom mukom, uz blijedu svjetlost fenjera, pričvrstili su mitraljeze vijcima za dasku sjedala. Za pola sata tri su mitraljeza bila spremna za borbu.

– Ubacite odmah metak u cijev. Idemo dalje! – naredio im je Dillman i ponovo se vratio na čelo povorke dok su kola zaštropotala za njim.

Dillman se nadao da će sada, kad je poduzeo sve mjere opreza, stišati

svoj osjećaj nespokoja, koji ga je neprestance uznemiravao. Ali gorko se prevario.

Napokon je slegnuo ramenima i ravnodušno zaključio da se za dobru zaradu čovjek mora dobro i oznojiti.

Još je pola sata manjkalo do svađu kad je Dillman ugledao crveni odbljesak na nebu u daljini, točno iznad mjesta gdje bi morao biti ranč Lily MacDonald. Nekoliko minuta poslije toga učinilo mu se da čuje topot konjskih kopita, ali samo za trenutak. Kola iza njega toliko su štropotala da se od njih jedva mogao razabrati neki drugi zvuk.

Živčan i oprezan, Dillman je nastavio jahati prema ranču dok je zora sivjela istočno obzorje. Stići ćemo na ranč prije Ville, pomislio je. Villa je bio prelukav vojskovoda da bi ujahao u nepoznato dvorište u noći i najvjerojatnije se neće pokazati prije nego što se potpuno ne razdani.

A on, Dillman, spremno će ga dočekati s mitraljezima i svojim dobro naoružanim ljudima, a štitit će ga i zgrade na ranču. Ako ga je Villa doista naumio nasamariti, mnogo će glava pasti prije nego što pucnjava prestane.

* * *

Istočno je obzorje već bilo zaruđelo kad su Joe Brunner i Quigley ugalopirali u dvorište ranča. Odmah su rasedlali i pustili konje. Oznojeni konji u koralu pobudili bi odmah sumnju u krijumčara. Povcima i mahanjem ruku otjerali su konje u šiprag šumarka uz korito potoka, gdje ih nitko neće vidjeti. Sedla, gunjeve podsedlice i oglave sakrili su u kokošinjac.

Kad je Les Chisum sišao s brežuljka iza kuće, svi su ušli u kuću.

– Dolaze. Brzo, bježimo!

Pew je domahnuo Hinesu da izađe iz kuće. Al Brunner, stariji brat Joea Brunnera, pošao je za njim. Pew je podigao Jimmyja sa stolca uz štednjak i ponio ga sa sobom, držeći ga ispod pazuha. Jimmy je počeo vikati i udarati ga nogama.

– Ženo, kaži mu da umukne, jer ću ga inače pljusnuti!

Lily je prišla Jimmyju. Oči su joj bile pune suza. Bojala se da možda posljednji put vidi Jimmyja živa, a nije ga mogla spasiti.

– Jimmy, budi dobar!

Jimmy je još glasnije zavrištao.

– Jimmy! – odsijekla je strogo, povišenim glasom. Odmah je zašutio.

– Ne boj se, Jimmy, nitko ti ništa neće ne budeš li vriskao i ritao se.

Jimmy ju je pogledao svojim velikim zaplakanim očima s toliko povjerenja da se postidjela zbog svoje laži.

– I nemoj više plakati, inače će te oni istući.

Nije više plakao, ali oči su mu se izbuljile od straha. Zagledao se ne-tremice u majku, tražeći očima od nje utjehu i pomoć.

Tad su se kuhinjska vrata zalupila i ona i Pedro ostali su sami u kući. Ali vrata su se još jednom nenadano otvorila. Pewova glava povirila je u kuhinju.

– Slušajte vas dvoje! Pazite što radite i govorite ako želite da se Jimmy vrati živ i zdrav – još ih je jednom upozorio Pew.

Lily i Pedro nisu izustili ni riječi. Kad je Pew ponovo zalupio vratima, suze su potekle Lily niz lice.

– Oh, Pedro, što da radimo? – upitala ga je i pritrčala prozoru da još jednom vidi Jimmyja.

– Sam Chance se skriva negdje oko kuće. Rekao mi je da vam ništa ne kažem. Ali pomoći će nam bude li ikako mogao – priznao joj je Pe-

dro, da je utješi, kad se Lily okrenula od prozora.

Obrisala je oči rupčićem i useknula se.

– Slutila sam da će doći. Ali, na žalost, ni on nam ne može puno pomoći. Osim šestorice razbojnika u guštiku sad još dolaze krijumčari, a za njima Villa sa svojim odrpanim i poludivljim vojnicima.

– Ako ih poslušamo i...

Potresla je grčevito glavom.

– Svejedno je što ćemo mi učiniti. Zar već nisu ubili Herolda? Mi smo svjedoci očevici. Zar si doista toliko naivan i nadaš se da će oni za sobom ostaviti svjedoke svojih zločina i tako sami sebi staviti omču oko vrata?

– Možda nešto iskrsne.

Slegnula je beznadno i malodušno ramenima. Lily se bojala da se Sam ne prenagli i ne učini neki nepromišljeni čin, koji bi ga mogao stajati glave. Tješila se da je Sam zreo i razborit čovjek i da će istupiti istom onda kad prosudi da je došao najpovoljniji trenutak za to, a u krajnjem slučaju tek onda kad se ona i Jimmy nađu ispred cijevi revolvera bezdušnih razbojnika, jer Sam ne bi mogao dopustiti da oni nastradaju, čak ni po cijenu svoga vlastitog života.

Svanula je siva zora. Lily je pažljivo promatrala cestu. Napeto je čekala kad će se pojaviti prva kola. Tanka sumaglica vukla se nad prerijom i Lily nije mogla daleko vidjeti. Ali siva je zora bivala sve ružičastija i Lily je znala da će sunce, čim izade, rastjerati sumaglicu praskozorja.

– Senjora! – pozvao ju je Ramirez.

– Molim?

– Možda krijumčari pušaka nisu zli ljudi kao razbojnici. Možda će nam poštedjeti živote i spasiti Jim-

myja ako im odate gdje se skrivaju razbojnici.

Lily je potresla odlučno glavom.

– Nemoj se zavaravati, Pedro. Oni su prestupnici i kršitelji zakona i nisu ništa bolji od razbojnika. Zašto bi se oni izložili pogibelji da spase mog Jimmyja? Ne, oni će napasti razbojнике i moj će sin zaglaviti. Ubit će ga bilo razbojnici bilo krijumčari.

– A Pancho Villa? Čuo sam da je on dobar čovjek i da pomaže siromasima i ljudima u nevolji.

– Krivo si čuo, Pedro. Ja sam čula da on strijelja svoje razbojнике.

– Što ćemo onda, senjora?

– Ništa, Pedro. Stisnut ćemo zube i čekati. Sam je negdje u blizini i on će spasiti Jimmyja bude li mogao.

Podigla je naglo glavu. Čula je štopotanje kotača i topot konjskih kopita.

– Dolaze! – prošaptala je.

Najprije je ugledao usamljenog jahača. Oprezno se ogledavao prije nego što je ujahao u dvorište. Za njim su se pojavila kola, teško natovarena i prekrivena nepromoćivom ceradom.

Nešto na sjedaću uz kočijaša odmah joj je upalo u oči. U svom životu još nije vidjela mitraljez, ali je čula da je to opasno oružje.

Krijumčari su došli, zaključila je, naoružani do zuba i na sve spremni.

Stisnula je prste u šake. Došlo je vrijeme kad mora ponovo skupiti svu snagu. Kad krijumčari uđu u kuću, mora glumiti da je iznenadena što ih vidi. Inače teško njoj, jer nikada više neće vidjeti Jimmyja živog.

X

Pew, Hines, Les Chisum, braća Brunner i Del Quigley zauzeli su položaj iza niske ledenice od nepe-

čene cigle. Pew je držao Jimmyja u naručju. Dječak je šutio, ukočen od straha. Pew je provirio iza ledenice, pokušavajući očima probiti sumaglicu i vidjeti kola kako ulaze u dvorište.

– Bilo bi bolje da se povučemo dublje u guštik. Zar želite da nas spaze prije nego što ih Villa isplati? – upitao ih je Quigley.

Pew se mrzovoljno smrknuo.

– Dobro, jer ne želim da nam odsijeku odstupnicu dode li do gustog. Svi natrag do potoka! – zapovijedio im je Pew poslije kraćeg razmišljanja.

Svi su se odmah povukli do strme obale potoka. Obala se uzdizala metar iznad plitke vode. Trava je bila dovoljno visoka da su iz nje mogli promatrati što se zbiva u dvorištu ranča a da ne budu otkriveni.

Pew je dao Jimmyja Quigleyju.

– Pazi da ne zavrišti i da ti ne pobjegne. Odalami ga po glavi i onesvijesti počne li se derati.

Pošto su mu ruke bile slobodne, Pew se nalaktio i oprežno podigao glavu. Provirio je preko vlati trave prema ulazu u dvorište. Vidio je Dillmana kad je sporim korakom ujahao u dvorište. Neprestance se oprežno ogledavao oko sebe kao da se boji da ne upadne u stupicu.

Pew dobaci letimičan pogled Joeu Brunneru.

– Jesi li siguran da te nije vidio ili čuo?

– Nisu nas vidjeli, jer ni mi njih nismo vidjeli. Ne vjerujem da su nas čuli. Kola odviše štopoću.

Pew je samo kimnuo glavom. Krijumčari zacijelo nisu imali odviše povjerenja u Pancha Villu. I to s dobrim razlogom, pomislio je Pew. Villi su trebale te puške da naoruža svoju odrpanu vojsku i ako ih ne

bude mogao dobiti na lijep način, neće prezati ni od ružnog.

Prva su se kola pojavila iza Usamljenog jahača. Pew je odmah uočio mitraljez na sjedalu uz vozača.

– Gadovi! Postavili su mitraljez na sjedalo! – zasiktao je Pew odsiječenim glasom.

– Znači da ne vjeruju baš mnogo Villi, ali ne bojte se. Villa će kupiti mitraljeze zajedno s kolima i puškama. Glavobolju će nam zadati njihovi revolveri, ali mi ćemo ih smaknuti na prepad – napomenuo je Quigley.

Kola su ušla u dvorište. Stala su u jednored ispred kuće. Tad je Pew uočio da su samo troja kola naoružana mitraljezom. Upalo mu je u oči da su vozači tih kola ostali sjediti na svojim sjedalima uz mitraljeze. Okrenuli su ih i uperili u kuću i gospodarske zgrade.

Voda krijumčara je sjahao i prišao k ranjenom psu koji je ležao nepomično na zemlji i lajao na njih. Sagnuo se i nešto rekao psu. Pogladio ga je po glavi, a zatim ga opipao da vidi gdje ga boli. Kad mu je dotaknuo rebra, pas je bolno zacvilio.

– Prokletstvo! Trebalo je da psa dotučemo i bacimo na smetlište. Sad zna da je pas dobio nogom u rebra. Ali možda pomisli da ga je ritnuo konj – rekao je šaptom Pew.

Čovjek se uspravio i zagledao u kuću, a zatim je pomno promotrio gospodarske zgrade oko kuće. Pogled mu se zaustavio na zgarištu staje. Zgarište je još tinjalo i dimilo se.

U tom je trenutku Lily MacDonald otvorila vrata kuće i izašla na dvorište zajedno s Raminezom. Voda krijumčara se naglo okrenuo i pošao prema Lily i Raminezu.

Podigao je ruku i vršcima prstiju dotaknuo obod šešira.

– Dobro jutro, gospodo! – pozdravio ju je glasno.

Kimnula mu je glavom u znak pozdrava, a zatim se zagledala u kola i vozače.

– Što hoćete od mene? Zašto ste došli ovamo?

– Dovezli smo šest kola pušaka i municiju za Pancha Villu. Doći će danas ovamo po njih. Za to vrijeme nitko ne smije izaći iz kuće. Ni vi, ni vaš dječak, a ni Meksikanci koji rade za vas.

Lily se bez prosvjeda ukočenim pogledom zagledala u došljaka, a zatim malčice kimnula glavom.

– Pobogu, odakle taj zna za dječaka i Meksikance? – začudio se Pew kad je čuo što je voda krijumčara rekao lijepoj Lily.

– Zar misliš da ga Pancho Villa nije dobro uputio? Villa nikad ne bi ujahao u nepoznato dvorište – dobacio mu je Quigley tihim glasom.

Lily se okrenula na peti i odlučnim korakom vratila u kuću. Ramirez ju je slijedio u stopu. Voda krijumčara je još jednom začudeno pogledao u zgarište staje, pa je i on pošao za Lily.

Pew je predosjećao neprilike. Znao je da je voda krijumčara otišao u kuću da se raspita tko je i zašto potpalio staju. Za nekoliko minuta voda se ponovo pojavio na pragu kuće. Pew ga je jasno čuo kad je doviknuo vozačima koji su ostali sjediti uz mitraljeze:

– Ovdje se nešto sumnjivo dogodilo. Žena kaže da joj je sin u gradu kod djeda i bake i da je jedan sluga otišao zorom u šumu po drva. Dobro pregledajte dvorište i proučite tragove!

– Zar misliš da je Villa već stigao? – upitao ga je jedan njegov vozač i uznemireno pogledao prema potoku.

– Ništa ja ne mislim. Siguran

sam da Villa nikad ne bi ujahao noću u nepoznato dvorište.

Svi su se dali na traženje tragova po dvorištu. Pew je opsovao u pola glasa kad je to vidio. Nije znao što su krijumčari pronašli, ali je znao da je dvorište puno njihovih tragova, što je bilo neobično za ranč na osami.

Dillman je zatim naredio da se istjeraju konji iz koral a i ondje su zatvorili šest svojih osedlanih konja, od ukupno osam. Konji razbojnika otrčali su niz obalu potoka, gdje je bilo dovoljno vode i trave.

– Uхватite jednoga. Dovedite ga ovamo i zavežite. S njim ćemo poslije pohvatati ostale – naredio je Pew Quigleyju i Brunneru.

Quigley i Brunner odmah su potrčali za konjima.

* * *

Lily nije bila sigurna da li je dobro odglumila ulogu iznenađene i zaprepastene gazdarice dok je razgovarala s vođom krijumčara. U posljednji joj je tren palo na um da kaže da je Jimmy u gradu kod djeđa i bake. Zapravo, iznenadilo ju je odakle taj čovjek zna tko sve živi na ranču. Ali činilo joj se da je povjervao u njezinu laž o Jimmyju i Garciji koji je tobože otišao u šumu da nasiječe drva.

Gledala je kroz prozor i promatrala četvoricu ljudi kako proučavaju tragove po dvorištu. Nakon desetak minuta svi su se opet skupili i nešto razgovarali. Najvjerojatnije o tragovima koje su pronašli.

Voda krijumčara, koji je prvi ujahao u dvorište i s njom razgovarao, jahao je svog konja. Još je jedan konj bio privezan za kola. Šest osedlanih konja krijumčari su zatvorili u koral pošto su najprije iz koral a istjerali konja kojeg su tamo našli. Na tih šest osedlanih konja

krijumčari sigurno misle odmagliti odavde, zaključila je Lily.

Četrnaest nepoznatih naoružanih ljudi mota se po mom ranču, pomislila je malodušno. Šestorica razbojnika, koji će ih na kraju sve poubijati, čući u skrovištu uz potok iza kuće zajedno s Jimmyjem. Osmorica krijumčara koji također neće htjeti za sobom ostaviti svjedoka, sa tri mitraljeza naoružanih do zuba zaposjeli su njezino dvorište. I uskoro će doći i Pancho Villa s najmanje pedesetak svojih poludivljih vojnika, koji nemilice strijeljaju svakoga tko nije po volji njihovu samozvanom zapovjedniku.

Ne bojim se smrti. Ne bojim se smrti, ponavljala je Lily sama sebi, premda nije htjela umrijeti kao što to nitko ne želi. Osobito ne sada kad se nada da će je Sam isprositi. Ali pomisao da će joj ubiti sina bila joj je od svega najnepodnošljivije. Stala je uz prozor i zapiljila se u mitraljeze na kolima. Ponovo je u njoj zaiskrila sićušna iskrica nade. Kad bi se barem Sam Chance mogao dočepati toga jednog mitraljeza, i njegovu cijev uperiti u ostale...

Potresla je glavom. Jimmy bi svejedno nastradao u rukama one šestorice razbojnika.

– Senjora, oprostite mi što vam smetam, ali ja nisam ovdje samo da radim nego i da vas štitim, a nisam ništa učinio da vas spasim – ispričavao joj se Raminez.

Naglo se okrenula i pogledala ga.

– Drago mi je što nisi! Heraldo je htio i sad je mrtav. Ne bih željela da i tvoj život nosim na svojoj savjesti – odgovorila mu je iskreno Lily.

– Pancho Villa tek što nije stigao.

– Što misliš koliko će ljudi dovesti sa sobom?

– Dvadeset je milja cestom do

Meksika. S tim teško natovarenim kolima mora putovati cijeli dan. Dovest će stoga dovoljno vojnika da može pružiti otpor ako ga slučajno napadne vojska Sjedinjenih Država. Najmanje stotinjak, a možda i više.

– Što misliš hoće li uzeti i mitraljeze ili će ih možda ostaviti krijumčarima?

– Villa će sve uzeti, senjora. Teški su i moraju biti pričvršćeni na kola, inače su beskorisni.

– Znači, kad Villa isplati krijumčare, pokupi puške i mitraljeze i ode... šestorica razbojnika će jednostavno iznenada otvoriti vatru na krijumčare i poubijati ih.

– Senjora, sve mi se čini da će tako biti, a tek poslije pokolja krijumčara razbojnici će vam vratiti vašeg Jimmyja.

Lily je potresla glavom i tužno ga pogledala.

– Nemoj mi reći da u to vjeruješ. Ti znaš isto tako dobro kao što to i ja znam da će nas razbojnici sve poubijati.

Sunce je u međuvremenu izašlo i rastjeralo sumaglicu. Uskoro će se i Pancho Villa pojaviti u mom dvorištu, pomislila je Lily. A bila je nemoćna da spriječi krvoproliće. I Sam je bio nemoćan. Dok razbojnici drže Jimmyja u svojim rukama, ništa nisu smjeli poduzeti.

Mogli su samo čekati. Čekati i nadati se da će se dogoditi čudo.

XI

Sa zavoja potoka oko dvjesto metara uzvodno od mjesta gdje su se skrivali Pew i njegovi razbojnici, Sam Chance je također promatrao dolazak krijumčara u dvorište ranča Lily MacDonald. Kad su izbili iz jutarnje maglice, ugledao je tri mitraljeza na kolima. Njih su zacijelo postavili na sjedala nedaleko od ranča, jer se ne bi usudili tako nao-

čigled ih voziti kroz naselja. Očito, bojali su se podvale i izdajstva meksičkog odmetnika.

Sam je znao da Pew ima Jimmyja u svojim rukama. Vidio je kad ga je Pew odnio sa sobom iza ledenice. Vidio je i Lily i Ramineza kad su izašli iz kuće da dočekaju krijumčare. Lily je s njima razgovarala, ali iz te daljine nije mogao čuti što im je rekla.

Čovjek koji je predvodio krijumčare pregledao je pomno dvorište, a osobito zgarište staje. Zatim su svi počeli proučavati tragove. Kako je Sam znao da će krijumčari naći premnogo tragova za tako malen i osamljen ranč, Sam se bojao da ne upotrijebe silu da bi natjerali Lily da progovori što o njima zna.

Kao okružni šerif Sam je imao zakonsko pravo da na njih otvori vatru i zaplijeni im kola, osobito stoga što su bili naoružani mitraljezima, ali oni bi sigurno na njega sasuili kišu olova iz mitraljeza još prije nego što bi se mogao dočepati kola s mitraljezom.

Svi su napeto čekali dolazak Pancha Ville. Lily i Raminez su vjerojatno bili sigurni dok ne stigne Villa. Jimmy je, doduše, bio smrtno uplašen, ali nije mu prijetila neposredna opasnost. Pew je znao da će ga Lily odati krijumčarima ako se išta dogodi njezinu sinu jedincu.

Sam Chance se pokušao sjetiti što je sve čuo o Panchu Villi.

Znao je da je Villa digao ustanak samo s nekolicinom pobunjenika, koji su gotovo svi izginuli već u prvom okršaju s vladinim oružnicima. Ali Villa je bio srčan čovjek i umio je privući ljude k sebi, steći njihovo povjerenje i zadobiti njihovu odanost.

Zarobljene vojnike i oružnike jedan bi dan strijeljao, a drugi dan im dopuštao da mu se pridruže u borbi za slobodu i jednakost.

I taj je priprost čovjek prevrtljive čudi svakog časa trebao stići na ranč Lily MacDonald u pratnji pedesetak, a možda i više svojih najvjernijih vojnika. Sam je znao da bi Villa mogao jednostavno uzeti puške i poubijati krijumčare ili im pošteno platiti i otići. No ako je slučajno doznao da se na ranču u zasjedi skrivaju razbojnici, onda će od ranča napraviti klaonicu, jer će biti uvjeren da su ga krijumčari izdali.

Još je nešto mučilo Sama. Pew je imao samo pet ljudi. Dakle šestorica. Krijumčara je bilo osam, dakle više i u boljem položaju. Sam je sumnjao da će se krijumčari mnogo obazirati na to što je Pew držao malog Jimmyja kao taoca kad ih razbojnici napadnu. Pew je stoga morao računati na iznenadan napad iz zasjede, i to najvjerojatnije u trenutku dok krijumčari budu brojili novce i dijelili plijen, jer će tada biti najmanje oprezni i zauzeti drugim poslom.

Sam se stoga nadao da će možda uspjeti da se u toj općoj gužvi i pucnjavi koja će tada nastati nekako dočepa malog Jimmyja i spasi ga zajedno s Lily i Raminezom.

* * *

Dillman se zabrinuo kad je vidio da je dvorište osamljenog ranča puno svježih tragova. Nije mogao dokučiti odakle toliki tragovi, osim ako ih neki ljudi nisu preduhitrili, došli onamo, sakrili se i čekaju ih u zasjedi.

Dillman je zastao i zagledao se u guštik uz potok. Pedesetak se ljudi može temo sakriti a da ih nitko ne vidi, zaključio je. Ali tko bi mogli biti ti ljudi? Vojska? Ni govora. Odatle bi vojska mogla znati da će Villa baš toga dana doći na ranč? Carinici? Još manje. Ponovo je potresao glavom. Oni bi im se već bili isprijekali na putu, uhapsili ih i za-

plijenili im kola, a Villa bi se praznih ruku vratio u Meksiko. Tko onda?

Skupio je svoje ljude i odveo ih do kola s mitraljezom.

— Previše konjskih tragova za ovako malen ranč. Što mislite, momci? — upitao ih je za savjet.

— Vojska! — dobacio je netko.

Dillman je odlučno protresao glavom.

— Ni vojska, a ni carina nas ne bi čekale u zasjedi na ranču. Oni bi nam zaplijenili puške, a nas uhapsili.

— Možda nas je netko slijedio?

— Netko se oblokao kao svinja, pa nije znao više što govori i sve je izbrbljao — nadovezao je Dillman i zagledao se u Hibberta.

— Što buljiš u mene? Nisam zucnuo ni slova o puškama — prosvjedovao je Hibbert.

— A što si im rekao?

Hibbert se namrštio.

— Pa, bogamu, eto, rekao sam im samo kako ću uskoro zaraditi puno novaca ili tako nešto.

— Prokleti blesane! Prije nego što sam te izvukao iz one krčmetine, ti si im sve izbrbljao. Kladim se da su nas slijedili. Vidjeli su natovarena kola i sve im je odmah bilo jasno — rekao je Dillman, gledajući s gadenjem u Hibberta.

— Ne vjerujem u to, jer nitko ne uzima ozbiljno ono što pijanac blebeće — napomenuo je Gwin.

— Objasni mi onda odakle tragovi? — upitao ga je Dillman i zagledao se strogo u Gwina.

— Ne razumijem zašto se zbog toga uzrujavaš? Zar nismo dobro naoružani? Čak da nam Villa i uzme mitraljeze, ostaju nam još revolveri i puške. A ti imaš i sačmaricu. Htio bih ja vidjeti onoga tko će se usuditi da nam digne naše novce.

Dillman se malo smirio kad je to čuo.

— Što ne pritegneš malo onu ženu u kući. Prisili je da ti kaže sve što zna — predložio mu je Gwin.

Dillman je potresao glavom. Ako se netko sprema da ih iznenadi iz zasjede, pomislio je taj je sigurno poveo sa sobom njezina sina kao taoca da bude siguran da ih žena neće izdati. I onoga drugog slugu Meksikanca. Stoga je žena toliko i nervozna i ne možeš je uhvatiti ni za glavu ni za rep.

Zacijelo, tko god bio u šumarku uz potok u zasjedi, taj ih neće napasti dok Villa ne ode sa svojim vojnicima i puškama. Jer nitko se ne želi naći ispred cijevi triju mitraljeza. Uostalom, oni i čekaju da im Villa isplati novac.

Dillman je mogao samo nagadati koliko ih ima u zasjedi, ali je stoga bio siguran da ih više ne mogu iznenada napasti. I tako će oni dočekati njihov napad i njih iznenaditi i poubijati.

* * *

Sunce je već bilo visoko na nebu kad je Pancho Villa izbio sa svojim vojnicima na uzvisinu s koje je pucao pogled na ranč, guštik uz potok i gospodarske zgrade. Villin se brk zadovoljno nasmiješio kad je ugledao kola u dvorištu ranča. Ali i čelo mu se malčice namrštilo kad je ugledao tri mitraljeza pričvršćena na sjedala i stražu uz njih.

Pogled mu je nespokojno prelazio po dvorištu. Čemu ti mitraljezi? I čemu posada uz njih? Zar se Dillman bojao da će ga napasti vojska Sjedinjenih Država? Zbunjen, Villa je potresao glavom kao da je hoće razbistriti. Nije vrug da je Dillman mislio na njega okrenuti mitraljeze? Dillman je dovezao šest kola pušaka s municijom, koje je htio prodati. I nije imao ni blijeda poj-

ma da mu je Villa podvalio bezvrijedne pesose pod dolarske novčanice.

Pošto se malčice smirio i sabrao, smiješak je opet razvedrio Villino lice. On će rado uzeti i mitraljeze. Krijumčari ih ionako nisu mogli ponijeti natrag na sedlima svojih konja. K tome, mislio je, mitraljezima ću u tren oka pokositi Dillmana i njegove ljude čim u svoje ruke preuzmem puške i municiju.

Pa ipak, još je trenutak sjedio na konju dok nije dobro promotrio krajinu. Tanahan stup dima dizao se iz dimnjaka na kući. Dillmanovi su ljudi lješkarali uz kola. Kartali su. Dillman je stajao uz njih, hineći da očima ne šiba okoliš, ali mu svejedno ništa nije promatlo.

Villa je vidio i psa koji je ležao između kola i zgarišta, najvjerojatnije zgarišta staje koja je izgorjela prošle noći, i to je zbunjivalo Villu.

Pogledao je koral. Šest konja bilo je u koralu, a dva su bila privezana uz kola. Osam konja na kojima su krijumčari mislili odjahati s novcem. Ali dolje uz potok, u šipražju i visokoj travi, Villa je opazio još nekoliko konja i mislio da ti konji pripadaju vlasnici ranča.

Još je nešto zamijetio uz obalu potoka obraslu u guštik, pa je pomislio da dobro ne vidi. Zažmirkao je očima i ponovo pogledao u guštik. Ne, nije se prevario. Vidio je plavičast dim. Netko se skrivao u guštiku uz obalu potoka i bio je toliko neoprezan i glup da zapali lulu.

Villa je dugo sjedio u sedlu i strpljivo promatrao okoliš, što je konjima dosadilo pa su počeli pasti travu pod nogama. Možda je, pomislio je Villa, Dillman dočuo za moju državnu banku i lažne pesose. Možda je posumnjao da ću ga isplatiti tim bezvrijednim novčanicama? Stoga je i postavio mitraljeze na kola i zasjedu u guštik uz potok.

Osvrnuo se i letimično pogledao u ljude koje je doveo sa sobom. Nisu bili odjeveni u neke uredne vojničke odore. Većina je bila odjevena u seljačku nošnju sjevernog Meksika. Na sebi su imali bijele lanene hlače i stare vojničke košulje, izbljedjele i pokrpane. Noge su im bile obuvane u obične sandale, a glave su pokrili sombrerima široka oboda, vrlo omiljenima u pokrajinama Chihuahua i Sonora i zapadno od njih.

Svi su bili neobrijani. Kosa im je izrasla duga, jer su rijetko kad imali prilike poći na šišanje izučenom brijaču. Nekima je lice krasio dug brk, ali nitko nije bio bradat.

Amerikanac bi ih se uplašio i rekao bi da izgledaju kao divljaci. Villa se nasmijuljio kad mu je to palo na um. Bili su baš toliko divlji koliko je to bio i njihov vođa, jer su pokorno slušali svaku njegovu zapovijed. Pa što onda? I Carranza ga je smatrao divljakom. I Huerta. Madera je mislio da je zloćudan i nagao, pa ga je čak jednom dao baciti u tamnicu. Ali Madera nijednog trenutka nije posumnjao u njegovu odanost. I tada, kad je Madera već bio pokopan, Villa je ostao nepokolebljivo vjeran idealima za koje se borio Madera. Sloboda i pravda za sve. Pravedna dioba zemlje i bogatstva.

Predmnijevao je da je Dillman sakrio uz potok najviše desetak ljudi. S onom osmoricom u dvorištu Dillman nije imao ni dvadest ljudi. Villa je sa sobom doveo sedamdeset i pet svojih najodanijih pristaša.

Hoće li mitraljez rignuti vatru u trenutku kad on uđe u dvorište? Villa je slegnuo ramenima. Vidjet će što ga čeka tek kad se spusti niz padinu.

XII

Dillman nije odmah opazio Villu i njegove vojnike jer su bili skriveni iza vrha brežuljaka. Samo su povremeno glave Ville i njegovih pomoćnika provirivale iznad sljemena brda.

Odjednom, svjestan da Villa može stići svakog časa i da više nema mnogo vremena, ali i znajući da se neka razbojnička družba skriva u guštiku uz obalu potoka, Dillman se zaputio odmjerenim korakom prema kući. Da bi sebi i svojim ljudima sačuvao živu glavu, morao je doznati koliko se razbojnika sprema da ih napadne i kada.

Ušao je bez kucanja. Sluga Meksikanac stajao je uz prozor i gledao u dvorište. Okrenuo se prema vratima kad su se otvorila, ali se nije pomaknuo. Žena je upravo otvorila štednjak da baca drva na vatru. Trgnula se uplašeno kad je čula da je netko ušao u kuhinju.

Dillman je tiho zatvorio vrata za sobom. Stajao je na pragu nekoliko trenutaka i šutio. Zapiljio se u slomljenu pušku na podu, a zatim su mu se oči zalijepile za dječje igračke u kutu uz štednjak.

Polagano je zakoraknuo u sobu. Pažljivo se ogledao oko sebe. Ništa nije promaknulo njegovu oku. Okrenuo se naglo i pogledao Lily ravno u oči.

— Lagali ste mi, zar ne? Ubili su vam slugu i oteli dijete. Drže ga kao taoca da bi vas imali u svojoj vlasti?

Lily se skamenila. Lice joj je problijedilo kao krpa. Oči su joj nalikovale na oči uplašene košute uhvaćene u stupicu.

Dillmanu nije bilo drago što ju je uplašio, ali morao je znati istinu o kojoj je ovisio život njegovih ljudi, a i njegov.

– Koliko mu je godina? – upitao ju je da je malčice smiri.

– Pet – šapnula je.

– Odveli su ga sa sobom. Skriva ju se uz korito potoka, zar ne?

Uporno je potresla niječno glavom.

– Rekla sam vam da je u gradu kod djeda i bake.

– Rekli ste vi meni i da vam je drugi sluga otišao u šumu po drva, a odakle onda ova slomljena puška i mrlje krvi na podu?

Lily je zanijemila. Molila ga je očima da je ne muči.

– Ja moram znati koliko ih je. Moram znati tko su ti ljudi i što namjeravaju – rekao joj je.

Lily je drhtala od straha i Dillman se smilio. Bila je lijepa žena. Možda su je sinoć i zlostavljali, pomislio je Dillman.

– Morate mi reći sve što znate. Ne bojte se, ja im neću reći da ste ih vi odali – nukao ju je Dillman da mu kaže istinu.

– Kažite mu, senjora, možda će vam pomoći da spasite sina – savjetovao joj je Pedro Raminez.

Lily je još trenutak oklijevala, a zatim jedva primjetno kimnula glavom.

– Došli su sinoć. Jedan je udario psa nogom i slomio mu rebra – progovorila je napokon, pa nastavila:

– Zatim su banuli u kuću. Neki krupan bukvan, neki Hines, počeo me opipavati. Herald me je htio zaštititi. Pograblo je pušku sa zida. Ubili su ga na mjestu. Zatim su slomili pušku.

– Tko je potpalio staju? – zanimalo je Dillmana.

Lily mu nije htjela reći da se Sam skriva negdje oko kuće. Zaklela se sama sebi da to nikada neće moći iz nje iscijediti.

– Ne znam. Nesretan slučaj.

– I kad su nas opazili uzeli su sa sobom vašeg sina kao taoca da budu sigurni da ih nećete odati?

Lily je kimnula potvrdno glavom.

– A što su naumili?

– Čekat će u zasjedi dok vas Villa ne isplati i ne ode s kolima, a onda će vas iznenada napasti i sve vas poubijati i opljačkati.

– Znate li kako se zovu?

– Voda se zove Ezra Pew. Uz njega su braća Brunner, Al i Joe. Pew je ubio Herald.

Dillman je pogledao u košaru za smeće uz štednjak.

– Tko je razbio ove tanjure?

Lily se plaho nasmiješila.

– Udarila sam s njima Hinesa po glavi. Odmah je pao sa stolice. Dojadili su mi njegovi dugi prsti.

– Zar vas nije udario?

– Htio je, ali ja sam imala u ruci tiganj pun kipuće vode. Zatim ga je Pew zaustavio i zaprijetio mu da će ga ubiti. Nije želio da mi se Hines osveti prije nego što vi dodete.

Dillman je zakoraknuo preko kuhinje i zagledao se kroz prozor. Vidio je Villu, krupnu ljudinu, kako polagano silazi niz padinu južno od kuće. Doimao se kao da je srastao sa sedlom. Za njim su dolazili njegovi vojnici, raspoređeni u strijelce. Dillman je znao da ih je Villa tako rasporedio zbog mitraljeza.

Bacio je letimičan pogled prema kolima. Opazio je da su njegovi ljudi okrenuli mitraljeze i uperili ih u Villu i njegove vojnike.

– Hvala vam, gospodo. Nikome neću reći što ste mi kazali – obećao joj je i žurno izašao iz kuće.

Kimnula je, ali u očima joj se svejedno zrcalila dvojba. Dillman nije više imao vremena da je uvjeri u svoju iskrenost i da je utješi. Bojao se da neki Villin vojnik ne pokuša ustrijeliti vozača uz mitraljez, ali se

nadao da je Villa poslao jednu četu da pride kući s druge strane.

* * *

Sam Chanse se skrivao iza ruba strme obale potoka u gustu šiblju i kako je vrijeme odmicalo, bivao je sve nervozniji. Razum mu je govorio da nema nade da će Lily ili Jimmy ili Pedro, ili on osobno, biti živi u podne tog dana, i da neće ništa postignuti bude li i dalje čučao u zaklonu. Trudio se iz petnih žila da smisli nešto kako bi naudio razbojnicima.

Jedino što mu je padalo na um bilo je da ubije kojeg razbojnika dok još čekaju svojih pet minuta, a to je opet bilo preopasno, jer bi ugrozilo Jimmyja.

Konj ga je čekao u guštiku gdje su vrbe bile najgušće i gdje ga nitko nije mogao vidjeti. Razbojnici su svoje konje ostavili nevezane u koritu potoka, odakle se životinje nisu micale. Samo su jednog konja zavezali. S njim su mislili pohvatati ostale i vratiti ih u koral pošto se razračunaju s krijumčarima. Sam je bio siguran da će netko od razbojnika pojuriti za njima ako mu uspije da ih otjera što dalje nizvodno.

Villa se još nije bio pojavio na vrhu uzvisine kad se Sam iskrao iz svog skrovišta.

Tiho kao mačka Sam se provlačio kroz gusto šiblje. Otkrio je položaj razbojnika i pazio da im se odveć ne približi. Ako i slomi neku grančicu pod nogama, razbojnici će to pripisati konjima.

Kad je stigao do konja, uzeo je iz potoka punu šaku kamenčića i počeo se s njima nabacivati na konje. Konji su odmah podigli glave i zastrigli ušima. Krenuli su s noge na nogu nizvodno. Nisu se prestrašili, više su bili zbunjeni.

– Odoše nam konji nizvodno –

napomenuo je neki razbojnik.

– Neće daleko – odgovorio mu je Pew.

– Možda i neće, ali bolje da su nam nadohvat ruke kad ih zatrebamo, jer tada nećemo imati vremena da ih lovimo.

– Dotjeraj ih onda natrag, ali tiho. Villa stiže svaki čas – rekao je Pew.

Sam je čuo škripu sedla i zveket žvala, a zatim je razbojnik potjerao konja.

Da se ne bi morao probijati kroz šiblje i visoku travu, Sam je potrčao koritom presahula potoka. Tako je lakše mogao držati korak s razbojnikom na konju, a nije se izlagao nepoželjnim pogledima. Čuo je kako se razbojnik na konju probija kroz šipražje. Nadao se da će ga moći svladati i smaknuti bez pucnjave, ali se ubrzo uvjerio da je to neizvedivo.

Jedna je pogodnost išla Samu u prilog. Razbojnici će pucanj pripisati Villinim izvidnicama i za razbojnikovu smrt bit će odgovoran Villa.

Sam je trčao sve brže i brže. Zapucao se. No trud mu je uskoro bio nagrađen. Trčao je usporedo s razbojnikom na konju.

Kad su stigli nedaleko od mjesta gdje su se u zaklonu skrivali ostali razbojnici, Sam je odlučio napasti razbojnika na konju. Istrčao je iz pješčana korita potoka i uspeo se uz travnatu obalu. Nošen zanosom, više se nije osjećao posve nemoćnim. Više nije morao promatrati sputanih ruku kako se događaji primiču svom tragičnom završetku. Napokon je i on mogao nešto učiniti da ih omete. Ubije li tog razbojnika na konju, ostala petorica razbojnika će se uplašiti, jer neće znati tko ga je ubio i s koje strane na njih vreba smrt.

Zadihao se od trčanja s puškom obješenom oko vrata, ali nije posustao.

Odjednom se zgrozio nad samim sobom. On, okružni šerif, trčao je za čovjekom da ga ubije bez milosti, čak bez upozorenja. Ali osobite okolnosti opravdavale su takav njegov postupak.

Razbojnik ga je ugledao isti trenutak kad i on njega. Odmah je prepoznao Hinesa, razbojnika koji je napastovao Lily i htio s nje strgati odjeću. Taj bi sigurno silovao Lily prije nego što je razbojnici ubiju.

Hines je bio iznenađen. Povukao je revolver iz korica.

Samova je puška bila nabita. Uperio ju je u prsa Hinesu i opalio.

Hines je potegnuo okidač revolvra gotovo u istom trenu, ali njegovo je zrno promašilo Sama. Hinesa je udarac teškoga puščanog zrna u prsnu kost odbacio unatrag i zbacio sa sedla. Sam je znao da je Hines mrtav čim ga je pogledao.

Sam je brže-bolje uhvatio razbojnikova konja da mu ne pobjegne, rasedlao ga i skinuo mu oglav, a zatim ga pustio da se pridruži stadu nizvodno. I Sam je potrčao nizvodno po dnu korita plitkog potoka, kako za sobom ne bi ostavio tragova.

Poslije Hinesove pogibije, ostala su još petorica razbojnika, petorica koja su imala Jimmyja kao taoca. K tome, krijumčari u dvorištu ranča morali su čuti pucnjavu uz potok, a možda su je čuli Villa i njegovi vojnici.

Sam je zastao da se otpuše i odmori, jer je bio posve iscrpljen od trčanja. Osluhnuo je ne bi li čuo korake i glasove potjere za sobom. Kako ništa nije čuo, zaključio je da ga nitko ne slijedi.

Odatle se još morao vratiti u svoje skrovište, a da ga nitko ne vidi

i ne čuje. Ispunio ga je osjećaj zadovoljstva što je postigao barem nešto što će uplašiti razbojnike. Ubio je jednoga i lišio ih konja, a to je za njih moglo u odlučujućem trenutku biti kobno.

Krećući se što je tiše mogao, zaputio se natrag prema svom skrovištu. Razbojnici su sad znali da ih neprijatelj vreba u guštiku, nevidljivi neprijatelj koji će ih jednog po jednog pobiti bude li mogao. Tražit će ga posvuda i pucat će u njega čim ga spaze.

XIII

Villa se upravo spuštao niz blagu i nisku padinu kad je čuo pucnjavu iz guštika uz potok iza kuće. Osvrnuo se oprezno oko sebe. Njegovi ljudi iza njega bili su raspoređeni u strijelce na razmaku od desetak metara jedan od drugoga, tako da ih ne može sve odjednom pokositi rafal iz mitraljeza.

Tri su krijumčara sjedili uz mitraljeze uperene u Villu i njegove vojnike. Ostala četvorica, koja su se dotad kartala na zemlji, ustala su i postavila se uz kola. Jedan je izašao iz kuće, zatvorio vrata za sobom i zapiljio se u Villu i njegove vojnike koji su se oprezno spuštali niz padinu prema kući.

Odjednom se Villi takav doček uopće nije svidio. Zaustavio je konja i okrenuo glavu. Zapovijedio je jednom svom oficiru da uzme četvornika i pretraži guštaru uz potok, i ustanovi tko je pucao i zašto.

Oficir je žurno odabrao ljude, pozivajući ih poimence. Tada je na čelu čete odjahao ravno prema potoku. Villa je nepomično sjedio u sedlu i gledao za njima dok mu nisu nestali iz vida.

Zatim je pozvao drugoga svog vojnika, običnog redova, koji je govorio tečno engleski tako dobro kao španjolski.

– Odjaši dolje u dvorište i kaži Dillmanu da skloni stražu od mitraljeza. Kaži mu, također, da odustajem od kupnje, ako me ne poslušaju.

Mladić je odjahao vratolomno u galopu niz brdo i zaustavio se na mjestu gdje je Dillman stajao sam ispred kuće.

– Senjor, **El General** mi je naredio da vam kažem da sklonite stražu od mitraljeza. Rekao mi je, također, da vam kažem da odustaje od kupnje pušaka ako se ne pokorite njegovoj zapovijedi – prenio mu je mladi Villin vojnik poruku.

Dillman se namršti. Znao je da su i on i njegovi ljudi na nišanu pušaka razbojnika u guštiku uz potok, i da oni razbojnici mogu na njih svakog trenutka sasuti vatru ako su naumili da oni prodaju puške Villi. Ali, tješio se Dillman, ona dva pucnja koja sam čuo iz guštika i zbog kojih sam istrčao iz kuće, zacijelo su pomrsila račune razbojnicima, jer su otkrila njihovu nazočnost u blizini kuće.

– Sidite s kola i udaljite se od njih desetak metara, ali pazite da kola ostanu između vas i potoka.

Vozači su se trenutak krzmali i pogledavali, ali su ga ipak na kraju poslušali.

– Kažite senjoru Villi da smo učinili ono što je od nas tražio. Kažite mu, također, da se u guštiku uz potok u zasjedi skrivaju razbojnici koji nas žele poubijati i opljačkati čim primimo novce – rekao je Dillman mladom Meksikancu.

Mladić je odjezdio uzbrdice do vrha uzvisine gdje ga je čekao Villa na svom živahnom konju. Prenio je Villi Dillmanovu poruku koju je preveo na španjolski kako je najbolje znao i umio.

Villa se smrknuo. Njegove oči, inače blage i velike, odjednom su se

skupile u zlokobne crte. Nanjušio je zamku i htio u nju lakomisleno ujahati. Dillmanovi su ljudi mogli začas skočiti natrag na kola uz mitraljeze, znajući da Villini vojnici ne mogu s konja u galopu lako pogoditi cilja.

Bogzna koliko se ljudi skriva u guštiku? – mozgao je Villa. Tamo se lako može skriti i cijela četa vojnika Sjedinjenih Država, koji jedva čekaju da otvore ubojitu vatru na njega i njegove vojnike.

Zatim se čeznutljivo zagledao u kola natovarena puškama, koje su mu trebale kao ozeblome sunce. Možda u kolima i nisu puške. Crv sumnje počeo je nagrizati Villu. Možda su natovarene praznim sanducima ili cjepanicama ili bilo čim drugim.

Villa je ponovo pozvao mladog prevodioca.

– Idi dolje i kaži mu da dođe ovamo na razgovor.

Mladić je ponovo odgalopirao nizbrdice. Villa se nije micao sa svog mjesta na sljemenu uzvisine. Nije ih se bojao, koliko god ih je skriveno dolje u guštiku. Villa se bojao krijumčara i njihovih mitraljeza. Nije imao pojma zašto su ih dovezli, jer ih on nije naručio. Stoga je i jedva čekao da čuje što će mu Dillman reći o tome.

Dillman je trenutak oklijevao kad je čuo da ga Villa poziva k sebi na razgovor, a zatim je ipak pošao sporim koracima po konja kojeg je ostavio svezanog uz kola. Pritegnuo je potprug sedla i uzjahao. Osvrnuo se i dobacio smrknuti pogled prema potoku, a zatim je pošao za mladim prevodiocem prema uzvisini na kojoj ga je čekao Villa.

– Ne udaljujte se odviše od mitraljeza. Pazite da vas ne zaskoče oni iz guštika uz potok i da ne zarobe mitraljeze – doviknuo je Dill-

man svojim ljudima prije nego što je izjahao iz dvorišta.

Krijumčari su se polagano i neopazice počeli primicati natrag prema kolibi s mitraljezima dok se Dillman uspinjao uz brdo za mladim Meksikancem prema brkatom i neobrijanom Villi na sljemenu uzvisine.

* * *

Dolje iz guštika uz potok Pew je vidio kad se četa Villinih vojnika s poručnikom na čelu zaputila prema grmovitom koritu potoka.

Prikliješteni smo u stupicu s obje strane, pomislio je i zapjenio se od bijesa. Čuo je pucnjeve nizvodno od njihova zaklona i kako se Hines nije vratio, zaključio je da je poginuo u dvoboju s nekim neznancem na kojeg je slučajno nabasao.

Zabrinuo se zbog gubitka Hinesa, jer je Dillman imao sedam ljudi sa sobom, a pucnji su upozorili Pewa da se osim njih još netko skriva u šumarku, netko tko im je naumio oteti novce koje će oni opljačkati krijumčarima kad ih poubijaju.

A tko je mogao biti taj netko? Je li bio sam ili u družbi? Možda je Hines naletio na vojnu ophodnju, na graničare ili na carinike koji su došli zaplijeniti puške, povukao revolver i svoju nesmotrenost platio glavom. Ako se u guštiku skriva odred vojske Sjedinjenih Država, Villa će podvući rep i pobjeći natrag u Meksiko, odnijevši novac sa sobom.

— A što ćemo sada? — upitao ga je potihom Al Brunner.

Pew je trenutak razmišljao naborana čela. Nije više imao kamo. Nije se mogao sakriti pred meksičkim poručnikom i njegovim vojnicima. Preostalo im je još samo da otvore na njih vatru, da ih prisile da sjašu i bore se s njima na zemlji. Tada i samo tako moći će im umaknuti.

— Razmaknite se u strijelce. Nađite dobre zaklone. Odaberite jednog i pazite da ga pogodite. Zatim pucajte u idućeg, ako vam ostane vremena. Kad poskaču s konja, ustrijelite im konje — uputio ih je Pew.

— Villa će na nas poslati kazneni odred da nam se osveti.

— Ne, neće. Villa ne zna tko se ovdje skriva i koliko nas je. Pomislićete da je ovdje cijeli puk američke konjice — razložno će Pew.

Meksikanci su im se već toliko primakli da su razbojnici čuli pucketanje granja i grančica pod nogama njihovih konja.

Poručnik je bio mlad i neiskusn. Nahrupio je na razbojнике u skupu, jašući na čelu svoje čete, umjesto da svoje konjanike rasporedi u strijelce.

Pew je naciljao ravno u poručnikova prsa, znajući da će vojnici ostati obezglavljeni ako im pogine zapovjednik.

Kad je poručnik opazio Pewa i cijev puške uperene u svoja prsa, sve je bilo prekasno. Pew je povukao okidač i opalio.

Pogođen ravno u srce, poručnik je pao na zemlju. Pew je zatim zapucao u konjanika iza poručnika i oborio ga sa sedla.

Puške su praštale u guštiku. Osmerica od petnaestorice poručnikovih vojnika pali su s konja što mrtvi, što ranjeni. I pet je konja bilo ustrijeljeno prije nego što su ostali okrenuli konje i nagnuli u bijeg. Pew i njegovi razbojnici su se brže bolje povukli u mračnu šumu, u gusto grmlje i trnovitu šikaru.

Grobna tišina spustila se na guštik uz potok. Meksikanci, zaprepaseni otporom razbojnika, skrili su se u zaklone, jer nisu znali na koga su zapravo naletjeli. Tek kad su se razbojnici povukli duboko u šumu,

Meksikanci su izišli iz zaklona i prišli mrtvome poručniku i svojim poginulim drugovima.

Pokupivši ranjene, a ostavivši mrtve na poprištu, poražena četa Villinih vojnika povukla se prema kosini gdje ih je čekao Villa u razgovoru s Dillmanom uz pomoć svog prevodioca.

* * *

Villa je čuo puškaranje iz guštika uz potok, ali je više-manje hinio da ga ne čuje. On je poslao poručnika da očisti potok od uljeza i mislio je da poručnik samo izvršava njegovu zapovijed.

Sam Chance, koji je također vidio četv Villinih vojnika što je odjezdila prema potoku, nagađao je što im se dogodilo. Predmnijevao je da je Pew spremno dočekao Meksikance, zapucao na njih iz zasjede, a zatim se povukao dublje u šumu.

Ali Sama je najviše zanimalo što će Pew zatim učiniti. Jimmy mu više nije bio potreban kao talac, jer s njime nije mogao ucjenjivati ni Villu, a ni Dillmana. Dobro je načulio uši i strpljivo osluškivao što se oko njega događa. Pew je sigurno dočekao Meksikance i napao ih iz zasjede, pa će se morati brže-bolje povući u šumu i više neće imati vremena da prouči tragove i ustanovi tko je ubio Hinesa.

Sama je zanimalo što će učiniti Pew kad se dočepa šume. Pomislit će zacijelo, da će Villa poći za njima u potjeru. Ali Villa se možda i neće na to odlučiti. Jer Villu zanimaju samo puške, a osobito mitraljezi pričvršćeni za sjedala vozača. Prežalit će začas smrt mladog poručnika i svu će svoju pažnju usredotočiti na kola s puškama i municijom.

Sam je potrčao nizvodno. Čuo je kako se Pew i njegovi razbojnici probijaju kroz guštik. Jednom je čak čuo Jimmyja kad je zastenjao

i zajecao od boli, najvjerojatnije kad ga je po licu ogrebala trnovita grana grma.

Tako je barem znao da je dječak živ, što je za Sama bilo velika utjeha.

XIV

Razgovarajući s Dillmanom na sljemenu uzvisine, Villa je okrenuo glavu i dobacio letimičan pogled u tri tovarna konja. Bisage na tim konjima bile su natovarene škrinjicama okovanima u željezo u kojima je Villa dovezao novac za puške. Villa se, prije polaska, dugo savjetovao sa svojim pomoćnicima o tome koliko valjanoga američkog novca valja staviti u snopove s lažnim pesosima.

Na kraju, odlučili su da na vrh svakog snopa stave pet pravih američkih novčanica, a na dno jednu. Čak ako Dillman i vidi pesose između američkih dolara kad otvori sandučiće, možda će povjerovati da su to pravi pesosi kojima vrijednost jamči meksička vlada, a ne bezvrijedna hrpa papira s Villinim potpisom.

Villini su se vojnici vratili s potoka sa četvoricom ranjenika. Druga četvorica ostala su mrtva uz potok. Kad je Villa to vidio, zapjenio se od bijesa, a oči su mu krvoločno bljesnule. U jednom je trenutku pomislio da sa cijelim odredom nasrne u guštik i satre svakoga koga tamo nade. Tada je neočekivano zatresao glavom. Najprije mitraljezi i kola s puškama, a zatim sve ostalo, zaključio je.

— Odnosite ranjene u kuću i neka im žena poveže rane — zapovijedio im je Villa, a onda pozvao k sebi jednog vojnika koji se upravo vratio iz pohoda na potok.

— Ti, dodi ovamo! Što je bilo do-
lje?

– Upali smo u zasjedu, generale.

– To i ja znam, budalo. Koliko ih je bilo u zasjedi?

– Dvadesetak – odgovorio je spremno vojnik.

Villa je znao iz iskustva da se u prepričavanju ovakvih događaja obično preuveličava. Odmahnuo je rukom i otpustio vojnika, jer su mu na umu bile važnije misli.

– Sad ćemo sići dolje u dvorište, senjor Dillman. Uzet ćemo puške i kola s mitraljezima namjestiti tako da mitraljeze možemo okrenuti u bilo kojem smjeru i da se više ne moramo bojati napadaja s leđa – rekao je Villa, a mladi Meksikanac preveo je njegove riječi na engleski.

Villa je držao vinčesterku preko krila. Odjednom je ubacio metak u cijev i uperio je u Dillmana. Dillman se zagledao u cijev Villine vinčesterke. Znao je vrlo dobro da je Villa vrlo prevrtljive naravi i da bi ga mogao i bez nekog većeg razloga na mjestu ustrijeliti ako mu se usprotivi. Malo je problijedio, ali inače ni po čemu drugom nije pokazao da ga je strah.

– Dobro, puške su ionako vaše čim dobijemo novce – složio se Dillman.

– A mitraljezi? Za njih nisam dobio novac.

– Dva ćemo rastaviti i spremiti u kola. Njih ćemo vam darovati. Trećeg ćemo postaviti na jednu od gospodarskih zgrada, da budem sigurni da nas nećete prevariti, gospodine generale.

U tom su trenu Villine oči bljesnule, a lice mu se otvrdlo. Zatim je, neočekivano, prasnuo u glasan smijeh.

– Dobro ste to smislili. Čestitam. Idem dolje – rekao je i mahnuo rukom svojim vojnicima da ga slijede,

a zatim je na španjolskom naredio jednoj desetini svojih vojnika da ostanu na uzvisini na straži.

Kad su stigli u podnožje uzvisine, rekao je prevodiocu da kaže Dillmanu:

– Naredite vašim ljudima da kola s mitraljezima odvezu pod kuću. Dva mitraljeza da upere prema potoku, a treći prema cesti.

Villa je zatim na španjolskom naredio trojici svojih vojnika da sjednu uz mitraljeze, da bi bio siguran da ih Dillmanovi ljudi neće okrenuti protiv njega i njegovih ljudi.

– Vi nam baš mnogo ne vjerujete, zar ne, senjor? – upitao ga je Dillman.

– Nikom ja ne vjerujem – kratko mu je odvratio Villa.

– Ja vas nikad nisam prevario.

– Ali nikad mi još niste dovezli pet kola pušaka s municijom.

Dillman je slegnuo ramenima. Vojnici su unijeli ranjenike u kuću. Lily im je pokazala gdje da ih polegnu. Zatim je izišla na vrata kuće i zagledala se u Dillmana. Čim ju je ugledao, Villa joj se udvorno naklonio i skinuo sambrero uz prijazan osmijeh. Kimnula mu je glavom i uzvratila pozdrav blagim osmijehom.

– Čula sam pucnjavu u guštiku uz potok. Mislite li... – počela je Lily zabrinutim glasom.

– Razbojnici su iz zasjede napali generalove vojnike. Bilo je mrtvih i ranjenih, a zatim su se povukli u šumu – upao joj je u riječ Dillman.

– Je li netko od njih vidio mog sina?

Prevodilac je ponovio njezino pitanje Villinim vojnicima, ali na španjolskom.

Uslijedio je žamor glasova.

– Ne, gospodo, nitko nije vidio ni čuo vašeg sina. Slijedili su razbojnice nekih stotinjak metara u šumu,

a zatim se vratili. Ne, nitko nije vidio vašeg sina, ni mrtvog ni živog — prevodio je mladi Meksikanac odgovore vojnika.

Mrtvog. Ta je riječ skamenila Lily. Bojala se da će Pew i njegovi razbojnici ubiti Jimmyja već u prvom okršaju, jer će im smetati.

Troja su kola bila dovezena pred kuću s mitraljezima uperenima na tri strane.

— Kad ste posljednji put napojili i nahranili mazge? — upitao je Villa Dillmana.

— Jučer poslijepodne. Mi smo se obdan odmarali, a obnoć putovali.

Villa je samo kimnuo glavom, zadovoljan što su mazge dobro nahranjene i napojene, jer ih je još čekao naporan put od dvadesetak milja do granice, a i dalje.

Čim su kola bila postavljena uz kuću, i pošto se uvjerio da je zaprega sposobna da ih odvuče do Meksika, Villa je naredio krijumčarima da uđu u kuću.

Dillman je prosvjedovao, ali Villa se oglušio na njegove riječi i samo im je prstom pokazao u vrata kuće. Krijumčari su bez riječi ušli u kuću. Dillman je znao da su se tim činom prepustili na milost i nemilost Villi. Villa je imao u svojim rukama i puške i mitraljeze, a da im za njih još nije dao ni jednoga jedinog dolara. Dillman je počeo sumnjati da je Villa uopće donio novce za puške i pomislio je da su škrinjice okovane željezom zapravo prazne.

Villa je otišao zajedno s prevodiocem, dobacivši još jedan zadivljani pogled Lily. Dillman je odahnuo, jer ih Villa još nije bio razoružao. Mogao je zarobiti Villu i držati ga zatočenog dok im ne isplate novce za puške.

Odustao je odmah od te pomisli. Zamjeriti se Villi bilo bi nešto najgore što je mogao učiniti. K tome,

nije ni tako loše što su Villa i njegovi ljudi zaposjeli dvorište. Villa bi mogao poslati još jedan odred da uhvati Pew i njegove razbojnike.

Dillmanu još nije bilo jasno tko je opalio ona dva hitca u guštiku uz potok. Nije se valjda Pew posvadao sa svojim ortacima? Sve je bilo moguće, zaključio je Dillman. Ali kako je bio obaviješten o opasnosti koja mu prijeti, Dillman je bio siguran da će njegovi ljudi svladati razbojnike.

Kad su Villa i prevodilac izašli iz kuće, Dillman se zagledao u zabrinuto lice i suzne oči Lily MacDonald. Bilo mu je žao što ne može ništa učiniti da joj pomogne i vrati sina. Pew ne bi nikad prihvatio otкупninu za dječaka, čak kad bi mu je Dillman i ponudio. Pew je pucao na sve ili ništa. No možda Pew ipak neće ubiti dječaka. Možda se samo isprazno prijetio.

Dillman je, međutim, znao da se Pew nije isprazno prijetio. A uspije li Pew izvesti svoj opaki plan, ubit će na kraju i dječakovu majku i njezina slugu Ramineza. Neće taj ostaviti za sobom nikoga tko bi ga mogao prokazati vlastima i prepoznati. A svoj će krvavi pokolj podvaliti Villi i njegovim vojnicima. Stoga će njegovi krijumčari morati obraniti Lily i njezina slugu od Pewa. Do vraga, od njih doista nije mogla ništa više tražiti.

* * *

Konj Sama Chanea bio je barem milju uzvodno od mjesta gdje se Sam šćućurio u zaklonu. Konj je bio privezan u grmlju i teško da će ga tamo pronaći bilo Pewovi razbojnici, bilo Villini vojnici. Sam ga je mogao uzeti čim mu ustreba.

Kad je vidio desetinu Villinih vojnika kako upadaju u guštik uz potok, Sam se ponadao da će Pew

ostaviti Jimmyja koji će mu samo smetati u bijegu.

Ali prevario se. Po svemu sudeći, Pew i njegovi razbojnici napali su Villine vojnike iz zasjede. Okršaj je bio kratak i krvav i Sam je vidio kako se Meksikanci povlače s ranjenicima. Villa neće zaboraviti poraz i osvetit će se Pewu i njegovim razbojnicima, zaključio je Sam Chance. Villa neće mirovati dok ih ne pobije.

No, kad dođe do konačna obračuna, Jimmy će biti prva žrtva. Smetat će Pewu u borbi s Villinim vojnicima i Pew će ga najvjerojatnije udariti revolverom po glavi i ostaviti tamo gdje i padne.

Sam se zabrinuo zbog Lily. Zamislio je tjeskobu koja ju je pritiskala. Sigurno je strahovala za Jimmyja. Da se Pew krije u guštiku uz potok, znali su već i Dillman i njegovi krijumčari, i Villa i njegovi vojnici, pa mu je Jimmy postao bezvrijedan kao talac. Zašto ga Pew onda ne bi ubio?

Sam je krenuo prema mjestu nedavna okršaja. Nikad više ne bi mogao pogledati Lily u oči ne učini li sve što je u njegovoj moći da joj spasi sina.

Oprezno je koračao s noge na nogu. Bio je vrlo oprezan, jer je na svakom koraku mogao naići na Pewa i njegove razbojnike.

Pušku je držao u rukama. Zglobovi prstiju su mu pobijelili koliko ju je grčevito stiskao. Plašila ga je pomisao da više neće moći spasiti Jimmyja. Plašila ga je pomisao da ga Lily više neće htjeti pogledati ni čuti za nj ako Jimmy nastrada dok je on bio samo stotinjak metara od njega.

— Prokleta im duša! Zašto su baš njezin ranč morali izabrati za svoje prijava poslove? — pomislio je Sam i duboko uzdahnuo.

XV

Pošto je Villa izašao iz kuće, nedugo nakon toga Dillman ga je kroz prozor vidio kako se vraća na sljeme uzvisine gdje je ostavio zaštitnu četu. Razgovarao je s četovodom nekoliko minuta, a zatim su obojica domahnula vojnicima i pokazala im guštik uz potok iza kuće. Zatim se Villa vratio natrag nizbrdice u dvorište ranča.

Lily MacDonald je uz pomoć svog sluga Ramineza zavila ranjenicima rane. Trojica su bila lakše ranjena i odmah su se vratila u svoju jedinicu. Četvrti je, međutim, bio pogođen u trbuh. Čim mu je previla ranu, Lily se vratila iz spavaće sobe u kuhinju.

— Ne mogu mu pomoći. Ima unutrašnje krvarenje i zrno mu je još u trbuhu. Ja nemam dovoljno iskustva da mu ga sama izvadim — rekla je Dillmanu.

— Villa zna da niste ranarnik. On od vas i ne očekuje da stvarate čuda.

— Nadam se da ne očekuje, ali ja bih rado pomogla tom jadniku. Trpi užasne bolove. Stišće zube, ali ne jauče, a vidite mu na licu da pati.

Pošto je Villa rasporedio svoje vojnike na ključna mjesta u dvorištu, neke uz kola, neke uz gospodarske zgrade, vratio se u kuću u pratnji svog prevodioca.

— Želim vidjeti puške — rekao je.

— A ja želim vidjeti novce — odgovorio mu je Dillman.

— Najprije puške! — odsijekao je Villa.

Dillman je pošao za njim u dvorište. Razvezao je konope kojima su bile vezane cerade preko kola. Uzeo je zatim željeznu šipku i podigao pribijeni poklopac s prvog sanduka.

U sanduku su bile složene puške,

premazane zelenkastom masti koja ih je štitila od rde.

– I ovaj sanduk – naredio je Villa i pokazao ga prstom.

– I ovaj na ovim kolima!

Dillman je otvorio za redom nekoliko sanduka koje mu je pokazivao Villa sa svih kola dok se Villa napokon nije uvjerio da su u svim sanducima nove novcate puške. Zatim je Villa rukom domahnuo jednom svom vojniku koji je stajao uz konje s punim bisagama.

Cereći se, Villa je pogledao u Dillmana i rekao nešto na španjolskom prevodiocu.

– **El General** hoće da vi sada odaberete škrinjicu s novcem.

Dillman je pokazao prstom u jednu škrinjicu okovanu u željezo. Vojnik ju je skinuo s konja. Villa je sjahao, kleknuo na jedno koljeno uz škrinjicu i sâm je otvorio. Škrinjica je bila krcata svježnjevima novčanica, debelim desetak centimetara.

Villa je uzeo jedan svežanj novčanica i dobacio ga Dillmanu. Dillman ga je uhvatio, ali se nije potrudio i da ga prolista.

– Otvorite mi još jednu. Eno, onu tamo – zatražio je Dillman koji se više bojao da su neke škrinjice možda prazne nego da u njima možda nisu američki dolari.

Villa je odmah naredio da se donese škrinjica s drugoga konja. Čim ju je vojnik donio, Villa je ponovo kleknuo i nju otvorio. Taj put se Dillman nije potrudio da iz nje izvuče i jedan svežanj.

Kad je Villa otvorio i treću škrinjicu, Dillman je kleknuo da vidi da li je puna novaca do dna, jer se bojao da je Villa možda pod svežnjeve podnetnuo cigle. Opet ih nije prolista.

Villa je pogledao u Dillmana, pa se obratio prevodiocu:

– **El General** želi znati da li ste

zadovoljni, senjor? – preveo je mladi Meksikanac.

Dillman je kimnuo potvrdno glavom. On je bio zadovoljan i znao je da je i Villa zadovoljan.

Zatim je Villa pokazao Dillmanu neka se vrati u kuću. Namrgodivši se od neugodna dojma, jer se osjetio ponižen, Dillman je htio prosvjedovati, ali se ipak predomislio i pokorio se Villinoj zapovijedi. Gotovo da i nije imao drugog izbora.

Villa je zatim počeo izvikivati zapovijedi svojim vojnicima. Svi su u tren oka poskakali na konje i postrojili se u neurednu povorku. Villa je poslao glasnika na sljeme uzvisine pred kućom. Zaštitna se četa zatim spustila do pola padine i zauzela položaj u zaklonima nasuprot ulaza u kuću.

– Ne znam zašto, ali mori me zla slutnja da nam se dobro ne piše – rekao je Dillman svojim ljudima i pogledao ih.

– Nije ti podmetnuo lažan novac, zar ne? Dobro si ga pogledao? Jesi li prebrojio koji svežanj? – upitao ga je odmah Jake Gwin.

Dillman niječno odmahne glavom.

– Svežnjevi su bili u bankovnom omotu. Tisuću dolara u svakom svežnju. Učinili su mi se ispravni.

– Zašto si onda zabrinut? Villa će sada povesti svoje ljude u guštik uz potok. Dohvatit će Pewa i one njegove razbojnice i sve ih posmići.

– Ti su razbojnici došli ovamo da nas ubiju i opljačkaju kad Villa ode. Sada će nas Villa osloboditi vraga – nadovezao je Phil Hibbert.

Dillman je samo kimnuo glavom, ali se nije osjećao ništa lagodnije.

Lily, koja se u međuvremenu vratila u spavaću sobu, vratila se opet u kuhinju blijeda kao smrt.

– Upravo je izdahnuo – rekla je

tiho za teško ranjenog Meksikanca.

Usljedila je tišina. Nitko nije izustio ni riječi.

– Kad ih Villa napadne, oni će mi ubiti sina. Jimmy im više nije važan kao talac sada kad znaju da su ih Villini vojnici otkrili – rekla je glasom koji je podrhtavao od straha.

Dillman se nije usudio da je pogleda. Tišina je bivala sve težom i nepodnošljivom.

– Žao mi je, gospodo. Kad bih ikako mogao, ja bih vam zacijelo pomogao – izustio je u pola glasa Dillman.

Kimnula mu je nijemo glavom. Prišla je prozoru i zagledala se u dvorište. Suze su joj navirale na oči i kapale niz obraze. Samo je još Sam Chance mogao spasiti njezina sina. A što može sâm Sam protiv Pewa i njegovih razbojnika? Ti su ljudi bili zli i opaki. I on je bio sâm protiv šestorice. Možda će ustrijeliti kojega od njih prije nego što oni pogode njega, ali to neće Jimmyju spasiti život.

Villa je odveo svoj odred, oko trideset i pet momaka, prema potoku i u guštik iza kuće. Svog tragača, Indijanca iz plemena Tarahumara, poslao je naprijed da čita tragove. Poslije nekoliko trenutaka, Indijanac im je domahnuo rukom i pokazao na zemlju.

– Petorica, senjor, bez konja. U žurbi su. Udarili su ovim smjerom – rekao im je Indijanac i pokazao rukom nizvodno.

– Slijedi ih! – naredio mu je kratko Villa.

Indijanac je išao pješice, vodeći konja za sobom za uzde. Brzo je hodao, ponekad čak potrčavao. Villa i njegovi konjanici zaostali su za njim nekih desetak metara.

S druge obale gotovo presahnula potoka Sam je vidio kad je Villin tragač našao tragove razbojnika i krenuo za njima dok su ga Villa i njegovi vojnici slijedili na konjima.

Sam je znao, dohvati li Villa Pewa i njegove razbojnike, Jimmyju su odbrojeni sati života. Znao je, također, da u takvu krvavu obračunu neće moći spasiti dječaka iz njihovih šapa. Svejedno, držeći se dobro zaklona iza grmlja i šipražja, Sam je potrčao nizvodno, usporedo s Indijancem na suprotnoj obali.

Nije se bojao da će ga Villa čuti, jer su njihovi konji također lomili granje i grančice pred sobom. Poslije nekih pola sata hitra hoda Tarahumara je očito naišao na Hinesovo tijelo, i na sedlo i oglav s Hinesova konja. Villa i Indijanac su dugo o tom nešto raspravljali na španjolskom, tako brzo da Sam nije mogao razumjeti ni jedne jedincate riječi. Tada je Villa postavio dva vojnika sa svake strane Indijanca i trećeg poslao ispred njega kao prethodnicu. Sam je znao da je to Villa učinio stoga što je Indijance cijenio kao vrsna tragača i nije ga htio izgubiti.

Sam je brže napredovao od Indijanca, pa ga je počesto gubio iz vida. Stoga je odlučio da izađe iz guštika i potrči otvorenim pješčanim koritom tanka i krivudava potočića. Kako nije bio naviknut na trčanje, uskoro se zapuhao.

Iza njega je zaorio povik, a odmah zatim zagrmjela je puška. Sam je stao kao na mjestu ukopan. Izraz tjeskobe zgrčio mu je lice. Jimmy je sigurno već umoren, pomislio je Sam. Pew ga je ubio čim je vidio da mu je Villa na tragu.

Ništa nije mogao učiniti. Sve je bilo izgubljeno. U puškaranju između razbojnika i Villinih vojnika sa-

mo je mogao izgubiti glavu. Stoga se nije ni namjeravao u njega upletati. Pričekat će dok borba ne završi, a zatim će potražiti tijelo malog Jimmyja i odnijeti ga do mjesta gdje je ostavio konja.

Osjećajući se potpuno utučen i bezvrijedan, jer je razočarao Lily kad ga je prvi put u životu doista trebala, Sam se skutrio ispod jednoga grma. Puškaranje je napokon prestalo. Izašao je iz šumarka i došuljao se do mjesta odakle je mogao čuti Villine vojnike premda ih još nije vidio. Prikrao se k njima što se bliže usudio. Ugledao ih je kroz granje grma. Neki su sjedili na sedlima, a nekolicina ih je sjahala i pregledavala tijela mrtvih.

Na zemlji su ležala samo trojica. Jimmyja nije bilo među njima. Villa je izdao nekoliko zapovijedi. Indijancu i svojim konjanicima. Nekolicina je pošla s Indijancem za tragovima, a ostali su okrenuli konja i otišli s Villom natrag uz potok prema kući i ranču.

Sam je čekao dok mu obje čete nisu nestale iz vida. Hitro je pritrčao k mrtvim razbojnicima. Još su samo Pew i Quigley ostali živi, a s njima je zacijelo bio i Jimmy, jer tamo nije bilo njegova tijela.

Žurno je pohrlio za tragačem i četom Villinih konjanika. Nije se smio odviše nadati, jer sve da je Jimmy još i živ, teško da će ga Pew poštedjeti kad vidi da više nema kamo bježati.

Trčeći zadihano, Sam Chance je grunuo kao lud kroz grmlje za Indijancem i Villinim konjanicima.

XVI

Archa Dillmana nije napuštala zla slutnja usprkos činjenici što je Villa odjezdio s glavninom svojih konjanika u guštik uz potok da uništi razbojnike. Morila ga je premda

je znao da će se primopredaja pušaka moći mirno i uredno nastaviti tek pošto Pew i njegovi razbojnici zagrebu zubima zemlju.

On i njegovi ljudi, Lily MacDonald i njezin sluga Pedro Raminez ostali su sami u kući. Na padini ispred kuće zaštitna je četa čekala Villine zapovijedi i motrila ulaz u kuću. Tri vojnika su stražarila uz mitraljeze na kolima.

— Cijelo me jutro muči tjeskoba. Sad sam se dosjetio i zašto — prvi je prozborio Dillman.

— A zašto? — upitao ga je nervozno Saul Ernst, koji je do tada uglavnom šutio.

— Zbog novca. Nisam prolistao nijedan svježanj, a sjetio sam se maloprije da je Villa prije mjesec dana tiskao svoje pesose u Chihuahui.

— Pobogu, ne misliš valjda da nam je podvalio lažne pesose pod američke dolare — zavapio je Saul Ernst.

— Da, baš to mislim.

— Zašto nisi prolistao barem jedan svježanj? — upitao ga je Ernst s natruhom optužbe u glasu.

— Nisam i što sad mogu? Ali nemoj samo mene zbog toga kriviti. I ti si mogao pregledati svežnjeve da si htio. Villa te ne bi pojeo — prigovorio mu je Dillman.

— Što ćemo sada?

— Provjerit ćemo da li nam je Villa podvalio svoje lažne pesose.

— Ali kako? Novac je u škrinjicama na konjima.

— Moramo se dokopati jedne škrinjice.

— Ali njih čuva straža, a i Villini nas vojnici s padine drže na nišanu. Pokosit će nas izademo li iz kuće.

— Villa je otišao u potjeru za razbojnicima. On će ih uskoro naći i pobiti, pa će svi Villini vojnici gledati prema guštiku uz potok odakle

će se čuti pucnjava – odgovorio mu je Dillman.

– Možda, ali opazi li nas samo jedan vojnik, gotovi smo – upozorio ga je Saul Ernst.

– Gotovi smo tako i tako ako su novci lažni – dobacio je Gwin.

– Čim počne pucnjava – nastavio je Dillman – svi ćemo istrčati na dvorište. Zašto i mi ne bismo smjeli biti znatiželjni? Čim odmaknemo od kuće. Meksikanci će potrčati za nama. Sve će vas držati na oku, samo mene neće, pa ću ja imati dovoljno vremena da ukradem jednu škrinjicu.

– Što mislite vi ostali o Dillmanovu prijedogu? – upitao ih je Gwin.

– A mitraljezac ispred kuće?

– Ostane li uz mitraljez sve je propalo. Nadam se da će i on povikati za nama da se vratimo. Neće capucati bez Villina naloga. Kad vidi da ga ne slušamo, skočit će za nama u panici i potrčati da nas vrati.

Svi su se složili s Dillmanovim prijedlogom osim Saula Ernsta koji je drhtao od straha, blijed kao smrt.

– Jeftino ste kupili te puške i sada biste htjeli na njima zaraditi cijelo bogatstvo, ali meni je život vredniji od svih dolara na ovom svijetu

– predbacio im je Ernst.

– Dobro, ti onda ostani ovdje. Slušajte, ja ću otvoriti vrata, a vi nahrupite na dvorište i jurnite prema potoku. Hinite da ste jako znatiželjni. Čim Meksikanci potrče za vama, ja ću dignuti jednu škrinjicu s tovarnog konja i brisnuti natrag u kuću. Nisu velike i ima ih dosta. Nitko neće opaziti da jedna nedostaje.

Svi su se natiskali oko vrata. Dillman je pogledao u Lily. Očaj i strah iskrivili su inače lijepe crte njezina lica. U očima su joj se blistale suze.

Ona se plaši, pomislio je Dillman, da će joj Pew umoriti sina čim ga Villa napadne.

Odjednom su zapucale prve puške. Dillman je naglo otvorio vrata i sklonio se iza njih. Svi su istrčali na dvorište. Villini su ih vojnici pokušali zaustaviti povcima na španjolskom, ali krijumčari se na njih nisu obazirali. Meksikanci su skočili s kola i potrčali za njima. Dillman se u tren oka iskočio iz kuće i pojurio prema konjima natovarenim škrinjicama s novcem. Pograbio je prvu škrinjicu koju je mogao dohvatiti i začas preskočio prag kuće i uletio u kuhinju a da za njim nitko nije opalio hica.

Pucnjava uz potok odjednom je utihnula. Tad su svi zajedno, Villini vojnici i Dillmanovi krijumčari, krenuli natrag u dvorište. Meksikanci su ponovo zauzeli svoja stražarska mjesta, a krijumčari se vratili u kuću.

– U jednom sam trenutku pomislio da će nas sve prorešetati – priznao je Ernst, dršćući kao prut na vodi.

– A tko te je tjerao da ideš s nama? – upitao ga je podrugljivo Hibbert.

– Jesi li donio škrinjicu? – upitao je Gwin Dillmana.

– U spavaćoj je sobi. Hajdemo je pogledati – odgovorio mu je Dillman.

Gwin i Dillman ušli su u spavaću sobu. Ostali su ih čekali u kuhinji. Otvorili su škrinjicu na krevetu, istresli svježnjeve novčanica i prolistali ih. Želudac im se zgrčio. Pod novčanicama američkih dolara na vrhu sveznja bile su novčanice lažnih Villinih pesosa, koji su još mirisali na tiskarsku boju.

Prelistali su sve svježnjeve. Spremili ih natrag u škrinjicu, zatvorili je i gurnuli pod krevet. Vratili su se

u kuhinju, pokunjeni i zlovoljni. Dillmanovo se lice grčilo i trzalo od srdžbe.

— Prokleti smrad. Prevario nas je. Nema ni tisuću pravih dolara u svim škrinjacima. Ostalo su bezvrijedni Villini pesosi, na kojima se ni tiskarska boja još nije pošteno osušila — rekao im je tihim glasom.

Krijumčari su zagundali. Oči su im jarosno bljesnule.

— Zna li, senjor, što to znači? — upitao je Raminez Dillmana.

— Što?

— Da će nas Villa sve pobiti prije odlaska. On mora prijeći dvadeset milja s kolima do Meksika, a za to mu treba barem jedan dan. Ostavi li nas žive, a znajući da vas je namagarčio, bojat će se da ćete pohitati da ga prijavite vlastima Sjedinjenih Država i da će ga vojska presresti prije nego što stigne do granice. A njemu su te puške vrednije od zlata i naših života — upozorio ih je razložno Raminez.

Villa i njegovi konjanici vratili su se u tom trenutku u dvorište ranča u oblaku prašine. Lily je odmah uočila da sa sobom nisu doveli njezina sina. Odahnula je, jer je bila sigurna da bi Villa donio njegovo tijelo da ga je našao mrtvog. Lily mu se svidala i učinio bi joj tu uslugu samo da joj se dodvori. Lily se ponovo ponadala da je Jimmy još živ, skriven negdje u guštiku.

Tada su nenadano prasnula još dva hica negdje uz potok. Lily nije više mogla izdržati i živjeti u neizvjesnosti. Domahnula je rukom Pedru da je slijedi i posluži joj kao prevodilac, pa je izjurila iz kuće da razgovara s Villom.

— Pitaj ga da li je vido mog sina — rekla je odlučno Raminezu.

Raminez je postavio Villi njezino pitanje na španjolskom.

Villa se zagledao u lijepo lice Lily

MacDonald s divljenjem u očima. Odgovorio joj je odmah na njezino pitanje, a Pedro joj ga je preveo.

— Kaže da je progonio petoricu razbojnika, pošto je jednog našao već mrtvog. Stigli su ih i ubili trojicu. Dvojica su im umakla. Jedan nosi vašeg sina. Kaže da je za njima poslao svog tragača s nekoliko konjanika i da će ih oni uskoro naći i ubiti. Kaže da je naredio svojim konjanicima da ne pucaju u vašeg sina.

Lily su misli odlutale u guštik odakle je čula pucnjeve. Jesu li ti hici ubili dvojicu razbojnika? Je li Jimmy još živ? I čuda se ponekad događaju. Još sinoć je mislila da će je razbojnici silovati i ubiti, a ipak se nekako izvukla. Od sinoć se sve promijenilo, pa zašto ne bi opet...

Sam Chance je još živ i on će ih izbaviti iz tog zla, bude li ikako mogao.

Nikad više neću zatomljivati želje svog srca preživim li ovaj pakao, zaklela se sama sebi.

Suznim očima pogledala je u Pedra Ramineza.

— Ne bojte se, senjora. Sam će nam pomoći tješio ju je Pedro.

XVII

Dillman je prišao prozoru i postavio se pokraj Lily MacDonald. Zapijljio se u Villu, koji je sjedio na sedlu kao da je s njim srastao, veleban i ohol.

Dillman je napokon shvatio da je pogriješio što se dao u tako veliku trgovinu s Villom. Dotad mu je prodavao puške, ali za manje iznose, pa Villa nikada nije došao u napast da ga vara.

Zagrizao sam prevelik zalogaj i to ću skupo platiti, zaključio je Dillman. Sto tisuća dolara nije mačji kašalj za čovjeka koji je, nema tome davno, krao tuda goveda, klao ih i

prodavao na kilograme u svojoj smrdljivoj mesnici. Velik je to iznos čak i za čovjeka koji se spremio da nahrupi na jug i pokori cijeli Meksiko. Dillman je znao da je na to trebalo prije misliti i da će svoju lakomislenost i lakomost platiti životom.

Čuo je kako njegovi ljudi iza njega u kuhinji šaptom raspravljaju kako da se izvuku iz tog nenadanog škripca na koji nitko od njih nije računao. Pokraj njega stajala je Lily MacDonald i tiho jecala. Dillman je znao plaće li Lily za svojim izgubljenim sinom ili nad svojom tužnom sudbinom.

Pokušavao se dovinuti kako da se odatle izvuku živi. Spasiti nas mogu samo mitraljezi, zaključio je. Kad bi ih se samo mogli nekako dočepati, rastjerali bi Villine vojnike u tili čas.

Slaba nada s koje god strane da je uzmeš, pomislio je malodušno. Najprije bismo morali svladati mitraljezce, ali čim bismo se s njima uhvatili ukoštac, Villini bi konjanici otvorili vatru na nas.

Ali ako bi se, nekim čudom, čak i dokopali mitraljeza, morali bi postrijeljati gotovo sve hrabre i dobro naoružane Villine vojnike. Dillman je sumnjao da bi se Villini konjanici kukavički razbježali pred vatrom iz mitraljeza, a teško da bi i uspjeli pokositi sedamdeset Villinih konjanika prije nego što bi Villini vojnici njih postrijeljali.

Villa nam barem, pomislio je nešto nade u srcu, još nije oduzeo revolvere, a dok smo naoružani, nismo posve ostavljeni njemu na milost.

Trčeći kao bez duše, Sam Chance se toliko zapuhao da je već jedva držao korak s Tarahumarom. Čuo

je kako se Indijanac s konjanicima udaljuje od njega sve dublje u guštik.

Osvrnuo se. Učinilo mu se da je čuo pucketanje grančica pod nečijim nogama. I zaprepastio se. Ugleđao je krupnog, snažnog, bradatog Pewa, koji je pod rukom nosio klonulog Jimmyja. Mršaviji i vitkiji Quigley trčao je ispred Pewa.

Razbojnici su izbili iz šipražja na obalu pješčana potocića upravo u trenutku kad se Sam zaustavio i osvrnuo. Pogledali su se u oči. Sam je bio od njih udaljen nekih tridesetak metara, ako ne i manje. Oba su razbojnika odmah posegnula za revolverom.

Sam je pušku držao u rukama, napetu, s metkom u cijevi. Ne ubije li ih, oni će njega sravnati sa zemljom. I ništa mu drugo nije preostalo. Najbliži zaklon, grmlje na vrhu obale bilo je desetak metara iza njega.

Podigao je pušku i opalio u Quigleyja, jer se bojao da slučajno ne pogodi dječaka.

Quigley je zapucao u Sama gotovo u istom trenu. Metak iz Quigleyjeva revolvera okrznuo je Samu bedro, ali je Samovo zrno pogodilo razbojnika u prsa. Quigley se skljkao na zemlju dok su još pucnjevi odjekivali guštikom.

Sama je prvi metak iz Pewova revolvera promašio, pa je Pew, na smrt prestrašen, brže-bolje pred sebe postavio Jimmyja kao štit. Sam je pomno naciljao u Pewovu glavu, jer se bojao da bi Pew mogao zaprijetiti da će ubiti dječaka ako ga ne pusti da pobjegne. Sam je povukao okidač, ciljajući pažljivije nego ikad prije u svom životu, jer je znao da nema više vremena za razmišljanje i nagodbe.

Dok je Pew padao na zemlju, Sam je potrčao da dohvati dječaka. U tr-

ku je hitro ubacio novi metak u cijev puške da ga ni Pew ni Quigley ne bi mogli neugodno iznenaditi u zadnji trenutak.

Ali oba su razbojnika bila već mrtva kad je Sam dotrčao do njih. Podigao je Jimmyja sa zemlje. Dječak je bio u nesvijesti. Sam je zaključio da su razbojnici, pošto su pomno zameli tragove i prevarili potjeru htjeli doći natrag na ranč i ukrasti iz korala konje na kojima su namjeravali pobjeći. Ali prevarili su se u računu jer nisu imali pojma da se i Sam Chance skriva u guštiku.

Nježno i oprezno Sam je pogledao nije li Jimmy ranjen prije nego što ga je podigao u naručje. Jimmy je imao samo modricu ispod sljepoočice. Netko ga je udario revolverom po glavi, ili je požda dječak pao i udario se.

Nije mogao samo spasiti dječaka a Lily i Ramineza prepustiti njihovoj zloj kobi, pa je odlučio da Jimmyja odnese na ranč i preda njegovoj majci da se brine za njega dok ne ozdravi. To ga je, doduše, moglo stajati glave, ali se nadao da će Villa ipak možda imati malo poštovanja prema čuvaru zakona.

Prebacio je dječaka preko lijeva ramena i potrčao koritom plitkog potočića. U desnoj je ruci nosio nabitu pušku.

Podne je već odavno bilo prošlo. Sunce se primaknulo zapadu, ali Sam to dotad nije zapazio. Villa će zacijelo krenuti kolima natrag u Meksiko čim se spusti mrak, pomislio je Sam.

Kad je stigao iza kuće, popeo se iz korita potoka na vrh obale i probio kroz šiblje prema kući. Nije prešao ni pola puta do kuće, a već su ga opkolili smrknuti Villini vojnici. Istrgnuli su mu pušku iz ruke i podboli ga cijevima svojih pušaka pod rebra i u leđa.

Lily, koja je gledala kroz prozor u dvorište i tiho plakala, istrčala je na vrata da ga dočeka. Rasplakana, uzela je Jummyja u naručaj i privinula ga na grudi.

– Živ je! Živ je! Hvala ti, Same – zavapila je, jecajući, a potom ponešla dječaka u spavaću sobu i položila ga na krevet.

Sam je ušao za njom u kuću i pogledao krijumčare, jednog po jednog, u oči.

– Tko ste sad pak vi, pobogu?

– Ja sam okružni šerif, Sam Chance.

– Kako vam je uspjelo spasiti dječaka od one dvojice?

– Ubio sam ih.

– Sve?

– Da, sve do posljednjeg.

Dillman ga je pogledao sa sumnjom u očima.

– A što ćete sada, šerife? Da možda niste došli da Villu otjerate praznih ruku natrag u Meksiko, a nas pohapsite?

Sam mu se kiselo nasmijuljio.

– Premda bih ja to trebao učiniti, Villa me zacijelo neće poslušati, a teško da bih ja sam mogao uhapsiti i vas osmoricu.

– Villa nam je podmetnuo lažan novac pod američke dolare. Nema ni tisuću dolara u svim škrinjicama – rekao mu je Dilleman.

– Onda, znači, vi znate što vas čeka – odgovorio mu je Sam Chance.

Poubijat će nas jer samo tako može bit siguran da ga nitko od nas neće prokazati vojnim vlastima u Sjedinjenim Državama i spriječiti da puške preveze u Meksiko.

– Stoga im ne smijemo predati revolvere. Razoruža li nas, odzvonilo nam je – opomenuo ih je Sam Chance, koji je, kao i krijumčari, još imao revolver za pasom, pa je satim otišao u spavaću sobu, gdje je

Lily bdjela uz onesviještenog Jimmyja.

– Uskoro će se oporaviti, zar ne?

– upitao ju je kad je sjeo na krevet uz nju i obuhvatio je rukom oko struka.

Naslonila je glavu na njegovo rame.

– Trebalo bi pozvati liječnika.

– Jesi li ga pregledala? Možda je meni što izmaknulo. Lily je svlačila dječaka da vidi nije li možda ozlijeđen.

– Gdje si ga našao, Same? Kako ti je uspjelo da ga izbaviš iz ruku onog odvratnog Pewa?

– Bolje da ti o tome ne govorim... Morao sam pogoditi Pewa u glavu. Da sam promašio samo jedan centimetar, ubio bih Jimmyja.

– A što je bilo s onim drugim?

– Njega sam također ustrijelio.

Opazila je veliku mrlju krvi na nogavici Samovih hlaća.

– Ranjen si!

– Ogrebotina.

– Odmah ću ti je oprati i previti.

Uzela je Samov džepni nožić i razrezala nogavicu Samovih hlaća odozdo do koljena. Rana nije bila duboka ali je bila dugačka i jako je krvarila. Krv se slijevala Samu niz nogu u čizmu.

Lily je izvadila ponjavu iz ormara i rasparala je u zavoje. Začepila mu je ranu ovojem i zavezala povojima. Kad je bila gotova, pogledala ga je u oči i nasmiješila mu se.

– Volim te, Same.

Poljubio ju je u usta. Znao je da mu je to rekla što se bojala da će uskoro oboje umrijeti od Villine ruke.

– Čim se izvučemo odavde, odmah ćemo se vjenčati – rekao joj je da je razvedri.

Kimnula je glavom, ali ga nije pogledala u oči. Nije vjerovala da će se spasiti i stoga je odlučila da je

bolje da Sama ne opterećuje još i sa grijesima iz svoje mladosti.

XVIII

– Jeste li pomislili da ne bi bilo loše da uzmete Villine pesose za puške? – upitao je Sam Chance krijumčare kad se vratio u kuhinju.

– A što će nam ti bezvrijedni šareni papirići? Čim ga neki suparnički general porazi i ubije, možemo njima obrisati stražnjicu.

– Možda ga nitko neće poraziti dok ih vi ne potrošite. Villa je prekaljen borac i lukav vojnik. Govori se da ima najjaču vojsku u Meksiku.

– Ti pesosi vrijede samo u sjevernom Meksiku.

– Pa otidite u Meksiko i zabavite se. Za te pesose tamo možete kupiti što vam srce zaželi, i vino i žene.

Sam se nadao da će nagovoriti krijumčare da uzmu Villine pesose pa da će onda Villa poštediti njihove živote. Villa će tada biti siguran da ga krijumčari neće prijaviti jer taj je novac vrijedan samo dok je Villa živ i slobodan.

– Taj nas je gad prevario.

– Bolje biti prevaren nego mrtav

– podsjetio ih je Sam na okrutnu stvarnost.

– A kako da ga uvjerimo da ćemo doista doći u Meksiko da potrošimo te pesose? –animalo je Dillmana.

Sam je na to slegnuo ramenima, jer nije znao što da mu odgovori.

– Dobro, pristat ću na sve jer se samo tako možemo živi izvući odavde – dodao je Dillman i zamolio Pedra da pode k Villi.

– Reci mu da je vrijeme da obavimo primopredaju, ako želi otići s ranča u prvi sumrak.

Pošto je Pedro prenio poruku Villi, Villa je naredio nekolicini svojih radnika da unesu u kuću škrinje s novcem. Krijumčari su ih odmah

sve otvorili i lažne pesose rasprostrli po kuhinjskom stolu. Kad su sve škrinje bile unesene u kuću, Villa je ušao u kuhinju s desetak svojih vojnika. Naredio je krijumčarima da se postave uza zid.

– A tako! Vi znate da sam vam podvalio svoje pesose? – rekao je pomalo začuđeno Villa kad je vidio lažne pesose razasute po kuhinjskom stolu.

– Znamo, ali taj novac vrijedi u Chihauhui, zar ne? – upitao ga je Dilleman.

– Vrijedi – odgovorio mu je Villa a prevodilac preveo.

– Pristajemo da ga uzmemo umjesto dolara – izjavio je pomalo svečano Dillman.

– Pristajete jer se bojite da ću vas inače sve poubijati – odgovorio mu je Villa.

– A zašto biste nas poubijali? – upitao ga je začuđeno Dillman, praveći se naivan.

– Da me ne odate vojnim vlastima Sjedinjenih Država i da ne ostanem bez tih puška – otvoreno mu je rekao Villa. – Istina, razočarali smo se kad smo vidjeli da ste nas prevarili, ali smo poslije zrelog razmišljanja odlučili da taj novac primimo i da ga potrošimo u Meksiku – objasnio mu je Dillman.

– To sad kažeš, a čim vam okrenem leđa, zapalit ćete u tvrđavu Bliss po vojsku Sjedinjenih Država – nije se dao namagarčiti Villa.

– A zašto bih vam lagao?

– Jer znaš da ću vas inače sve poubijati. Ja se borim za slobodu Meksika i ne smijem ništa prepustiti slučaju – odvratio mu je Villa, a tada im strogo naredio:

– Bacite na pod svoje revolvere, dosta smo blebetali!

Dillman se zajapurio od srdžbe, a zatim, poslije kratka nećkanja, bacio revolver na pod.

Sam Chance, koji je taj prizor promatrao iz spavaće sobe, uočio je da je Dillman klonuo duhom i pomirio se sa sudbinom.

Čim su svi revolveri bili na hrpi, Villa je naredio svojim vojnicima da ih pokupe i odnesu u dvorište. Dillman i njegovi krijumčari ostanu doše začas goloruki. Ali Sam je još imao revolver za pasom. Sreća njegova što je bio u spavaćoj sobi, kamo su zaboravili zaviriti Villini vojnici.

Odlučio je da Dillemana i njegove krijumčare spasi od sigurne smrti ako mu se za to ukaže pogodna prilika. Ali u ovom trenutku Samova su prva briga bili Lily, Jimmy i Pedro Raminez. Na njih je Villa zaboravio dok je razoružavao krijumčare.

Pošto je Villa izašao iz kuće, naredio je da se mitraljezi upere u kuću u kojoj je ostavio krijumčare pod teškom stražom. Samu je odmah sinulo da će zarobljenici biti postrojeni ispred kuće i strijeljani. Stoga je sračunao da mu je ostalo još vrlo malo vremena za bijeg.

– Brzo, skačite kroz prozor – naredio je šaptom Lily i njezinom sluzi Raminezu.

Gurnuo je Lily tako snažno prema prozoru da je gotovo pala. Za njom je iskočio Raminez. Sam mu je dodao Jimmyja.

Čim je iskočio kroz prozor, za Samom je planula puška. Sam se bacio na Lily i srušio je na zemlju. Potegnuo je revolver i osvrnuo se za sobom. Opazio je Villinog vojnika i zapucao.

Meksikanac se ispružio na zemlju. Bio je pogoden, Sam je znao da će za njima odmah nagrnuti četa progonitelja.

– Bježimo! Brzo! – zasiktao je. Lily je trčala s Jimmyjem u naručju prema zaklonu u guštiku uz

potok. Pedro se podigao i pao, te ostao ležati pogoden u glavu.

Sam se uspravio i vidio Meksikanca kako za njima puca s prozora spavaće sobe.

— Bježi iza ledenice! — povikala mu je Lily.

Za njima su sijevale puške, a zrna pljuštala oko njih i podizala oblačiće prašine. Jedno je zrno probilo krmu Samova šešira, drugo okrnulo rebra, a treće rasporilo korice revolvera.

Bacio se mahnito iza zida ledenice. Zrna su zviždala oko njih, a zatim je zaštektao i mitraljez.

Čim je vatra malo utihnula, Sam je znao da se Villini vojnici spremaju na juriš i da su Lily, Jimmy i on osuđeni na smrt ostanu li iza ledenice.

Provirio je iza ugla zida od nepečene cigle. Tri su Meksikanca jurišala na njih. Ispalio je tri posljednja metka iz revolvera. Dvojica su pala, a treći se dao u bijeg natrag prema kući.

Što je brže mogao, Sam je izbacio prazne čahure iz bubnja revolvera i napunio ga. Zatim je opet provirio iza ugla ledenice. Ponovo su se Villini vojnici šuljali prema njima. Opazio je dvojicu, opalio dvaput i obojicu pogodio.

Lily se skućila pod zid ledenice, stiskajući Jimmyja uz sebe. Drhtala je od smrtna straha. Lice joj se zgrčilo, ali još se nadala da će ih Sam obraniti od krvoločnih Meksikanaca.

Sam se pak trsio da je ne razočara. Obišao je ledenicu i provirio iza drugog ugla. Tamo nikog nije bilo, ali čim je provirio, mitraljez je na nj otvorio vatru i sasuo mu pregršt zemlje u oči.

Povukao se, brišući oči. Ovdje više ni trena nisu smjeli ostati. Villa

neće otići s ranča dok ih ne ubije.

— Moramo bježati odavde, i to brzo, jer će nas inače Villa opkoliti sa svih strana, a onda smo pečeni — rekao je Lily.

— Pokosit će nas iz matraljeza.

— Neće ako otpuzemo na sve četiri. Mitraljesci nas ne mogu vidjeti. Ja ću poći naprijed. Ne žuri i ne trči. Vidiš ono razgranato stablo uz potok? Tamo me čekaj. Ja ću poći za tobom i ponijet ću Jimmyja.

Nije znao koliko je štiti svojim tijelom, ali pazio je da neprestance bude između nje i mitraljeza.

Puškaranje je za trenutak prestalo. Čuli su samo povike na španjolskom. Uskoro su dopuzali do strme obale. I u trenutku kad su se htjeli prebaciti preko njezina ruba, ponovo je zaštektao mitraljez.

— Sagni se i trči. Baci se u korito potoka. Ja skaćem za tobom — rekao je Lily.

Skočila je u korito i zastenjala. Valjala se niz kosinu obale. Dok je Sam skakao niz obalu, mitraljez je ponovo počeo sijati smrt oko nje.

Zrna su uglavnom pljuštala po ledenici, a neka su kosila grane i hvoje na drveću iznad njih. Ali Lily, Jimmy i Sam bili su već u tom trenutku u sigurnom zaklonu, živi i zdravi.

Čim su se malko odmorili i otpuhnuili, čuli su za sobom divljačko urlanje.

— Bježmo! Trči za mnom! — rekao joj je Sam.

XIX

Dillman je znao da su se Sam Chance, Lily, Pedro i Jimmy pritajili u spavaćoj sobi, što je promaknulo Villinim vojnicima. Meksikanci su bili prezauzeti razoružavanjem krijumčara i zaboravili su na njih. Dillman je također znao da ga sa-

mo čudo može spasiti od sigurne smrti. Stoga je odlučio da napravi takvu zbrku u kojoj će Sam Chance moći pobjeći s Lily, Jimmyjem i Pedrom, jer će Meksikanci svu svoju pažnju usredotočiti na njega i njegove ljude.

I nitko se nije sjetio na šerifa dok je prebacivao kroz prozor Lily i Jimmyja, sve dok nije planuo prvi hitac, a za njim još jedan. Zatim je ponovo uslijedila tišina.

Jedan Meksikanac je potrčao preko kuhinje, mimo Dillmana prema spavaćoj sobi. Dillman mu je podmetnuo nogu i Meksikanac se ispružio po podu koliko je dug i širok. Ali za njim je pojurio drugi. Dotrčao je do prozora i počeo pucati.

Nekoliko metaka ispaljenih iz dvorišta pogodilo ga je u prsa. Meksikanac je pao nauznak na pod spavaće sobe, a krv je zacrvenjela njegovu košulju.

Ali Dillman to više nije vidio. Bacio se na Meksikanca kome je podmetnuo nogu i koji je htio ustati. Bio je veći i jači od Meksikanca, ali Meksikanac je bio spretniji i brži od Dillmana. Izvio se iz Dillmanovih ruku, odvaljao preko poda, zamahnuo puškom i udario snažno Dillmana kundakom po ramenu.

Premda mu je ruka protrnula od boli, Dillman je pograbio Meksikančevu pušku objema rukama i oteo mu je. Snažno je njome udario Meksikanca po glavi. Meksikanac je ostao nepomično ležati na podu.

U toj sveopćoj gužvi, potaknuti Dillmanovom odvažnošću, ostali su krijumčari razoružali četvoricu stražara, a da pri tom nije bio ispaljen ni jedan metak. Zavezali su ih i ostavili da leže na podu u kuhinji.

Dillman je pograbio pušku onesviještenog Meksikanca i skočio na

noge. Oprezno je otvorio vrata spavaće sobe. Mrtav Villin vojnik ležao je na podu. Dobacio je pušku Philu Hibertu, a on je utrčao u spavaću sobu i uzeo pušku i revolver mrtvog Meksikanca.

Iz dvorišta se više nije čula pucnjava iz pušaka, ali zaštektao je mitraljez. Zatim je ponovo uslijedila tišina, a potom se opet oglasio mitraljez.

Dillman je dao revolver Gwinu.

– Što ćeš sada? – upitao ga je Ernst drhtavim glasom.

– Borit ćemo se na život i smrt. A što ti misliš da bi trebalo da učinim?

– Svi ćemo izginuti!

– Glupane, pa oni bi nas ionako sve strijeljali.

– Oni to ne smiju učiniti. Mi smo državljani Sjedinjenih Država Amerike.

O tom je bilo preglupo uopće raspravljati. Dillman je samo pogledao u Hibberta i Gwina.

– Naprijed! Sad su svi potrčali za ženom i njezinim dječakom. Nikad više nećemo imati tako pogodnu priliku!

– A što će biti s nama? Što da radimo? – upitao ga je Chuck Hite.

– Istrčite na dvorište odmah za nama. Pokušat ćemo ubiti mitraljesce. Uzimajte oružje od poginulih i naoružajte se – odvratio mu je Dillman i pošao prema vratima, misleći da je šerif već pobjegao ili poginuo zajedno s ostalima.

U dvorištu su odjekivali ljutiti povici. Villa je urlao srditim glasom. Naredio je tragaču Indijancu i desetini svojih vojnika da uhvate bjege gunce prije nego što padne mrak.

Sad ili nikad, pomislio je Dillman i dobacio Hibbertu i Gwinu koji su ga slijedili:

– Ja ću pokušati da se dočepam mitraljeza. Vi me štitite vatrom.

Nije morao čekati da čuje što će mu odgovoriti. Obojica bijahu pouzdani i prekaljeni. Čuo je iza sebe kako Ernst još prigovara i prosvjeduje kad je širom otvorio vrata i izjurio na dvorište.

Mitraljesci su se u njih zablenuli od iznenađenja, a zatim pokušali na njih okrenuti cijevi mitraljeza. Helder, Hite, de la Torre i Leon, razbježali su po dvorištu, pucajući u trku. Ernst je kao ludak ostao stajati na pragu kuće. Podigao je ruke uvis kao znak da se predaje.

Prepolovio ga je prvi rafal iz mitraljeza. Kad je pucnjava utihnula, Dillman je već čučao pokraj prvih kola. Podigao je pušku i opalio. Pogodio je mitraljesca u glavu. Zatim je ubacio pušku u kola, pa se hitro popeo na sjedalo uz mitraljez. Kad je okrenuo cijev mitraljeza prema neprijatelju, opazio je da su Hibbert i Gwin već ustrijeliti druga dva mitraljesca.

Villa je na trenutak buljio u prizor pred sobom. Dillman je u međuvremenu okrenuo mitraljez prema Villi. Villa je skočio s konja, nevjerojatno vješto i gipko za čovjeka njegovih godina i težine. Sakrio se brže-bolje iza kola natovarenih municijom. Prvi rafal iz Dillmanova mitraljeza pokosio je Villina konja.

Želeći da Villa i pojede poparu koju je zakuhao, Dillman je pakosno naciljao u kola s municijom. Nije znao hoće li tovar municije eksplodirati u lančanoj vatri, ali nije htio ni da propusti takav ubojiti vatromet.

Kad je sasuo vatru iz mitraljeza, zrna su prštala i trgala drvene sanduke pune municije na kolima iza kojih se u zaklonu skutrio Villa.

Villa je prestrašen istrčao iza kola s municijom hitro kao zec i bacio se iza susjednih kola što bijahu natovarena sanducima s puškama.

Nije još pravo ni dotaknuo zemlju kad su kola s municijom odletjela u zrak u zaglušnoj eksploziji, koja je raznijela na komade kola i četiri mazge upregnute u njih.

Dillman je dobacio letimičan pogled u kuću. Ernst je ležao mrtav preko praga kuće. Gwin i Hibbert sjedili su iza druga dva mitraljeza. Helder je bio mrtav, pogoden dok je pokušao dohvatiti pušku nekoga mrtvog Meksikanca. De la Torre je imao revolver u ruci i provirivao je iza ugla kuće, tražeći pogledom neprijatelje. Hite se svijao na zemlji kao zmija u procjepu, ranjen. Rogelio Leon ležao je nasred dvorišta mrtav.

Odjednom je u punom galopu izjurio jedan Meksikanac iza gospodarskih zgrada ranča, vodeći za sobom osedlana konja. Dojurio je do Ville prije nego što je Dillmanu uspjelo da na njega okrene mitraljez. Villa se vinuo u sedlo u tren oka i odgalopirao zajedno sa svojim vojnikom. Uskoro je nestao u šumarku a da za njim nitko nije ispalio ni metka.

Premda su izvojevali trenutačnu pobjedu, Dillman je bio svjestan da se Villa može svakog časa vratiti sa svojim vojnicima i opkoliti ih.

— Pogledaj ima li u kući petroleja! — doviknuo je de la Torre.

Čim je Juan de la Torre nestao u kući, Dillman je skočio s kola. Strgao je ceradu kojom su bili pokriveni sanduci s puškama i počeo ih bacati na zemlju. Jedan se sanduk raspuknuo kad je pao na zemlju. Puške su se rasule po prašini. Dillman se u njih zaprepašteno zablenuo.

Odjednom je prasnuo u gromoglasan smijeh. To što je ugledao nije, doduše, bilo smiješno i on doista nije znao zašto se smije. Samo su puške poslagane u najgornji red u

sanduku bile ispravne i dobre. Ostale, poslagane ispod njih, nisu imale zatvarača, bez kojeg su zapravo bile vrijedne koliko i običan štap od željeza i drva. Pogledao je na tren prorešetano tijelo Saula Ernsta, pitajući se da li je Saul znao da su puške neispravne. Najvjerojatnije nije. Zatvarači su zacijelo bili izvađeni iz pušaka prije uskladištenja kako bi se spriječila njihova krađa.

Kad se Dillman prestao smijati, njegovi su ljudi začuđeno buljili u njega, misleći da je sišao s uma. Sve je po pravdi, pomislio je Dillman. Nevrijedne puške za bezvrijedan novac! Prvi red ispravnih pušaka u svakom sanduku za američke dolare na vrhu svakog svežnja bezvrijednih pesosa.

— Raspregni mazge. Polij puške petrolejem i zapali. Ostane li ti koja kap, zapali i onaj bezvrijedan novac u kući ili razbacaj žeravicu iz štednjaka po podu kuhinje — naredio je Dillman kad je de la Torre izašao iz kuće s limenkom punom petroleja.

Premda nije mrzio Lily MacDonald, u Dillmanovu se srcu skupilo previše žuči, pa je poželio da za sobom ostavi samo prah i pepeo.

U tom su času prasnuli prvi hici ljudi u zasjedi iza gospodarskih zgrada i iz guštika uz potok iza kuće. Dillman je znao da će Villa bjesomučno nasrnuti na dvorište čim opazi kola s puškama u plamenu.

— Po konje! Bježimo odavde! — naredio je grōmoglasno Dillman svojim ljudima.

Bili su naoružani i živi. Imali su čak, možda, i tisuću dolara gotovine, koju će međusobno razdijeliti. Ernst, Helder, Rogelio Leon bijahu mrtvi, Chuck Hite teško ranjen. Ostali su još samo Dillman, Jake Gwin, Hibbert i Juan de la Torre.

— Dillmane, zaboga, nemoj me ostaviti ovdje — zavapio je Chuck Hite slabim glasom sa zemlje.

Dillman je dojahao do Hitea. Puške su gorjele osmudene pošto je plamen sažgao mast kojom su bile premazane. Meci su pljuštali oko njih poput luđačkog vatrometa.

— Chicke, pogoden si u prsa. Izdahnut ćeš čim te podignemo na sedlo. Ostavit ćemo te ovdje. Žena će se pobrinuti za tebe čim. Villa odjaše sa svojim vojnicima — tješio ga je Dillman lažima, pa okrenuo naglo konja, podbo ga ostrugama u slabine i odjahao za ostalima.

Hite se podigao na laktove i zagledao se za preživjelom četom krijumčara. Gledao je za njima dok ih nije izgubio iz vida. Lice mu se odjednom zgrčilo od nepodnošljiva bola. Pao je nauznak i izdahnuo sa smirenim izrazom lica.

XX

Pancho Villa nije više imao mnogo vremena za razmišljanje. Nije se sjećao kad je bio srditiji i ogorčeniji na samog sebe. Obična kupnja pušaka pretvorila se u tren oka u njegov potpun poraz. Kola s municijom odletjela su u zrak, ali ostale su još puške.

Vidio je Dillmana kako trga ceradu s kola natovarenih sanducima pušaka. Kad je prvi sanduk pao na zemlju i otvorio se, dogodilo se nešto čudnovato. Dillman, pošto je dobro pogledao puške razasute po zemlji, prasnio je u grohotan smijeh.

Posve zbunjen, Villa je naredio svojim ljudima da zapucaju u krijumčare. Ali razmak je bio prevelik, puške prastare, pa Meksikanci nisu nikog pogodili.

Kako nije mogao dokučiti što se zbiva u dvorištu, ali svjestan da će izgubiti bitku ako ništa ne poduzme, Villa se povukao u zaklon uz

korito potoka sa četrdesetoricom svojih vojnika. Razrogačenim je očima promatrao kako Dillman i njegovi ljudi potpaliju kola s puškama. Opazio je da su zapalili i kuću Lily MacDonald.

– Držite ih na oku. Podite odmah za njima. Nitko živ ne smije pobjeći odavde i prijaviti me vojnoj posadi u tvrđavi Bliss – naredio je Villa svom poručniku.

– Razumijem, generale – odvratio mu je poručnik i salutirao.

Mazge su se ustrašene raštrkale po dvorištu ranča pošto su ih krijumčari raspregnuli s kola.

– Pohvatajte mazge. Trebat će nam! – naredio je Villa svojim vojnicima.

Nekoliko je hitaca prasnulo kroz noć. Potpaljena kola s puškama začas su postala zasmuđena zgarišta. Puške su ostale čitave, zaključio je Villa. Okrenuo je konja i sa četvoricom svojih vojnika pojahao koritom usahnula potoka, slijedeći trag Tarahumare i vojnika koji su ga pratili.

* * *

Sam je bjesomučno trčao kroz šiblje i preskakao preko zakržljala drveća i panjeva u koritu potoka. Nosio je u naručju Jimmyja, koji je još bio u nesvijesti. Ispred Sama je trčala Lily MacDonald što je brže mogla i koliko joj je to dopuštala njezina duga suknja. Za trenutak je zastala da uhvati daha i da podigne suknju iznad koljena.

Pogledala je Sama očima izbuljenim od užasna straha, a lice joj je bilo zažareno i zajapureno od naporna trčanja.

Sam je znao da će ih Villa uhvatiti budu li i dalje bježali zajedno. Dok se još krzmao što da učini, čuo je štektanje mitraljeza u dvorištu ranča ispred kuće. U jednom je trenutku pomislio da to sigurno Villa

strijelja Dillmana i njegove krijumčare. Ali mitraljez je na trenutak zašutio, a zatim se ponovo oglasio.

Nabrana čela, naćulio je dobro uši ne bi li još nešto čuo. Nije morao dugo čekati. Uskoro je začuo pucnjave kao da praskaju žabice negdje u daljini, a potom je uslijedila gromoglasna eksplozija koja je rigala smrtonosna zrna s kola puna municije na sve strane i zažarila nebo.

– Čini mi se da su eksplodirala kola s municijom. Dillman i njegovi krijumčari zacijelo su se dočepali mitraljeza dok je Villa bio zauzet našim bijegom – zaključio je glasno Sam Chance.

Kola s municijom su možda otišla k vragu, ali ostala su još ona natovarena puškama i Villa će ih odvesti sa sobom u Meksiko čim se oslobodi Dillmana i njegovih ljudi, što znači da se neće usuditi za sobom ostaviti živih svjedoka koji bi mogli za njim poslati vojsku Sjedinjenih Država, pomislio je Sam.

Osvrnuo se hitro oko sebe.

– Lily, mi im bez konja ne možemo umaknuti. Ima li tu negdje blizu neko mjesto gdje bi se ti mogla sakriti zajedno sa Jimmyjem? – uputio je Sam Chance Lily MacDonald.

– Ima spilja uz obalu potoka kamo se Jimmy često odlazio igrati. Malena je, ali Jimmy i ja se možemo u nju uvući – odgovorila mu je tiho Lily.

– Gdje je ta spilja?

– Tamo preko – odvratila je Lily i pokazala mu rukom gdje bi mogla biti.

– Nije daleko?

– Ne, nije.

Sam se zagledao u zemlju pokrivenu lišćem. Znao je da im nije više ostalo mnogo vremena. A znao je i da će Tarahumara začas pronaći

njihove tragove pode li Villa za njima u potjeru.

Sam je dao Jimmyja Lily.

– Bježi tamo i sakrij se! Navuci granja na ulaz ako ikako budeš mogla. Ne izlazi iz spilje dok ja ne dodem po tebe. Razumiješ.

Lily je kimnula potvrdno glavom. Sa Jimmyjem u naručju potrčala je prema spilji. Sam je gledao za njom dok je nije izgubio iz vida među šibljem i grmljem. Tada je, uzevši otpalu granu, pomeo sve njezine tragove. Znao je da će Tarahumara naići na tragove na mjestu gdje su se trenutak odmarali. Pošto je pomeo sve njezine tragove, Sam je pošao dalje snažno stupajući da ostavi što dublje otiske kako bi Tarahumaru namamio da pode za njegovim tragovima, jer će Indijanac, kad vidi duboke tragove, pomisliti da Sam nosi i Lily i dječaka na rukama. Sam se nadao da će Tarahumara shvatiti da je pogriješio kad već bude kasno da se vrati i pode za Lily.

Meksikanaci su ubrzo napredovali. Sam ih je čuo kako dolaze za njim, lomeći granje i žbunje.

Bježeći, pokušao se domisliti što se to moglo dogoditi u dvorištu ranča ispred Lilyne kuće. Možda je Dillmanu ipak uspjelo nasamariti Villu i spasiti se od sigurne smrti zajedno sa svojim krijumčarima. Ako mu je i uspjelo, nije zadugo, znao je Sam Chance. Dillman je imao samo sedmoricu ljudi, a Villa gotovo sedamdeset dobro naoružanih vojnika.

– I u ovom trenutku svi jure za mnom, a ja nemam ni konja – rekao je sâm sebi u pola glasa.

Doista, Sam nije imao nikakve nade da iz te jurnjave izvuče živu glavu. Preostala mu je još samo nada da će Villa, budući da mu više nije ostalo vremena do noći, otići natrag u Meksiko prije nego što

pronade Lily i njezina sina. Ali što će biti s njim?

Ostao je još koji sat do sumraka. Villa će zacijelo htjeti da pode natrag u Meksiko čim se spusti suton, pa čak bude li morao za sobom ostaviti i ponekog svjedoka. Stoga će sa sobom povesti i sve konje, a dok gringos stignu pješice do prve vojne postaje, on će već biti duboko u Meksiku.

I što se prije počne hvatati prvi mrak, to je Sam imao više nade da će preživjeti. A da bi im što dalje umaknuo do mraka, morao je imati konje. Njegov ga je konj, doduše, čekao daleko od potoka, ali predaleko da bi mogao poći po njega.

Napad iz zasjede bijaše sve što je u tom trenutku mogao učiniti da se spasi, premda je to bilo vrlo opasno, jer nija znao koliko ga ljudi slijedi. Ustrijeli li jednoga u sedlu, ostali će možda poskakati s konja u zaklone i tako će se on dočepati nekog konja.

Trčeci neumorno, naišao je na vrlo gustu šikaru, iznad koje je rasla gusta krošnja nekog stabla. Zastao je, čučnuo iza stabla i otkrio da kroz šibljje može vidjeti svoje progonitelje kad mu se primaknu, a da oni njega uopće ne opaze.

Postojala je opasnost da zrno iz njegova revolvera okrzne neku granu, što bi progoniteljima otkrilo njegov položaj i više ne bi imao vremena opaliti još koji hitac.

Ščućuren u svom zaklonu i zadihan, čekao je da mu se Meksikanci približe. Gurnuo je cijev revolvera što je dalje mogao kroz grane grmlja. Za trenutak mu je od uzbuđenja čak zastao dah.

• Još nikad u životu nije bio u tako nezavidnu položaju. Čim je čuo Meksikance, odlanulo mu je, jer je to značilo da još nisu pronašli Lily.

Najprije je ugledao tragača Indijanca Tarahumaru. Za njim je jahalo desetak Villinih vojnika. Doimali su se prilično opušteno. Vjerojatno su mislili da će ih tragač Tarahumara na vrijeme upozoriti na opasnost.

Sam Chance je najprije pomislio da bi bilo najbolje da ih pusti nesmetano kući, pa da onda ustrijeli posljednjeg u redu i otme mu konja, ali se odmah i predomislio. Tarahumara je bio vraški dobar tragač i uskoro će otkriti mjesto gdje je Sam Chance skrenuo u šikaru. Sam je stoga požalio što nije otrčao naprijed još nekih stotinjak metara, a potom se vrati u žbunje, ali tada je već bilo prekasno.

Nanišanio je u vrat Tarahumarova konja i opalio. Konj se srušio.

Zatim je ustrijelio Villinog vojnika, koji je jahao odmah iza Indijanca. Meksikanac je pao među grmlje i nestao u šiblju, a njegov konj, uplašen, pobjegao je od njega samo nekih desetak metara.

Vojnici su poskakali s konja, vučući ih za sobom za uzde. Sam je ustao i potrčao još dok mu je u ušima odjekivao njegov vlastiti pucanj. Konj mrtvog vojnika bio je dvadesetak metara od mjesta gdje je na zemlji ležao Tarahumara.

Sam je uhvatio konja za uzde što su visjele do zemlje, vinuo se brzo u sedlu i zabio konju ostruge među rebra. Odgalopirao je s poprišta još prije nego što su se vojnici uspjeli pribitati i zapucati za njim.

Premda je na konju bio pokretljiviji, Sam Chance je znao da time nije sve riješeno. Ali na konju im je ipak mogao lakše uzmicati dok ne zanoći, ili čak zapucati na njih još jednom iz zasjede, što bi Meksikance moglo ponukati da odustan od dalje potjere.

XXI

Sam Chance se nije usudio divljački tjerati konja po koritu plitkog potoka, jer je korito bilo puno granja i velika kamenja o koje se konj mogao lako spotaknuti i pasti. Sagnuo se uz vrat konju da ga Meksikanci što teže opaze. Nije znao koliko mu je još metaka ostalo u bubnju revolvera, ali se nadao da nije prazan. Uzeo je uzde i teški revolver u jednu ruku, a drugom ga ponovo napunio mecima iz rupice na opasaču.

Pucketanje granja i potmuli topot kopita po suhom lišću iza njega upozorili su ga na tragača Tarahumaru i Villine vojnike koji su ga slijedili.

Okrenuo je konja udesno i uskoro izbio na pješčani prud gotovo usahla potocića pritoka. Konj mu se oznojio, gubica mu se zapjenila od naporna penjanja uz obalu.

Sunce se primaklo zapadu i zlaćanim rubom okrunilo oblake na obzorju. Sama je mučila briga za Lily i njezina sina dok je gledao u nebo. Nadao se u dnu srca da su još u onoj spilji, živi i zdravi.

Tragač Indijanac Tarahumara i njegova oružana pratnja izbili su također na pješčani prud potocića pritoka. Meksikanci su se odmah rasporedili u strijelce i zapucali za Samom.

Na sreću, Sama nije okrznulo ni jedno jedino zrno, ali Meksikanci su mu se sve brže i bliže primicali. U očaju je Sam bacio letimičan pogled prema zapadu. Pobojavao se da će ga Meksikanci sustići prije zalaška sunca, a ako ga sustignu, znao je da mu je odzvonilo. Trudio se da što brže smisli kako da im ponovo izmakne.

Potok je tekao u oštar zavoj i Sam se za trenutak sakrio od po-

gleda svojih neprijatelja. Hitro je potjerao konja u gustiš uz obalu.

Skočio je sa sedla, odbacio uzde i pustio konja da odlunja nekih desetak metara. Zadržao je dah, bacio se na zemlju i kad je Indijanac Tarahumara izbio iza zavoja potoka, podigao revolver, držeći ga objema rukama. Povukao je okidač i ustrijelio Tarahumarova konja, jer mu je bilo žao da ustrijeli tako vrsna tragača kao što je bio Indijanac Tarahumara.

Njegov je idući metak pogodio još jednog konja, a treći ubio jednog konjanika koji je kao pokošen pao na zemlju.

Ispalio je tri metka. Ostala su mu još samo dva. Tad je skočio na noge i potrčao prema konju.

Pucnjevi su preplašili jednu životinju i konj se propeo kad mu je Sam pritrčao. Sam je brže-bolje pograbio uzde, privukao konja k sebi i stao mu tepati tihim glasom da ga smiri. Čim se konj smirio, Sam ju je skočio na sedlo i podbo ga u galop.

Samu se učinilo da je prošla cijela vječnost od njegova posljednjeg okršaja s Villinim vojnicima, jer se uskoro na zemlju spustio sivi sumrak. Izgalopirao je iz korita potoka prem ravnoj preriji. Odande nije mogao vidjeti kuću Lily MacDonald, ali je uskoro opazio crn stup dima koji se iz nje dizao. Pojahao je uzbrdice na obližnji brežuljak da vidi što se zbiva u dvorištu ranča.

Tragač Indijanac Tarahumara je upravo izjahao iz guštika uz potok iza kuće u pratnji desetak Villina vojnika.

Sam je bio izvan njihova puškometra. Obasjan posljednjim sunčevim zrakama, Sam mu je odmahnuo rukom posljednji pozdrav. Indijanac je podigao ruku i uzvratio mu pozdrav, pa okrenuo naglo konja.

Nestao je u guštiku uz potok. Vojnici su odjahali za njim.

Sam je pričekao dok nije potpuno zanoćilo. Tada je po mrklom mraku, kloneći se guštika uz potok i tamnih sjena, odjahao natrag prema spilji u kojoj su se skrivali Lily i Jimmy.

* * *

Villa je čekao svog tragača Tarahumaru i svoje vojnike koji su ga pratili oko pola milje dalje od ranča Lily MacDonald.

Indijanac Tarahumara nije pokazao strah pred Villom premda je znao da mu život ovisi o niti trenutačna raspoloženja njegova mušičavog gospodara.

Odmahnuo je niječno glavom.

— Izgubio sam ga u mraku. Žena i dječak su se negdje skrili uz obalu potoka — predao mu je svoj izvještaj tragač Tarahumara.

Villino se lice zgrčilo od bijesa. Zaškripao je zubima. Indijanac je samo čekao da Villa potegne revolver i ustrijeli ga na mjestu.

Međutim, Villi je njegov tragač bio vredniji živ nego mrtav. Okrenuo je konja i odjahao natrag prema dvorištu ranča.

Villa nije bio naviknut na poraze i jedva se svladao da na Indijancu ne iskali svoj bijes. Došao je po pet tisuća brzometnih pušaka i municiju, a ostao je bez municije i novca koji je, doduše, bio bezvrijedan u Sjedinjenim Državama, ali koji je vrijedio kao plaćevno sredstvo u Meksiku. Izgorio je zajedno s kućom Lily McDonald.

Ostale su još samo puške... uspije li ih prebaciti u Meksiko. Prevario je Dillmana i Dillman će ga stoga prijaviti vojsci Sjedinjenih Država u tvrđavi Bliss. A ne prijavi li ga Dillman, učinit će to okružni šerif Sam Chance.

Ali Villa se proslavio kao nepobjediv vojskovođa samo stoga što nikad nije priznavao poraze. Uz njega je ostalo još četrdesetak njegovih vojnika. On će te puške prenijeti u Meksiko po svaku cijenu, a napadne li ga vojska Sjedinjenih Država, on će joj pružiti otpor koji će se dugo pamtit.

Dojahao je do korita potoka. Zastao je trenutak dok je jahao mimo kuće Lily McDonald, ledenice i ostalih gospodarskih zgrada. Zapovjedio je svojim ljudima da iz sagorjele kuće pokušaju izvući skrinjice s novcem. Opazio je, također da su mazge bile ispregnute iz kola s puškama.

Dok je Villa promatrao dvorište i što je ostalo od gospodarstva Lily MacDonald, vratio se poručnik Mara iz potjere za Dillmanom i njegovim krijumčarima. U odbljesku vatre iz kuće Mara je mogao vidjeti grč srdžbe u stisnutim očima i usnama Pancha Ville.

— Jesi li ih ubio? — upitao ga je suho Villa.

Mara je potresao niječno glavom i čekao kao Indijanac Tarahumara da Villa potegne revolver i ustrijeli ga bez milosti.

— Nisam, generale. Izgubio sam ih u mraku.

Villa je trenutak šutio, piljeći u oči svom poručniku dok su mu mišice lica poigravle.

— Zašto mazge nisu upregnute u kola? Zašto sve nije spremno za polazak? — zaurlao je odjednom Villa na svoje vojnike.

— Pogledajte puške, generale — rekao mu je Mara drhtavim glasom.

Villa je skočio sa sedla gipko kao vidra i prišao razvaljenim sanducima. Jedan vojnik donio je svjetiljku.

Villa je najprije ugledao ispravne puške, a kad se sagnuo da ih bolje

vidi, opazio je ispod njih puške bez zatvarača.

Pancho Villa je bio čovjek naprasne čudi i nekoliko mu je trenutaka trebalo da se svlada. Ali Villa je također bio i čovjek kome nije nedostajalo duha. Odjednom je prasnuo u glasan smijeh.

Htio je prevariti Dillmana podvalivši mu bezvrijedne pesose umjesto američkih dolara, a Dillman mu je za njih prodao nevrijedne puške.

— Poberite sve dobre puške iz svakog sanduka. Ostale ostavite. Ispravne puške natovarite na konje. Ne moramo se više bojati potjere vojske Sjedinjenih Država. Na konjima smo začas u Meksiku — rekao je Villa svojim vojnicima.

Nadzirao je otvaranje sanduka. Zapovijedio je da se mitraljezi skinu s kola i da se zajedno s puškama natovare na konje.

Kad je sve bilo natovareno, Villa je krenuo sa svojim vojnicima preko plitka udolja uz brda prema rodnom Meksiku.

XXII

Sam Chance je s vrha brežuljka promatrao Meksikance kako odlaze iz dvorišta ranča Lily MacDonald. Premda je već bilo zanoćilo, pratio je njihove pripreme, jer je dvorište obasjavao plemen s krova kuće, a kad su pošli, slijedio je pogledom svjetiljke kojima su si obasjavali put.

Vidio je da su Meksikanci pobrali sve ispravne puške iz razbačanih sanduka i skinuli mitraljeze sa sjedala na kolima. Pošto su ih natovarili na konje, odjahali su s Villom na čelu prema brdima natrag u Meksiko.

Okrenuo je konja niz brdo čim je posljednji Meksikanac izjahao iz dvorišta ranča. Nije znao točno mjesto gdje su se sakrili Lily i Jimmy, ali se nadao da će čuti njegove

pozive i odazvati im se. Prejahao je hitro preko napuštena i opustošena dvorišta, koje je zaudaralo po dimu i krvi, pa se zaputio ravno u guštik uz potok iza kuće.

Od kuće Lily MacDonald ostali su još samo goli zidovi. Njezina dva kauboja bijahu ubijena. Pitanje gdje će živjeti poslije vjenčanja za Sama i Lily bilo je riješeno. Lily će se sada udati za mene, pomislio je, možda već sutra. Ponesen nježnim osjećajima, počeo ju je glasno pozivati.

Lily! Jimmy Javite se! Ja sam, Sam! Ne bojte se! Izadite iz spilje!

Nitko mu se nije odazvao i jedan ga je trenutak obuzela panika. Možda su ih ipak pronašli Villini vojnici. Možda su mrtvi.

— Lily, javi mi se! Izadite iz spilje! Zove vas Sam! — vikao je iz svega grla dok se spuštao preko ruba obale.

Začuo je tiho jecanje i odmah je pohrlio prema mjestu odakle je dolazilo. Zvučilo je kao da dolazi iz dubine. Neumoljivo je podbadao konja preko panjeva i oborenih stabala.

Na suprotnoj je obali opazio bjelkastu spodobu i odmah je pomislio da je to Lily. Skočio je s konja u tren oka i potrčao prema njoj. Odmah ju je prepoznao. Zagrlio ju je tako snažno da je gotovo ostala bez daha. Tad je osjetio da ga netko vuče za rukav. Osvrnuo se i ugledao Jimmyja koji ga je htio podsjetiti na sebe.

Pustio je Lily iz zagrljaja i podigao dječaka u naručje. Zatim ih je oboje zagrlio, dok je Lily neobuzdano lila suze od sreće što su prošli gorki trenuci straha i neizvjesnosti.

Čim se malko pribrao, upitao ju je:

— Kako se osjeća Jimmy? Da nije bolestan?

Potresla je glavom bez riječi dok

je svoj suzama orošeni obraz pritiskala uz njegov.

— Idemo onda odmah u grad. Sutra ću poslati radnike da počiste i raskrče dvorište — rekao joj je Sam i poveo prema konju, držeći Jimmyja u naručju lijevom rukom dok je desnom obujmio Lily oko pasa.

Pomogao joj je da se popne u sedlo, a zatim joj posadio Jimmyja u krilo. On je uzjahao konja iza sedla. Zaboljele su ga rane koje je zadobio u okršaju ali na sreću nisu više krvarile dok je jahao u tom neudobnom položaju.

Upravio je konja uzvodno do mjesta gdje je nedavno ostavio svoga vlastitog konja. Sjahao je, odvezao svoga konja i popeo se na sedlo. Pjahao je prema gradu, vodeći za sobom na uzdama konja na kojem su jahali Jimmy i Lily.

Lily je šutjela dok je konj nije iznio iz korita potoka i dok nije stigla u dvorište svog ranča.

— Zapalili su mi kuću — rekla je tihim i tužnim glasom.

— Želiš li da pogledam da li je što ostalo u njoj? — ponudio se Sam Chance.

Lily je potresla grčevito glavom.

— U njoj nema ništa toliko vrijedno da bi se zbog toga morao izlagati opasnosti.

Projahali su mimo kola ostavljenih u dvorištu. Neka su se još dimila. Sam je sjahao i bacio letimičan pogled na puške razbacane oko njih. Zanimalo ga je zašto ih Villa nije ponio sa sobom. Opazio je odmah da nemaju zatvarača. Ponovo je uzjahao.

— Zašto Villa nije uzeo te puške?

— zapitala ga je Lily čudeći se.

— Nemaju zatvarača — objasnio joj je kratko Sam i dodao:

— A bez zatvarača vrijede koliko i lažni pesosi kojima ih je Villa htio

platiti. Dillman je pokupio nekoliko stotina dolara, nadam se, a Villa je za njih dobio tri mitraljeza i desetak ispravnih pušaka. Zapravo, obojica su dobila više nego što su zaslužili – rekao je Sam Chance uz posprdan osmijeh.

Odjahali su s ranča cestom prema gradu. Sam se začudio i zabrinuo zbog njezine šutnje, pa ju je nakon nekog vremena upitao:

– Zašto neprekidno šutiš? Ne boj se, sve će biti onako kako ti želiš.

– Same, ja ... ja ti moram nešto reći prije nego što se ti ... odlučiš. Ja sam to priznala Mikeu MacDonaldu prije udaje, pa sam dužna da i tebi priznam.

– Ništa ti meni nisi dužna priznati.

– Ne prekidaj me, Same. Ovo što ću ti reći moraš znati ako želiš da budem sretna s tobom. Jedan od onih razbojnika, koji se zvao Quigley, prepoznao me je. Prije ili poslije opet će naići netko tko će me prepoznati, jer ja sam nekada kao devojka radila u salunu u San Antoniju. Bila sam zabavljačica gostiju – priznala mu je Lily u jednom dahu i stepila što će joj Sam Chance reći na to. Sam nije oklijevao i nije je napao ružnim riječima.

– Pa što onda? Bilo, pa prošlo. Ja te poznam više od pet godina i znam o tebi sve što me zanima. Nećeš se više tako lako izmotati i odbiti me kad te zaprosim – odgovorio joj je bezbrižno i gotovo veselim glasom.

Kad je to čula, Lily osjeti kako joj tople suze naviru na oči i teku niz obraze.

– Same, smijemo li Jimmy i ja jahati s tobom na tvom konju? – upitala ga je sramežljivo i jedva čujnim glasom.

Zaustavio je konja, sjahao, podigao ih sa sedla i spustio na zemlju. Zatim ih je podigao, jedno po jedno, na sedlo svoga konja. Uzjahao je iza njih, a uzde drugoga konja zavezao za jabučicu sedla.

Lily je dohvatila njegovu slobodnu ruku u svoje šake i stavila je oko svog struka. Nagnuo je glavu naprijed, sagnuo se i poljubio je u obraz.

Napokon, pomislila je, prošlost je zaboravljena. I dok je o tom razmišljala, prečula je što joj je Sam šaptao na uho.

– Što želiš? – upitala ga je.

– Rekoh: sutra. Sutra poslijepodne. Jesi li spremna da se udaš za me sutra poslijepodne?

Nikad više Lily neće odgadati ono što bude smatrala četitim i ispravnim. Zamalo je zauvijek izgubila Sama danas i nikad više se neće izlagati riziku da ga izgubi.

Okrenula mu se i nasmiješila.

– Ja sam spremna kad god ti želiš – odgovorila mu je.

I njegove su usne napokon našle njezine usprkos mraku koji ih je okruživao. Jimmy je već bio utonuo u dubok san. Samova se ruka stisnula oko Lily i on je podbo konja da ga potjera u brži kas. Do vraga, zar nisu oboje odveć dugo čekali na taj sretan trenutak?

K R A J

I. Mark PISKARALO

- I tako ćeš ti postati advokat, sine – razočarano uzdahne otac.

- Otvorit ću vlastitu kancelariju čim se vratim u Chicago. Svakako, za to će mi, kao dosad, trebati tvoja pomoć – odgovorih iako sam znao da mu to nije po volji.

Slutio sam da se potajno nadaš da ću se na kraju predomisli i vratiti na ranč. Dobro mi je poznato koliko je ponosan na svoje kraljevstvo od gotovo trideset tisuća akara. Stvorio ga je tridesetogodišnjim odricanjem i napornim radom. Sad je najveći rančer u čitavoj oblasti a njegovo ime nešto znači čak i u Austinu. Ne mogu mu zamjeriti što želi da ja, njegov sin jedinac, jednog dana preuzmem brigu o stoci, pa ipak su moje ambicije okrenute drugim područjima. Pravo me je oduvijek privlačilo i nitko nije bio sretniji od mene kad je otac, nakon mog dugog navaljivanja, konačno pristao da me pošalje na studij. Vjerojatno je mislio da je to samo mladenački hir koji će me, vremenom proći, ali sad se morao suočiti sa stvarnošću.

- Koliko ti treba? - suho je pitao.

Slegao sam ramenima i nesigurno rekao:

- Za prvo vrijeme bit će dovoljne dvije tisuće. Najgore je dok se posao uhoda. Kasnije će biti...

Sutra ćeš dobiti novac. Je li ti još nešto potrebno?

Osjetih grižnju savjesti, kao da sam ga prevario. Novac nije

bio u pitanju. Otac nije bio škrt, barem ne prema meni. Stekao sam dojam da su mu se snovi rasipali kao magla na jutarnjem suncu.

- Znam da si očekivao da ću nastaviti ono što si započeo, ali molim te da me pokušaš shvatiti, tata. Na ranču se osjećam nekako izgubljeno i bespomoćno. Pravi životni smisao nalazim tek u proučavanju nekog pravnog slučaja.

- Piskaralo - prezrivo je dobio Frank.

Otac ga je čuo iako je kauboj to promrmljao sebi u bradu.

- Ako te još jednom čujem da tako govoriš o mom sinu, najurit ću te s ranča! - ljutito je povikao a oči su mu se stisnule u dva uska proreza. Okrenuo se prema ostaloj trojici kauboja, koji su u kutu sobe čekali da im da uputstva o poslovima za taj dan, i dodao: - To se i na vas odnosi!

Za ručkom smo bili ponovo zajedno. Očekivao sam da će mi predbaciti zbog moje odluke, ali to se nije dogodilo. Ponašao se kao da se ništa nije dogodilo. Pričali smo o majčinim rođacima koje sam, usput, namjeravao posjetiti u St. Louisu. Nakon majčine smrti otac se nekako povukao u sebe, pa me je iznenadilo zanimanje koje je pokazao za njezinu rodbinu.

Na kraju ipak nije mogao izdržati te je rekao:

- Nije mi jasno zašto si zapeo baš za Chicago kad advokaturu možeš obavljati i u nekom bližem gradu. Mogao bih ti pomo-

ći u Austinu, ili možda u Dallasu. Tako bi me mogao češće posjećivati, a ovako...

Bilo mi ga je žao, ali ni pod koju cijenu nisam želio odustati od svoje namjere.

- Ne želim da mi netko jednog dana gurne pod nos da sam uspio samo zahvaljujući očevim vezama. I sam si počeo od nule, pa se nadam da ćeš me razumjeti.

Zamišljeno je klimnuo, ali više nije navaljivo. Htio sam ga oraspoložiti te sam dodao:

- Uostalom, ni Chicago nije na kraju svijeta.

Ali za njega je Chicago doista bio na kraju svijeta. Putovati je do tamo trebalo najmanje dvadeset dana, pa ću ga u najboljem slučaju ubuduće moći posjećivati samo jednom godišnje. Bližio se šezdesetima što se na njemu i primjećivalo. Pokreti su mu postali sporiji, iz njegova ponašanja je isčezla nekadašnja živost. Tome je najviše doprinijela prerana majčina smrt, ali on se ipak još nije predavao. I dalje je bio onaj tvrdoglavi Irac kakvog ga pamtim od malih nogu, ili je barem želio ostaviti taj dojam.

Ostatak ručka pojeli smo u tišini. Svatko je bio zaokupljen svojim mislima. Na kraju je odgurnuo tanjur. Očekivao ga je mukotrpan posao. Momci su nakon zimskog razdoblja, počeli skupljati stoku i žigosati telice. Znao sam da je na pašnjaci-
ma bilo nešto više od petnaest tisuća grla. Da bi se sav posao obavio, trebalo je najmanje deset dana. Na ranču je stalno bilo zaposleno sedamnaest kaboja. Otac je u posljednje vrijeme zaposlio još osmoricu jahača, ali ni to nije bilo dovoljno.

Svuda je nedostajalo radne snage. Najveći dio dana provodio je u sedlu kao običan kabo-
boj, a to je, očito, očekivao i od mene. Zato ga je moja odluka tako oneraspoložila.

Ustao je i izišao iz kuće. Začuo sam topot konjskih kopita i umalo mu se nisam pridružio, ali sam ipak odolio i ostao u blagovaonici. Znao sam da bi se moj život promijenio ako bih, makar samo jednom, posustao. Vještinu jahanja svladao sam vrlo rano i u tome sam se mogao mjeriti s najiskusnijim kabo-
bojima. U poslovima sa stokom bilo je slično. Lagao sam ocu da se na ranču osjećam bespomoćno. Prije nego što sam otišao na studije, s lakoćom sam obavljao i najteže poslove, i znao sam da to otac nije mogao zaboraviti.

Bio sam zaljubljen, ali ne u pravo, nego u prelijepu crnokosu i crnooku Judy Rolan. Iako sam bio prilično siguran da ni ona prema meni nije ravnodušna, uvijek me glatko odbijala kad sam joj predlagao da se zaručimo. Govorila je da o tome možemo razgovarati tek kad otvorim svoju advokatsku kancelariju u Chicagu. Bio sam svjestan da je to svojevrsna ucjena, ali prema njoj sam bio slab i zbog toga sam bio spreman učiniti sve što je od mene tražila.

U nekoliko navrata sam joj oprezno pokušavao predočiti da bismo se jedog dana mogli preseliti na ranč, koji će ionako meni pripasti nakon očeve smrti, ali svaki put su je spopadali takvi napadi bijesa da sam brzo morao mijenjati temu razgovora. Jasno mi je dala do znanja da se ne želi lišiti »blagodati civilizacije« i završiti na

nekom pustom mjestu gdje će dvadeset i četiri sata na dan strepiti neće li je skalpirati Komanči. Uzalud sam je pokušavao razuvjeriti da od Indijanca više ne prijeti nikakva opasnost nakon što ih je vlada preselila u rezervate. Ona je i dalje tvrdoglavo ostajala pri svojem, pa mi ništa drugo nije preostalo nego da pristanem na njezine uvjete.

Drugog dana krenuo sam na put odmah nakon doručka. Kao što je i obećao, otac mi je u džep kaputa gurnuo kožnatu vrećicu. Po njezinoj težini zaključio sam da je u njoj više novca nego što sam tražio. Na rastanku me zagrlio i rekao:

- Kad već prolaziš kroz San Antonio, mogao bi pogledati što je s Billom i trojicom momaka koje sam s njim poslao po zalihe namirnica. Još jučer su se trebali vratiti, pa me je strah da im se što nije dogodilo.

O tome kad ćemo se slijedeći put vidjeti, nije rekao ni riječi. Razumjeli smo se i bez toga. Nešto me steglo u grlu. To je, možda, posljednji put da smo zajedno. Mahnuo sam mu i potjerao konja. Nijednom se nisam okrenuo iako sam bio siguran da stoji na trijemu i gleda za mnom.

* * *

U San Antonio sam dojahao kad se već počelo smračivati. Kauboje nisam sreo putem. Odlučio sam najprije ustanoviti gdje su zaglavili. Čovjek nije morao biti osobito inteligentan da zaključi kako su iskoristili priliku i zaglavili u nekom salunu, ili možda čak u javnoj kući. Odlučio sam ih najprije potražiti po salunima. To je bilo lakše odlučiti nego učiniti jer ih je u

to vrijeme u San Antoniju bilo najmanje dvadeset.

Pa ipak me je poslužila sreća. Uskoro sam naišao na njih. Stvorili su takvu gužvu da bi im čak i Jeronimo na njoj pozavidio. Po svemu sudeći već su bili »sredili«
»Osamljena zvijezda«, pa su nastavili orgijati na ulici. Praznim bocama ciljali su prozore okolnih zgrada. Svaki je pogodak bio popraćen treskom razbijenog stakla i njihovim oduševljenim urlikanjem.

Nije mi trebalo mnogo da zaključim da su novac, koji im je otac dao za kupovinu, potrošili na viski. Pijano su se klatili i zavijali kao čopor izgladnjelih kojota.

Upravo kad sam im se približio, odnekud se stvorio krupan brkajlija sa šerifskom značkom pričvršćenom na košulji.

Po njegovu ljutitom izrazu lica zaključio sam da se kaubojima ne sprema ništa dobra. U najmanju ruku namjeravao ih je strpati u zatvor dok se ne ohlade.

Tako nešto nisam ni pod koju cijenu smio dozvoliti. Ocu je na ranču svaki čovjek bio neophodan, pa čak i ta četvorica neodgovornih veseljaka. Poslovi oko stoke nisu smjeli čekati, a to je u ovom trenutku bilo najvažnije. Zbog toga nisam ni časa oklijevao.

Izvukao sam revolver i povikao:

— Pokažimo tim smrdljivim građanima kako se provode prave muškarčine, momci!

Oni su zbunjeno zastali i pogledali me. Iako su bili poprilič-

no »natreskani«, nisu bili tako pijani da me ne bi prepoznali.

— Pa to je gazdin sin — posramljeno je promrmljao Bill.

Da bih potkrijepio svoje riječi, dvaput sam zapucao, a onda sam na ramenu osjetio nečiju ruku. Kad sam se okrenuo, pred sobom sam spazio iskešeno šerifovo lice.

— Dakle, ti si njihov vođa, tvore. Strpat ću te u zatvor dok ti ne izlete sve bubice iz glave. Uvjeran sam da će ti za to trebati najmanje mjesec dana.

Nisam ni pokušao protestirati kad me je povukao za sobom. To ionako ne bi imalo nekog učinka. Vjerovali ili ne, ali osjetio sam zadovoljstvo što je sav bijes iskalio na meni. Četvoricu kauboja nije ni pogledao.

Otad je prošlo dvadeset i četiri dana. Moram priznati da je šerif Carney bio čovjek od riječi jer mu, očito, nije padalo na pamet da promijeni odluku. Kad sam mu predložio da platim novčanu kaznu, sve šanse da se izvučem iz te rupe, koju je on ponosno zvao gradskim zatvorom, definitivno sam pokopao. Diskretno sam mu ponudio dvije stotine dolara da mi pokaže kako zatvor izgleda s vanjske strane. Pozelenio je u licu kao meksička paprika i prosiktao:

— Boba Carneya još nitko nije kupio, pa nećeš ni ti, gnjido!

Priznajem da je to donekle promijenilo moje mišljenje o sveopćoj korumpiranosti čuvara zakona, ali od toga sam malo imao koristi. Po šerifovu pona-

šanju mogao sam zaključiti da me ne namjerava pustiti iz zatvora do kraja stoljeća. Pitao sam se kako kod njega prolaze zločinci koji se ogriješe o zakon u krupnijim stvarima.

S vremenom sam prestao očajavati. Zapao sam u neku letargiju. Nisam više ni primjećivao što se događa oko mene, a nisam više ni razmišljao o svom glupom i nepromišljnom postupku koji me je doveo iza rešetaka.

Jednog su se dana rešetke ipak otvorile. Pojavio se Carney i prosiktao:

— Imaš posjetu, tvore.

Oteturao sam za njim u kancelariju i pred sobom ugledao oca. Protrljao sam oči, ali on je još bio tamo. Nasmiješio se i rekao: Kad su se vratili na ranč, momci mi od straha nisu htjeli spomenuti što se dogodilo s tobom. Tek jučer je Bill skupio hrabrosti i sve mi ispričao. Bojali su se da ću ih najuriti kad saznam da si zbog njih zaglavio u zatvoru.

— Nadam se da si to učinio

— gnjevno sam uzviknuo.

— Razočarat ću te, ali ipak to nisam učinio, sine. Tko ti je kriv kad zabadaš nos u stvari koje te se ne tiču.

Htio sam mu reći da sam sve to učinio samo zbog njega, ali sam na kraju odustao od toga. Nisam htio da me krivo shvati.

— Vjerujem da će ti ovo iskustvo kasnije dobro doći, barem ćeš znati kako se tvoje stranke osjećaju — dodao je i nasmijao se od srca.

Začudo sam ga pogledao. Nisam shvaćao kako može biti tako dobre volje dok ja trunem u zatvoru. Pokazao je na šerifa i rekao:

– Bob je moj stari prijatelj. Ne moraš se brinuti za svoju budućnost, moja je riječ dovoljna garancija da te pusti na slobodu.

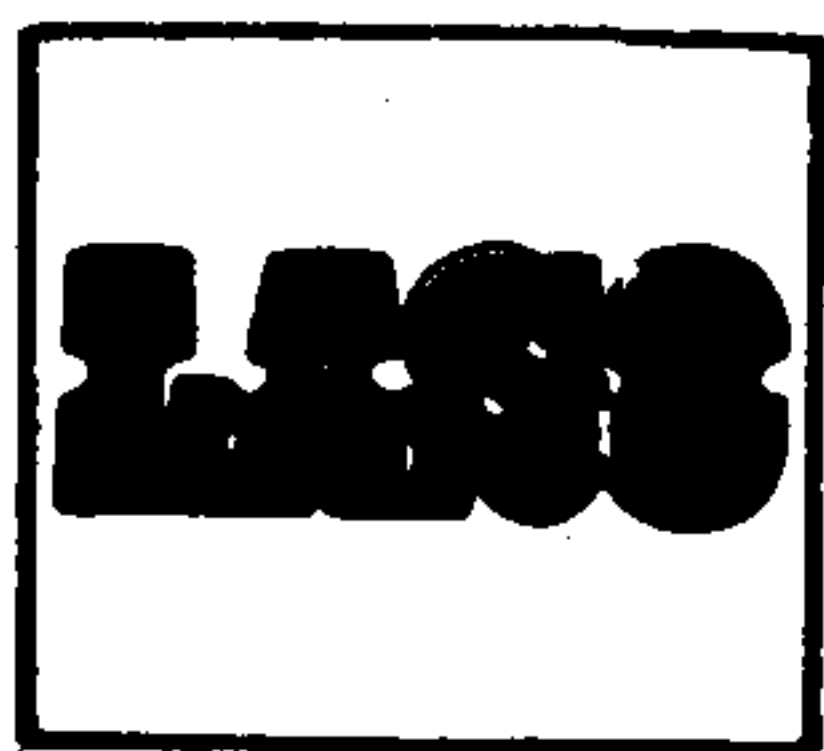
– Trebao si mi prije reći da je taj ko..., ovaj mladić, tvoj sin, Bruce – promrmljao je šerif.

– Prije nego što se ponovno rastanemo, htio bih ti predati pisamce koje je stiglo u međuvremenu – obratio mi se otac i pružio mi pismo.

Bio je dovoljan jedan pogled na kovertu da shvatim da je to Judyn rukopis. Drhtavim prstima sam je otvorio i preletio sadržaj pisma.

U PRIPREMI:

Warren T. Longtree:
CRNI ANĐEO

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 7020 d, a za šest mjeseci 3510 d. U cijenu je uračunat i pretplatnički popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa: SOUR »Vjesnik«, Interna banka, Zagreb, broj 30101-833-1216, za »Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,50. Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US 15,00.

Uplata na devizni račun 30301 – 620 – 16 – 25731 – 3252051 kod Udružene banke Hrvatske, Zagrebačke banke, Zagreb (za »Laso«, izdanje OOUR-a IRI)

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 75.000 d, c/b stranica 50.000 d
Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 1973. od 26. XI 1973.
Rukopisi se ne vraćaju.

S obzirom da nisam došao kao što sam obećao, odlučila me je potražiti. Završetak pisma morao sam dvaput pročitati prije nego što sam shvatio smisao.

»...Kako mi je liječnik preporučio suhi oštri zrak kakav vlada u vašim krajevima, odlučila sam da ti na neko vrijeme dođem u posjetu. Nadam se da me putem neće skalpirati Komanči. Voli te Judy.«

– Moraš požuriti. Kočija za Austin kreće za petnaest minuta – naoko nezainteresirano upozorio me otac.

To me više ne zanima – rekao sam i blaženo se nasmijeo. Zajedno se vraćamo na ranč, oče. Odlučio sam ostatak života utrošiti na pametnije stvari, a ne biti beskorisno pi-skaralo!

REDAKCIJA
ROMANA I STRIPOVA
VJESNIKA

LASO

EVA

erotika

SUPERSTRIP

Tom i Jerry

120

SIRIUS

MAGAZIN

erotika

Svaki
tjedan

Svaki
14 dana

Svaki
14 dana

Svaki
14 dana

Svaki
14 dana

Svakog
13. u mjesecu

Svakog
5. u mjesecu

Izlazi
povremeno

Svaki mjesec